
VARHAISKASVATUSTA LUONTOYMPÄRISTÖSSÄ

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Hämeenlinna, kevät 2013

Milla Hokkanen

HÄMEENLINNA
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Milla Hokkanen	Vuosi 2013
Työn nimi	Varhaiskasvatusta luontoympäristössä	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön aiheena oli Hämeenlinnan Ahveniston päiväkodin metsäryhmä Lumikot, jossa varhaiskasvatusta toteutetaan luontoympäristössä. Metsäryhmä Lumikot on yksi Hämeenlinnan alueella toimivista metsäryhmistä ja se on aloittanut toimintansa syksyllä 2011. Työn tavoitteena oli tuottaa ryhmän toimintaa kuvaava esite Ahveniston päiväkodin käyttöön. Esitteen kautta haluttiin tukea yksikön toimintaa vahvistamalla luontokasvatukseen pohjautuvan varhaiskasvatuksen tietouden lisääntymistä ja samalla innostaa uusia lapsiperheitä mukaan ryhmän toimintaan. Esite toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä.

Esitteen tuottaminen edellytti toiminnan teoreettisiin lähtökohtiin perehtymistä sekä selvitysosuuden toteuttamista käytännön asiantuntijatiedon tavoittamiseksi. Työn teoreettisessa osuudessa tarkastelu rajattiin työn kohteena olevan metsäryhmän kontekstin mukaisesti varhaiskasvatuksen, outdoor education -toiminnan, luontokasvatuksen ja Case Forest -pedagogiikan teorioiden sekä luontoympäristön lapselle mahdollistaman varhaiskasvu ympäristön käsittelyyn. Selvitysosuus toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä kohderyhmää haastatteleamalla ja sen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa mukana olevilla on toteutetusta toiminnasta. Kohderyhmä koostui päiväkodin henkilökunnan jäsenistä, ryhmän lapsista ja heidän vanhemmistaan.

Näiden kautta saatujen tulosten myötä mahdollistui luontoympäristössä toteutetun varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisemman käsityksen saaminen. Metsäryhmä Lumikoiden toiminta näyttäytyy lapsilähtöisenä ja monipuolisesti varhaiskasvatuksen tehtäviin ja tavoitteisiin vastaavana toimintana, jolle ryhmän varhaiskasvatusympäristönä toimiva luontoympäristö tarjoaa erinomaiset puitteet. Työn lopullisena tuotoksena syntyi monipuolisesti metsäryhmä Lumikoiden toimintaa kuvaava esite.

Avainsanat Varhaiskasvatusta, outdoor education, luonto, esite

Sivut 53 s. + liitteet 12 s.

HÄMEENLINNA
Degree Programme in Social Services
Sociopedagogical Education

Author	Milla Hokkanen	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Early childhood education in nature environment	

ABSTRACT

The topic of this thesis was the forest group Lumikot from Ahvenisto Day Care Centre in Hämeenlinna, where the early childhood education is carried out in nature environment. The forest group Lumikot is one of the forest groups in the Hämeenlinna region and it was established in autumn 2011. The aim of this thesis was to produce a brochure presenting the activities of the Lumikot group for the use of the Ahvenisto Day Care Centre. The brochure is to support the unit's operation by enhancing the knowledge of early childhood education based on nature education and to encourage new families to join in. The brochure was carried out as practice-based thesis.

To produce the brochure, an examination of the theoretical background of the activity as well as a survey in order to gain practical professional knowledge was required. Considering the context of the forest group, the theoretical part of this thesis was limited to the theories of early childhood education, outdoor education, nature education and the Case Forest pedagogy - also addressing the early childhood growth environment provided by the nature environment. The survey part of this thesis was carried out using qualitative research method. Interviews were conducted among the target group which consisted of the personnel of the Ahvenisto Day Care Centre, the children of the Lumikot group and their parents. The purpose was to explore their views on the activities.

The results of these two parts enabled a comprehensive view on early childhood education carried out in nature environment. The activities of the forest group Lumikot appear child-oriented and diverse and correspond to the mission and objectives of early childhood education. The nature environment where the group works provides an ideal setting for these activities. The final product of the thesis is a brochure which offers a multifaceted presentation of the activities of the forest group Lumikot.

Keywords Early childhood education, outdoor education, nature, brochure

Pages 53 p. + appendices 12 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITE.....	3
2.1	Vuorohoidossa toteutettu metsäryhmätoiminta.....	3
2.2	Esitteen tuottaminen toiminnallisena opinnäytetyönä.....	4
2.3	Aiheen rajaus ja näkökulman valinta	5
3	VARHAISKASVATUSTA LUONTOYMPÄRISTÖSSÄ.....	6
3.1	Varhaiskasvatuksen tehtävät ja tavoite	6
3.1.1	Esiopetus osana varhaiskasvatusta	7
3.1.2	Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksen perustana.....	8
3.2	Outdoor education	9
3.3	Luontokasvatus.....	12
3.4	Case Forest -pedagogiikka	13
4	LUONTO LAPSEN VARHAISKASVUYMPÄRISTÖNÄ	14
4.1	Luonto lapsen ominaisten toimintatapojen rikastajana	14
4.2	Luonto lapsen oppimisen ilon vahvistajana	16
4.3	Luonto lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäjänä	17
5	SELVITYSOSUUS	17
5.1	Selvityksen tavoite ja kohderyhmän valinta.....	18
5.2	Haastattelu laadullisena aineistonhankintamenetelmänä	18
5.3	Aineiston hankinnan toteutus	20
5.3.1	Haastattelulomake lasten vanhemmille	21
5.3.2	Lasten pienryhmähaastattelu	22
5.3.3	Henkilökunnan haastattelu	24
5.4	Aineiston analyysi	24
6	TULOKSET	26
6.1	Henkilökunnan näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta	26
6.2	Lasten näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta	31
6.3	Vanhempien näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta	33
7	METSÄRYHMÄ LUMIKOIDEN TOIMINNAN KUVAUS	35
8	ESITTEEN TUOTTAMISPROSESSI	39
8.1	Esitteen tuottamisen lähtökohdat ja tavoitteet.....	40
8.2	Esitteen alustava mallintaminen.....	41
8.3	Esitteen tekstiosuuden laatiminen	42
8.4	Esitteen visuaalinen suunnittelu	44
8.5	Esitteen saattaminen konkreettiseksi tuotteeksi	46
9	OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI JA POHDINTA.....	47
	LÄHTEET	50

Liite 1	Esitteen alustava hahmotelma
Liite 2	Lupalomake
Liite 3	Haastattelulomake lasten vanhemmille
Liite 4	Nalle-hahmon tarina
Liite 5	Lasten pienryhmien haastattelukysymykset
Liite 6	Henkilökunnan haastattelulomake
Liite 7	Esitteen muodon mallintaminen
Liite 8	Esitteen taittopohjat
Liite 9	Lumikko-hahmon mallinnuksia
Liite 10	Tuotetun esitteen sisä- ja ulkopuoli

1 JOHDANTO

Suomen luonto, siihen sisältyvinä metsineen ja järvineen, kuuluu olennaisena osana suomalaiseen kulttuuri-identiteettiin. Se on kautta aikojen tarjonnut meille suojaa, ravintoa ja raaka-aineita sekä toiminut monien taiteilijoidemme inspiraation lähteenä. Mutta sen ehkä suurin kulttuurihistoriallinen merkitys on kuitenkin siinä, että sen kautta nykyiset sukupolvet voivat yhä liittyä menneiden sukupolvien pitkään ketjuun. Lisäksi monet meidän rakkaimmista lapsuuden muistoista liittyvät tavalla tai toisella luontoympäristöön ja siellä koettuihin elämyksiin: Voimme muistaa, kuinka lapsuudessa uitimme kaarnalaivoja solisevassa purossa tai kuinka punoimme pellon laidalla kukkaseppelettä auringonkeltaisista voikukista. Mutta mitä lapsemme mahtavat tulevaisuudessa aikuisina ollessaan muistaa omasta lapsuudestaan? Luonnossa leikkiminen on jäänyt muiden asioiden varjoon eikä luontoon liittyvien muistojen syntyminen ole enää itsentäänselvyys kaupungistumisen myötä. Monelle lapselle metsä on jo voinut jäädä vieraaksi, jopa pelottavaksi paikaksi. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 7; Arjanne, Huldén, Leinonen, Liimola, Lähdesmäki & Pirttilä 2000, 11, 23.) Tämä voi tuntua käsittämättömältä, mutta se on todellisuutta jo monille nykypäivän lapsille.

Luonnosta etäännyttämisellä voi olla myös ihmisen kehitykseen ja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia. Tätä aihetta on käsitellyt muun muassa Richard Louv, suurta huomiota herättäneessä kirjassaan, *Last Child in the Woods* (2005), missä hän on antanut ilmiölle nimeksi *natural deficit disorder* eli luonnosta etäännyttämisen oireyhtymä. Tämä nimitys kuvaa sitä hintaa, minkä ihminen maksaa vieraantuessaan luonnosta. Näitä ovat muun muassa aistien vähentynyt käyttö, keskittymisvaikeudet sekä lukuiset fyysiset ja psyykkiset sairaudet, kuten masennus. (Louv 2005, 36.) Luonnosta etäännyttämiseen voi siten liittyä hyvin vakavia ja kauaskantoisia seuraamuksia, joita emme ehkä osaa nähdä. Tämä Richard Louv'n teos vahvisti entisestään arvostusta niitä toimijoita kohtaan Suomessa ja muualla maailmassa, jotka luovat ihmisille hyvinvoinnin kannalta tärkeitä mahdollisuuksia luontokokemusten ja elämysten saamiseen. Yksi tällaisista toimijoista on opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppanina toiminut Hämeenlinnan Ahveniston päiväkodin.

Tässä opinnäytetyössä perehdytään Ahveniston päiväkodin metsäryhmä Lumikoiden toimintaan, missä varhaiskasvatusta toteutetaan luontoympäristössä. Kyseessä on yksi Hämeenlinnan alueella toimivista luontopainotteisista päiväkotiryhmistä. Metsäryhmä Lumikot on suunnattu pääasiassa vuorohoidossa oleville, 5–6-vuotiaille lapsille ja se on aloittanut toimintansa syksyllä 2011. Toiminnan lähtökohtana on, että ryhmä toimii koko toiminta-aikansa ulkona ympäri vuoden säällä kuin säällä. Ryhmän tukikohtana toimii puulämmitteinen kota. Erityiseksi juuri Ahveniston metsäryhmän tekee se, että toimintaa toteutetaan vuorohoidon puolella ja se, että toiminta-aika ulkona on pisin muihin Hämeenlinnan alueella toimiviin metsäryhmiin verrattuna. On myös mahdollista, että kyseessä on ainoa laatuun oleva luontoympäristössä toimiva vuorohoitoryhmä. (Ahveniston

päiväkodin johtaja, suullinen tiedonanto 7.3.2012; Lumikot – metsäryhmä 2013.)

Työn tavoitteena oli tuottaa Ahveniston päiväkodille metsäryhmä Lumikoiden toimintaa kuvaava esite toiminnallisena opinnäytetyönä. Koska aihe oli esitteen laatijalle entuudestaan melko tuntematon, edellytti esitteen tuottaminen ensin kokonaiskäsityksen muodostamista metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta. Tämä edellytti sekä toiminnan teoreettisiin lähtökohtiin perehtymistä että selvitysosuuden toteuttamista käytännön asiantuntijatiedon tavoittamiseksi.

Toiminnan teoreettisten lähtökohtien tarkastelu on rajattu työn kohteena olevan päiväkotiryhmän kontekstin mukaisesti varhaiskasvatukseen, jota toteutetaan luontoympäristössä painottaen luontokasvatusta sekä käyttämällä oppimismenetelmänä Case Forest -pedagogiikkaa. Työn selvitysosuuden tarkoituksena oli tavoittaa käytännönläheisempää ymmärrystä selvittämällä, minkälaisia näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa mukana olevilla on toteutetusta toiminnasta. Kohderyhmä koostui Ahveniston päiväkodin henkilökunnan jäsenistä, Lumikot-ryhmän lapsista ja heidän vanhemmistaan. Näiden kahden vaiheen kautta saavutettiin kokonaisvaltaisempaa käsitystä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta sekä vahvistettiin samalla tuotetun esitteen luotettavuutta.

Tässä kirjallisessa raportissa kuvataan esitteen valmistamiseksi toteutettua prosessia, joka koostui kolmesta eri vaiheesta. Ensimmäinen vaihe sisälsi toiminnan teoreettisiin lähtökohtiin perehtymisen, jonka kautta vahvistettiin teoreettista ymmärrystä luontoympäristössä toteutetusta varhaiskasvatuksesta. Työn toinen vaihe sisälsi selvitysosuuden toteuttamisen, jonka kautta tavoiteltiin käytännönläheisempää ymmärrystä työn kohteena olevasta metsäryhmän toiminnasta. Näiden vaiheiden kautta mahdollistui työn tavoitteena olleen esitteen tuottaminen, jonka suunnittelu- ja valmistusvaiheita kuvataan raportin lopussa.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyi monipuolisesti ryhmän toimintaa kuvaava esite Ahveniston päiväkodin käyttöön. Tuotetun esitteen kautta halutaan tukea yksikön toimintaa vahvistamalla luontokasvatukseen perustuvan varhaiskasvatuksen tietouden lisääntymistä sekä edesauttaa metsäryhmän toiminnan ylläpitämistä innostamalla uusia lapsiperheitä mukaan toimintaan.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITE

Aihe opinnäytetyölle löydettiin keväällä 2012 sähköpostiviestin kautta, joka sisälsi listan erilaisista mahdollisista opinnäytetyöaiheista. Listalla ensimmäisenä oli metsäryhmä. Aihetta ei avattu viestissä sen tarkemmin, mutta sen arveltiin liittyvän jollakin tavalla sellaiseen varhaiskasvatukseen, jossa luontoympäristöllä on korostunut merkitys. Varmaa oli se, että aihe onnistui puhuttelemaan ja herättämään uteliaisuuden lähteä tutkimaan aihetta tarkemmin. Tämän innoittamana sovittiin yhteinen tapaaminen sähköpostiviestin lähettäjänä olleen Hämeenlinnan Ahveniston päiväkodin johtajan kanssa. Tapaamisen aikana varmistui aiheen valinta tulevan opinnäytetyön aiheeksi. Tässä luvussa kuvataan valitun aiheen asettamia lähtökohtia ja tavoitetta toteutetulle opinnäytetyöprosessille.

2.1 Vuorohoidossa toteutettu metsäryhmätoiminta

Ensimmäinen Hämeenlinnan alueella toimiva metsäryhmä perustettiin vuonna 2005 Hirsimäen päiväkotiin. Tämän innoittamana, vuonna 2011, toimintaa lähdettiin laajentamaan myös muihin Hämeenlinnan kaupungin päiväkoteihin. Näiden metsäryhmien toiminnan tarkoituksena on, että lähes kaikki toiminta toteutuu luontoympäristössä toimien. Metsäryhmien toiminnassa korostuu lapsen oppiminen toiminnallisuuden kautta, tutkiminen, leikki ja liikunta sekä vertaisryhmän merkitys. Metsäryhmien tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen kasvamisen ja oppimisen lisäksi, opettaa lasta kunnioittamaan luontoa sekä huolehtimaan ympäristöstään, kestävän kehityksen arvojen mukaisesti. (Hämeenlinnan kaupunki 2012a; Hämeenlinnan kaupunki 2012b.)

Yksi näistä vuonna 2011 aloittaneista metsäryhmistä perustettiin Ahveniston päiväkotiin, joka on yksi kaupungin vuorohoitoa tarjoavista päiväkodeista. Tämä Ahveniston päiväkodin metsäryhmä kantaa nimeä Lumikot ja se on suunnattu pääasiassa vuorohoidossa oleville 5–6-vuotiaille lapsille. Toiminnan lähtökohtana on, että ryhmä toimii ympäri vuoden luontoympäristössä toimien. Ryhmällä on käytössään lämmitettävä kota sekä hienot mahdollisuudet leikkiä, tutkia ja retkeillä yksikköä ympäröivällä Ahveniston luonnonsuojelualueella. Lisäksi ryhmän esiopetusikäisille lapsille järjestetään esiopetusta. (Ahveniston päiväkodin johtaja, suullinen tiedonanto 7.3.2012; Ahveniston päiväkoti – vuorohoito ja metsäryhmä 2012; Lumikot – metsäryhmä 2013.)

Metsäryhmä Lumikoiden toiminnan tavoitteena on luontokasvatuksen ja luovan toiminnan kautta opettaa lapsille sosiaalisia taitoja ja arjessa tarvittavia hyviä tapoja, kuten kuuntelemista, keskittymistä, toisen huomioimista ja ajattelun taitoa sekä rohkaista lapsia itsensä ilmaisuun. Toiminnassa otetaan huomioon lapsen yksilölliset tarpeet. Toiminnan teemat eli se mitä tehdään, valitaan lapsilähtöisesti eli lasten mielenkiinnon kohteiden ja kysymysten pohjalta. (Lumikot – metsäryhmä 2013.)

Hämeenlinnan metsäryhmät ovat herättäneet kiinnostusta paikallisten varhaiskasvatustoimijoiden lisäksi aina ulkomailla saakka, mistä vierailijoita on käynyt esimerkiksi Islannista asti. Erityiseksi juuri metsäryhmä Lumikoiden toiminnan tekee se, että toimintaa toteutetaan vuorohoitoyksikössä sekä se, että ryhmän toiminta-aika ulkona on todennäköisesti pisin muiden paikallisten metsäryhmien toiminta-aikaan verrattuna. On mahdollista, että kyseessä on ainoa laatuaan oleva vuorohoitoryhmä Suomessa. (Ahveniston päiväkodin johtaja, suullinen tiedonanto 7.3.2012.)

2.2 Esitteen tuottaminen toiminnallisena opinnäytetyönä

Tapaamisen aikana selvisi, että aiheeseen ei liittynyt toimeksiantoa. Työelämä antoi siten mahdollisuuden toteuttaa itseä eniten kiinnostanut opinnäytetyö. Lopullinen muoto opinnäytetyölle syntyi, kun eräs tapaamisen aikana ohimennen keskustelussa esiin tullut asia jäi pyörimään mieleen: metsäryhmän toiminnasta kertomisen koettiin olevan haasteellista. Tämän asian siivittämänä päätettiin tämän opinnäytetyön kautta lähteä vastaamaan työelämän kokemaan haasteeseen tuottamalla päiväkodille metsäryhmä Lumikoiden toimintaa kuvaava esite. Esitteen kautta toimintaa saatetaan sanalliseen muotoon, joka edesauttaa metsäryhmä Lumikoiden toiminnan esittelemistä ulkopuolisille tahoille.

Esite toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto klassiselle, tutkimukselliselle ammattikorkeakoulun opinnäytetyölle. Tutkimuksellisen tiedon tuottamisen sijaan toiminnallisilla opinnäytetöillä tavoitellaan käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Alasta riippuen toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyy aina jokin konkreettinen tuotos, kuten opas, video, esite tai perehdytyskansio tai jokin tapahtuma, kuten messuosasto, kokous tai näyttely. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Tämän työn tuotoksena syntyi jaettava esite.

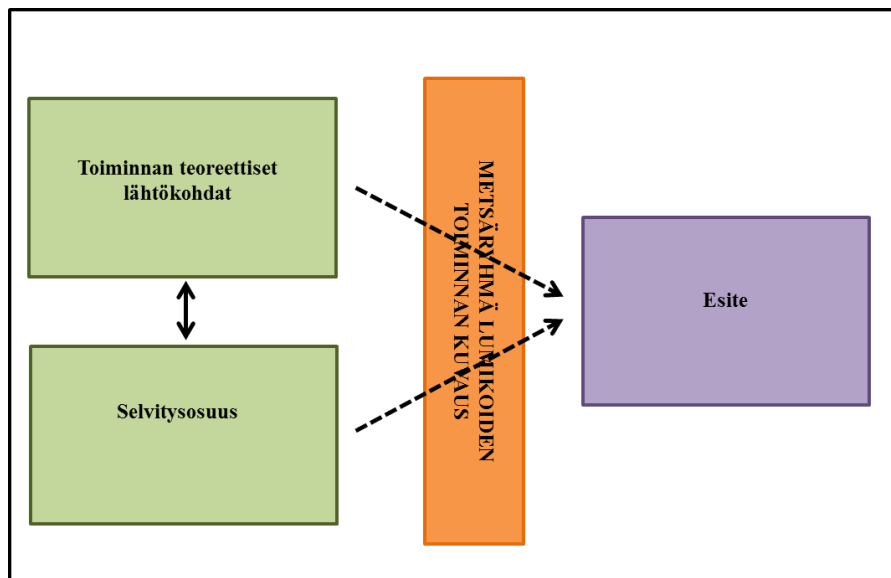
Esitteen kohderyhmäksi asetettiin potentiaaliset asiakkaat eli metsäryhmän toiminnasta kiinnostuneet, 5–6-vuotiaiden lasten vanhemmat. Esitteen tavoitteeksi määriteltiin metsäryhmä Lumikoiden toiminnan tietouden vahvistaminen kohderyhmän keskuudessa ja toiminnan markkinoiminen uusille mahdollisille lapsiperheille. Tavoite edellytti esitteen tuottamista markkinoivassa hengessä, missä toimintaa kuvattaisiin sen vahvuuksien kautta.

Ensimmäinen hahmotelma tuotetusta esitteestä luotiin jo työn ideavaiheessa ja se hyväksyttiin työelämltä elokuussa 2012 toimintasuunnitelman yhteydessä (Liite 1). Sen laatimisessa käytettiin hyödyksi sekä omaa aikaisempaa kokemusta asiakaspalvelualalta että omaa ulkopuolisen toimijan näkökulmaa, jolla ei ollut aikaisempaa ymmärrystä tämän kaltaisesta varhaiskasvatustoiminnasta. Tämä esitteestä laadittu hahmotelma toimi samalla työn päämäärää ja sen toteuttamista ohjaavana elementtinä. Tarkemmin esitteen tuottamisprosessia käsitellään raportin lopussa, luvussa 8.

2.3 Aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta

Koska tällainen luontoympäristössä toteutettu varhaiskasvatus oli entuudestaan melko tuntematon eikä siitä kertovaa materiaalia ollut juuri käytävissä, tuli esitteen valmistamistyö aloittaa ryhmän toimintaan tutustumisella. Tämä toteutettiin sekä toiminnan teoreettisiin lähtökohtiin perehtymällä että toteuttamalla selvitysosuus, minkä kautta saatiin tarvittavaa asiantuntijatietoa juuri työn kohteena olevan metsäryhmän toiminnasta. Tätä edellytti myös valmistettavan esitteen tekstiosuuden tuottaminen, josta haluttiin muodostaa metsäryhmä Lumikoiden toimintaa monipuolisesti ja todennukaisesti kuvaava kokonaisuus. Tällä haluttiin vahvistaa kirjoitetun tekstiosuuden luettavuutta.

Opinnäytetyö sisälsi siten kolme erillistä vaihetta (Kuvio 1). Näitä olivat metsäryhmä Lumikoiden toiminnan teoreettisiin lähtökohtiin perehtyminen ja siihen liittyvän kirjallisuuden etsiminen, selvitysosuuden toteuttaminen asiantuntijatiedon saavuttamiseksi sekä työn produktin eli esitteen tuottaminen valmiiksi tuotteeksi. Tämän prosessin myötä saatettiin samalla näkyväksi metsäryhmä Lumikoiden toimintaa.

Kuvio 1. Opinnäytetyön kolme vaihetta

Koska esitteen tarkoituksena oli kuvata metsäryhmä Lumikoiden toimintaa mahdollisimman monipuolisesti, edellytti se ryhmän toimintaan perehtymistä laajasta näkökulmasta. Tämä asetti suuria haasteita toiminnan teoreettisen osuuden luomiselle. Lopulta toiminnan teoreettisten lähtökohtien tarkastelu päätettiin rajata työn kohteena olevan metsäryhmän kontekstin mukaisesti, luontoympäristössä toteutetun varhaiskasvatuksen tarkasteluun. Tämä teoreettinen osuus toimi samalla työn selvitysosuutta tukevana tekijänä. Esitteelle asetetun tavoitteen mukaisesti työssä on tietoisesti painotettu toiminnan vahvuuksien esiin tuomiseen. Tätä tehtiin kuitenkin kriittisellä työotteella.

3 VARHAISKASVATUSTA LUONTOYMPÄRISTÖSSÄ

Tässä luvussa perehdytään metsäryhmä Lumikoiden toiminnan teoreettisiin lähtökohtiin. Sen kautta syvennettiin teoreettista ymmärrystä työn kohteena olevasta luontoympäristössä toteutetusta varhaiskasvatuksesta. Teoreettisten lähtökohtien tarkastelu rajattiin työn kohteena olevan päiväkotiryhmän kontekstin mukaisesti. Tässä luvussa käsiteltäviä asioita ovat varhaiskasvatus ja siihen sisältyvän esiopetuksen tehtävät ja tavoitteet, luontoympäristössä toteutetun varhaiskasvatuksen tarkasteleminen outdoor education -toiminnan kautta sekä työn kohteena olevan metsäryhmän toiminnassa painottuva luontokasvatus ja oppimismenetelmänä käytettävä Case Forest -pedagogiikka.

3.1 Varhaiskasvatuksen tehtävät ja tavoite

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 7–12) on asiakirja, joka ohjaa kaikkia toimintamuotoja yhteiskunnan järjestämässä ja valvomassa varhaiskasvatuksessa. Samalla se toimii varhaiskasvatustoimintaa ja sen sisältöä ohjaavana välineenä. Tämän asiakirjan pohjalta kunnat laativat oman varhaiskasvatussuunnitelmansa oman kuntansa erityispiirteet huomioon ottaen. Yhdessä nämä kaksi varhaiskasvatusta ohjaavaa käsikirjaa muodostavat prosessinomaisen kokonaisuuden. Jatkumona kunnan laatiman varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta kunnan varhaiskasvatusyksiköt laativat omat yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmansa, jossa kuvataan konkreettisesti varhaiskasvatuksen toteuttamista yksikön arjessa. Seuraavassa tarkastellaan, minkälaisia asioita varhaiskasvatuksen toteuttamiselle asetetaan valtakunnan tasolla.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 11) varhaiskasvatus määritellään pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi, suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi vuorovaikutukseksi ja yhteistoiminnaksi, missä lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Varhaiskasvatus muodostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatusta toteutetaan erilaisissa varhaiskasvatuspalveluissa, jonka yksi toimintamuoto on tämän työn kohteena oleva päiväkotitoiminta.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä lapsen vanhempien kanssa sekä ohjata lapsen kasvua ihmisyyteen, vaalien samalla lapsuutta ja sen itseisarvoista luonnetta. Näitä ihmisenä kasvamisen kasvatuspäämääriä ovat lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen sekä itsenäisyyden asteittäinen lisääminen. Nämä kokoavat kasvatuspäämäärät ohjaavat kaikkia varhaiskasvatustoiminnan kasvatus- ja sisältötavoitteita. Näiden lisäksi, varhaiskasvatuksella voidaan nähdä olevan ihanteellinen ja perinteinen kasvatustehtävä, jonka tarkoituksena on pyrkiä kehittämään entistä parempaa yhteiskuntaa ja maailmaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8, 12–13.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 15) varhaiskasvatuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Tällöin lapselle pystytään tarjoamaan mahdollisimman hyvät kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset. Tähän pyritään muun muassa lapsen terveyttä ja toimintakykyä vaalimalla, huolehtimalla lapsen perustarpeista, vahvistamalla lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä lapselle tärkeistä ihmissuhteista huolehtimalla. Varhaiskasvatuksessa lapsen tulee tulla kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi, juuri sellaisena ainutlaatuisena yksilönä, joka lapsi on.

Varhaiskasvatustyön toteuttaminen edellyttää yhteistyötä lasten vanhempien kanssa. Tästä vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön välisestä yhteistyöstä käytetään nimitystä kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuus on yhteistyötä, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat tietoisesti tukemaan lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisprosessia. Kasvatuskumppanuuden kautta yhdistetään lapsen kannalta kahden tärkeän tahon asiantuntemus lapsen parhaaksi. (Laki lasten päivähoidosta 2a §; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) todetaan, että kasvatuskumppanuus pohjautuu lapsen edun ja oikeuksien edistämiseen.

3.1.1 Esiopetus osana varhaiskasvatusta

Koska metsäryhmä Lumikoiden toiminta on suunnattu 5–6-vuotiaille lapsille, on toiminnassa siten mukana lapsia, joilla on Perusopetuslain (26 a §) mukaisesti oikeus saada esiopetusta. Esiopetuksella tarkoitetaan vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista järjestettävää suunnitelmallista kasvatusta ja opetusta. Varhaiskasvatuksen toteuttamisessa tulee siten ottaa huomioon esiopetuksen opetussuunnitelma ja perusopetuksen opetussuunnitelma. Yhdessä nämä kolme asiakirjaa muodostavat lapsen kehityksen kannalta ehyen ja johdonmukaisen kokonaisuuden. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 7; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–12.)

Esiopetuksen tehtävät ja tavoite määräytyvät hyvin pitkälle varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) mukaisesti. Pientä painotuseroa on kuitenkin havaittavissa. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2010) painotetaan vielä vahvemmin lapsen oppimaan oppimisen taitojen kehittymisen, omatoimisuuden ja lapsen terveen itsetunnon vahvistumisen sekä sosiaalisten taitojen kehittymisen tärkeyttä. Esiopetuksen tavoitteena onkin edistää lapsen valmiutta oppia koulussa opeteltavia asioita.

Kouluvalmiuden osa-alueet voidaan luokitella lapsen kehitysvaiheiden mukaisesti somaattiseen eli fyysiseen valmiuteen, motoriseen valmiuteen, älylliseen valmiuteen, tunne-elämän valmiuteen ja sosiaaliseen valmiuteen. Kouluvalmiudella tarkoitetaan siten muun muassa lapsen kykyä toimia ryhmässä, kykyä kuunnella ja noudattaa ohjeita, kykyä keskittyä ja toimia pitkäjänteisesti, kykyä kertoa suullisesti omista asioistaan ja tunteistaan sekä kykyä myötäelää ja osoittaa myönteisiä tunteita. Koulussa toimiminen edellyttää lapselta myös omatoimisuutta ja kykyä selviytyä it-

senäisesti esimerkiksi pukeutumisesta. Koulussa työskentely, kuten kirjoittaminen, edellyttää taas motoristen taitojen sekä käden ja silmän yhteistyökyvyn kehittymistä. Tärkeimpänä kouluvalmiuden taitona pidetään kuitenkin lapsen sosiaalisia taitoja ja niiden valmiutta, kuten kykyä kuunnella toista ja ottaa toiset huomioon. (Järvinen, Laine, Hellman-Suominen 2011, 140; Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2011, 184–185.)

3.1.2 Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksen perustana

Järvisen ym. (2011, 36) mukaan varhaiskasvatuksen perusta on lapsilähtöisessä toiminnassa. Lapsilähtöisyys on sisällytetty osaksi suomalaista varhaiskasvatusta sen tuottamien positiivisten tutkimustulosten myötä. Sen on esimerkiksi todettu edistävän lapsen myöhempää suoriutumista koulussa ja lapsen yhteiskuntaan sopeutumista sekä vahvistavan lapsen itsetuntoa. Lapsilähtöisyyden taustalla on vahva usko lapsen kykyihin ja potentiaaliin. Lapsi nähdään aktiivisena, oman minuutensa ja tietämyksensä luoja. Lapsuutta ei tarkastella vain matkana kohti kypsää aikuisuutta, vaan lapsuuden tärkeä merkitys ymmärretään ja sitä vaalitaan. Toisin sanoen, lasten kulttuurin ymmärretään olevan yhtä arvokas kuin aikuisten. Lapsilähtöisyys ei kuitenkaan tarkoita aikuisuudesta luopumista. Aidossa lapsilähtöisyydessä lapsi saa olla lapsi lapsen maailmassa ja aikuinen pystyy olemaan aikuinen, jonka tehtävänä on kantaa lopullinen vastuu sekä määrittää lapselle rajat ja uskaltaa pitää niistä kiinni. (Jantunen 2011, 6; Kinos 2011, 30, 33–34, 38.)

Lapsilähtöisessä varhaiskasvatuksessa lapsi nähdään ainutlaatuisena yksilönä, jolla on omat tarpeet, ajatukset, kiinnostuksen kohteet, mielipiteet, vahvuudet ja kehittymistarpeet. Nämä muodostavat toiminnan perustan, jonka pohjalta varhaiskasvatusta lähdetään toteuttamaan. Lapsilähtöisessä kasvatuksessa lapsen oppimisen ymmärretään tapahtuvan oman toiminnan, kokemuksen ja tutkimisen kautta, missä leikillä, elämyksellisyydellä ja sopivien haasteiden saamisella on tärkeä merkitys. Toiminnassa keskeistä on lapsen subjektiviteetti ja osallisuus, missä lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa yhteissuunnitteluun ja päätöksentekoon. Lapsilähtöisessä toiminnassa korostuukin lapsen ja aikuisen tasavertainen yhteistoiminta ja vuorovaikutussuhde, jossa molemmilla on mahdollisuus olla aloitteellinen. (Järvinen ym. 2011, 34–36; Kinos 2001, 30, 33, 36, 38.)

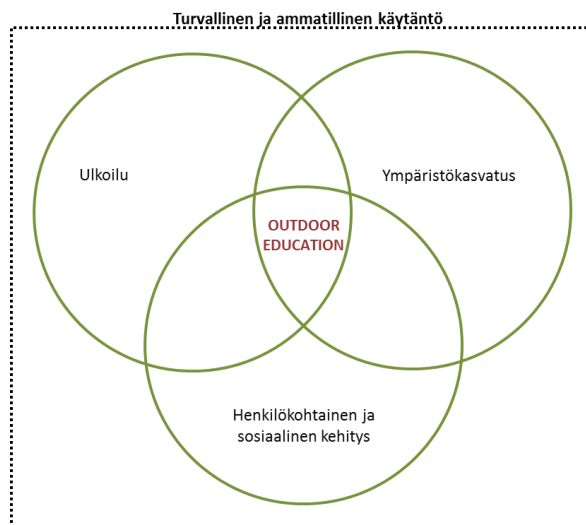
Lapsilähtöisyys on toisin sanoen lapsen osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamista sekä tunnetta yhteenkuuluvuudesta. Se on lapsen aitoa kuulemista, lapsen äänen esiin tuomista ja vakavasti ottamista sekä lapsuuden ainutlaatuisuuden kunnioittamista. (Parikka-Nihti 2011, 35, 38). Kinos (2001, 30) toteaaakin, että jos lapsista halutaan kasvavan aktiivisia kansalaisyhteiskunnan jäseniä, on heidän saatava olla aktiivisesti mukana luomassa omaa kasvuprosessiaan.

3.2 Outdoor education

Tässä luvussa siirrytään tarkastelemaan varhaiskasvatusta, jota toteutetaan päiväkodin seinien ulkopuolella, luontoympäristössä. Mutta mistä tällaisessa toiminnassa oikeastaan on kyse? Tähän kysymykseen näytti olevan vaikeaa löytää yksiselitteistä vastausta, sillä työn kohteena olevan metsäryhmän toiminnassa on nähtävissä piirteitä useammasta erilaisesta pedagogiikasta, kuten metsämörri-, luonnossa kotonaan-, elämys- ja seikkailupedagogiikasta. Yhteistä näille kaikille näyttäisi olevan luontoympäristössä toimiminen sekä oppiminen kokemuksen ja oman toiminnan kautta. Pitkän etsimistyön tuloksena löytyi englanninkielinen käsite outdoor education, jonka avulla edellä esitettyä kysymystä pystyttiin lähtemään avaamaan.

Outdoor education -käsitteelle ei ole olemassa suoraa vastinetta suomenkielelle. Sanakirjan mukaan outdoor education tarkoittaa ulkoilmakasvatusta, -opetusta tai -koulutusta (Rekiaro & Robinson 1998, 873, 1126). Käsite voidaan määritellä siten monella eri tavalla, kuten oppimiseksi ovien ulkopuolella, ulkoilmassa oppimiseksi, kasvatukseksi ja opetuksi ovien ulkopuolella tai kasvatukseksi ja opetuksi luontoympäristössä (Bartunek, Brügge, Fenoughty, Fowler, Hensler, Higgins, Laschinski, Löhrmann, Neißl, Neuman, Nicol, Seyfried & Szczepanski 2002, 1). Tämän monimuotoisuuden säilyttämiseksi tässä raportissa käytetään jatkossa käsitteen englanninkielistä nimitystä outdoor education.

Higginsin ja Loynesin (1997, 6) mukaan outdoor education -toiminnalle ominaista on se, että sen kautta tavoitellaan ulkoiluun rohkaistamista, ympäristötietoisuuden lisääntymistä sekä yksilön henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen edistämistä. Näin outdoor education koostuu sen tavoitteena olevien aihealueiden mukaisista osa-alueista. Näitä ovat ulkoilu, ympäristökasvatus sekä henkilökohtainen ja sosiaalinen kehitys. Toimintaa toteutetaan ammatillisissa ja turvallisissa puitteissa (Kuvio 2).

Kuvio 2. Higgins & Loynes 1997, 6.

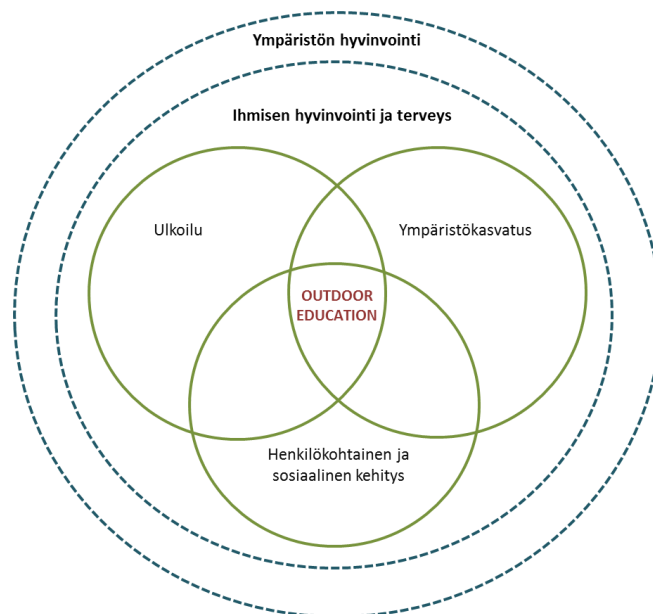
Ympäristökasvatus määritellään elämänpituiseksi oppimisprosessiksi, jonka kautta ihminen tulee tietoisemmaksi ympäristöstä ja siihen liittyvistä ympäristökysymyksistä sekä omasta roolistaan sen suojelijana. Ympäristökasvatuksen kautta ihmiset saavat tietoja ja taitoja osallistua demokraattisen yhteiskunnan kehitykseen ja johtamiseen. (Wolff 2004, 19.) Lisäksi luontoympäristössä toteutettu ympäristökasvatus mahdollistaa Szczepanskin (2002, 19) mukaan välittömien luontokokemusten saamisen, jonka on todettu olevan edellytys ympäristötietoisuuden vahvistumiselle ja myötätuntoisten asenteiden syntymiselle.

Vain olemalla kosketuksissa luontoympäristön kanssa pystytään vahvistamaan yksilön suhdetta luontoon. Luontosuhteen muodostumisen nähdään taas olevan edellytys sille, että ihmiset oppivat arvostamaan luontoa ja rohkaistuvat toimimaan ympäristöä säästävällä tavalla. Luontosuhteen kautta pystytään siten muuttamaan ihmisten arvoja, asenteita ja toimintaa kestäväen kehityksen tavoitteiden mukaisesti. (Higgins 1997, 12; Higgins & Loynes 1997, 8.)

Ulkoilun osa-alue pitää sisällään liikuntakasvatuksellisen näkökulman sekä ulkoilmassa toimimisen. Sen alle kuuluu erilaisten liikuntamuotojen ja taitojen opettelu, kuten kiipeily, hiihtäminen ja melominen. Sen alle voidaan luokitella myös erilaiset ulkoilmapelit. Yksi ulkoilun kautta tavoiteltavista asioista on pyrkimys kehittää yksilön havaintomotorisia taitoja eli yksilön kykyä hahmottaa omaa kehoaan ja sen suhdetta ympäröivään tilaan, aikaan ja voimaan. (Ojanen ym. 2011, 253; Szczepanski 2010, 5.)

Henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen -osa-alueen tavoitteena on Szczepanskin (2010, 5) mukaan vahvistaa toiminnan kautta yksilön itsetuntoa ja minäkäsitystä sekä sosiaalisia taitoja. Yksilön itsetuntoa ja minäkäsitystä vahvistettaessa voidaan käyttää hyödyksi ulkoilun osa-alueen tarjoamia mahdollisuuksia. Nimittäin ulkoilmassa toteutettavien aktiviteettien kautta ihminen voi oppia jotakin uutta, kuten kiipeilyä, voittaa psyykkisiä esteitä, kuten voittamalla korkean paikan pelon tai onnistua ylittämään jonkin fyysisen esteen, kuten kiipeämään korkean kallion päälle. Tällöin ihminen luonnollisesti tuntee olonsa hyväksi ja hänen minäkäsityksensä ja itsetuntonsa vahvistuvat. Erityisesti juuri luontoympäristö pystyy tarjoamaan tähän hienoja mahdollisuuksia. Sosiaalisen kehityksen vahvistaminen puolestaan liittyy kasvatuksellisiin prosesseihin, missä yhdessä toimimisen kautta pyritään kehittämään yksilön ihmissuhdetaitoja.

Szczepanski (2010, 4–5) katsoo, että tätä Higginsin ja Loynesin (1997) edellä kuvattua kolmen kehän -mallia voitaisiin yhä kehittää täydentämällä sitä vielä kahdella uudella kehällä. Näitä voisivat olla ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin sekä ympäristön hyvinvoinnin näkökulmat (Kuvio 3).

Kuvio 3. Szczepanski 2010, 4.

Ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin -osa-alueen lisäämistä Szczepanski (2010, 5) perustelee sillä, että jo pelkästään säännöllisellä liikkumisella voidaan suuresti vaikuttaa ihmisen terveyteen. Tämän lisäksi on olemassa tutkimuksia, joissa ulkoilmassa tapahtuvan liikunnan on todettu tekevän hyvää ihmisen fyysisen hyvinvoinnin lisäksi myös ihmisen psyykkiselle hyvinvoinnille. Koska outdoor education -toiminnassa yhdistyvät sekä liikunta että ulkoilma, olisi sillä hyvät lähtökohdat ottaa suurempi rooli myös terveyskasvatuksen saralla.

Tämän lisäksi Szczepanski (2010, 5–6) katsoo, että outdoor education -toiminnalla voidaan edistää ympäristön hyvinvointia kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti, sillä toimintaa toteutetaan juuri siinä ympäristössä, josta ihmiset saavat elämiseensä tarvitsemiansa luonnonvaroja. Kestävä kehityksen tavoitteena nimittäin on, että ihmiset tulisivat tietoisemmaksi oman toimintansa mahdollisista vaikutuksista luonnon hyvinvointiin ja siten sen vaikutuksista ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Toimissaan luontoympäristössä outdoor education -toiminnan kautta ihmiset voivat oppia ymmärtämään oman toimintansa vaikutuksia luontoon ja siten meidän kaikkien elämään.

Outdoor education pohjautuu näkemykseen, että ihminen oppii parhaiten oman toiminnan ja kokemuksen kautta. Outdoor education -toiminnassa oppiminen tapahtuu luokkahuoneen ulkopuolella, joka mahdollistaa kielellisten käsitteiden liittämisen oppimisen aiheena olevaan ilmiöön ensikäden kokemuksen ja välittömän kosketuksen kautta. Tämä mahdollistaa vuorovaikutuksen tapahtumisen tunteiden, toiminnan ja ajatusten välillä, johon tavallinen luokkahuoneopetus ei useinkaan pysty. Ihminen ei nimittäin opi vain näkemällä ja kuulemalla, vaan myös haistamalla, tuntemalla, maistamalla ja koskettamalla. Autenttinen oppimisympäristö mahdollistaa siten merkityksellisen ja luovan oppimisprosessin syntymisen. (Higgins 1997, 9; Higgins & Nicol 2002, 4; Szczepanski 2010, 1–3.)

Se, miksi outdoor education -toimintaa toteutetaan juuri ulkona toimien ja useimmiten juuri luonnossa, on sen koettu tehostava vaikutus, kun tavoitteena on osallistujien henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen sekä ympäristötietouden vahvistaminen. (Higgins & Loynes 1997, 6–7). Tutkimustulosten mukaan ulkoilmaympäristöllä on todettu olevan myös positiivisia vaikutuksia ihmisen oppimiseen, keskittymiseen, mielialaan, hyvinvointiin ja terveyteen (Szczepanski 2010, 1). Lisäksi Higgins (1997, 11, 13) perustelee luokkahuoneen ulkopuolella tapahtuvan oppimisen tärkeyttä sillä, että jos haluamme lasten ja nuorten kehittyvän kokonaisvaltaisesti ja tulevan tasapainoiksi aikuisiksi, jotka ottavat aktiivisen roolin yhteiskunnan jäsenenä, tulisi meidän sallia heidän edes jossakin määrin kokea se maailma. Maailman taas voimme tuntea parhaiten silloin, kun kohtaamme sen niin monen aistin kautta kuin vain voimme.

Outdoor education -käsitettä voidaan lähestyä näin neljän eri näkökulman kautta. Sitä voidaan tarkastella oppimis- ja opettamistapana, joka tarjoaa vaihtoehdon luokkahuoneen sisällä tapahtuvalle toiminnalle. Tämän lisäksi, se voidaan nähdä oppimisen kohteena eli ympäristönä, josta opitaan tai oppimisen paikkana, missä oppiminen tapahtuu. Näiden lisäksi outdoor education voidaan ymmärtää oppimisprosessina, joka pohjautuu kokemukselliseen ja toiminnalliseen oppimiseen, missä opettajat ja oppilaat yhdessä tavoittelevat oppimista luokkahuoneen ulkopuolella. (Bartunek ym. 2002, 2; Szczepanski 2010, 6.)

3.3 Luontokasvatus

Metsäryhmä Lumikoiden toiminta perustuu luontokasvatukseen (Metsäryhmä – Lumikot 2013), jonka tavoitteena on syventää ihmisen ja luonnon välistä tunnesidettä luontokokemusten kautta sekä lisätä luontotietoutta. Kuten edellisessä luvussa todettiin, nähdään luontosuhteen syntymisen olevan perusta kestävän elämäntavan muodostumiselle. Luontokokemusten mahdollistaminen lapsille on tärkeää, sillä varhaislapsuuden ajan nähdään olevan hyvin merkittävässä roolissa oikeiden arvojen, asenteiden ja toimintatottumusten juurtumiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 44; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 10, 24.)

Luontokasvatuksen taustalla on näkemys siitä, että läheisen tunnesiteen muodostumisen myötä ihmisellä syntyy halu ja tahto toimia luontoa säästävällä tavalla. Tämän suhteen muodostuminen edellyttää omakohtaisten ja myönteisten luontokokemusten saamista, joiden kautta lapsi oppii rakastamaan, kunnioittamaan ja vaalimaan luontoa sekä elämää ympärillään. Luontokasvatukseen liittyy lisäksi perinteinen luonnontieteellinen orientaatio, jossa lapsi tutustuu luontoon ja sen ilmiöihin havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Samalla lapsi oppii ymmärtämään ilmiöiden välisiä yhteyksiä sekä vähitellen ymmärtämään, minkälaisia vaikutuksia hänen omalla toiminnallaan on asioihin. (Järvinen ym. 2011, 134; Nikkinen 2000, 28; Ojanen ym. 2011, 241; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 10.)

Tuomaala ja Myyryläinen (2002, 10) haluavat kuitenkin muistuttaa, että pohjimmiltaan luontokasvatuksessa on kyse arkisesta yhdessäolosta, vuodenaikojen seuraamisesta ja luonnonilmiöiden ihmettelystä. Luontokasva-

tus on toimintaa, jota kaikki voivat toteuttaa. Se ei ole vain pelkkää jätteen lajittelua ja kompostointia, vaan siinä on lopulta kyse elämänasenteesta ja tavasta elää.

Luontokasvatuksen avulla pystytään vähentämään myös lapsen mahdollisia metsään kohdistuvia pelkoja. Nimittäin vain luonnossa toimimalla ja oppimalla tuntemaan luontoa ja sen ilmiöitä, lapsi alkaa vähitellen kokea metsän turvalliseksi paikaksi. Varhaiskasvatuksella onkin tärkeä rooli juuri lapsen luontokokemusten ja elämysten mahdollistajana muuttuvassa maailmassa, missä niiden saaminen ei ole enää itsestäänselvyys. (Arjanne ym. 2000, 23; Nikkinen 2000, 7; Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 43.)

3.4 Case Forest -pedagogiikka

Hämeenlinnan metsäryhmien toiminta perustuu hyvin pitkälle Suomessa kehitettyyn Case Forest -pedagogiikkaan (Hämeenlinnan kaupunki 2012a). Menetelmä on kehitetty osana kansainvälistä Case Forest – pedagogis towards sustainable development -hanketta, jossa haluttiin kehittää oppimismenetelmä helpottamaan metsien tuntemusta ja niiden vaikutuksen ymmärtämistä jokapäiväiseen elämäämme. Case Forest -oppimismenetelmän on kehittänyt professori Jorma Enkenberg yhdessä Suomen Metsäyhdistyksen ja METKA-työryhmän kanssa. Menetelmä nähdään lapsilähtöisenä, motivoivana ja innostavana oppimismenetelmänä, jossa korostuu lapsen oma aktiivinen toiminta. (Enkenberg, Liljeström & Vartiainen 2009, 2; Parikka-Nihti 2011, 52; Suomen Metsäyhdistys n.d.)

Enkenbergin ym. (2009, 2) mukaan, ihmisen oppiminen tapahtuu sekä formaaleissa, kuten koulussa, että informaaleissa, kuten koulun ulkopuolisissa ympäristöissä sekä yhteisöissä. Näyttää kuitenkin siltä, että kuilu näiden kahden maailman välillä on kasvamassa. Jotta oppimisesta pystyttäisiin muodostamaan oppilaiden kannalta motivoiva ja mielekäs tapahtuma, tulee oppimisympäristö käsittää koulua laajempaa ja hyödyntää oppimisessa myös autenttisia, koulun ulkopuolisia ympäristöjä. Case Forest -pedagogiikan tarkoituksena on saattaa nämä kaksi oppimisen kannalta tärkeää ympäristöä lähemmäksi toisiaan ja edesauttaa merkityksellisten oppimisprosessien saamista.

Case Forest -pedagogiikassa oppimisprosessi etenee neljän eri päävaiheen kautta, missä hyödynnetään sekä formaaleja että informaaleja oppimisympäristöjä. Oppimisprosessi aloitetaan formaalissa ympäristössä, kuten päiväkodissa, jossa lapset yhdessä aikuisen kanssa valmistelevat tulevaa tutkimusprojektiaan. Prosessi alkaa yhteisen keskustelun myötä syntyneen tutkimustehtävän ja oppimista ohjaavan kysymyksen muodostamisella. Pienten lasten kanssa aikuinen voi käyttää keskustelun herättämisen tukena esimerkiksi kuvaa, tarinaa tai viemällä lapset suoraan luontoympäristöön. Tärkeintä on, että tutkimusteema on lähtöisin lapsilta. Tämän jälkeen lapset suunnittelevat, miten yhdessä valittuun tutkimustehtävään lähdetään etsimään tietoa esimerkiksi valitsemalla jonkin vierailukohteen, kuten metsämuseon sekä miettimällä keinoja, joilla tietoa lähdetään hankkimaan, kuten haastattelu tai valokuvaaminen. Keskeistä lasten kanssa toteutetussa

tutkimusprojektissa on sen pohtiminen, mistä tietoa voi löytää ja miten sitä etsitään. Tämän jälkeen toteutetaan varsinainen aineistohankinta tutkimusaiheen kannalta autenttisessa ympäristössä. Viimeisenä vaiheena on kerätyn aineiston valikointi, järjestäminen ja yhdistäminen, minkä jälkeen saatu aineisto esitellään. (Enkenberg, Liljeström & Vartiainen 2010, 4–5; Parikka-Nihti 2011, 52–54.)

Case Forest -pedagogiikka perustuu kollaboratiiviseen toimintaan eli yhteistoiminnalliseen oppimiseen. Yhteistoiminnalliselle oppimiselle ominaista on vastavuoroisuus, yhteistoiminta, ajatusten jakaminen sekä yhteisen ymmärryksen rakentaminen. Tällaisen oppimisprosessin kautta lapset tulevat osallisiksi ja saavat ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Parhaimmillaan yhteistoiminnallinen oppiminen opettaa lapselle toisen arviointamista, kuuntelemista sekä erilaisuuden hyväksymistä ja kunnioitusta. (Enkenberg ym. 2010, 4; Ojanen ym. 2011, 259; Parikka-Nihti 2011, 47–49, 52; Rauste-Von-Wright, Von Wright & Soini 2003, 61.) Enkenberg ym. (2009, 3) katsovatkin, että nykypäivän moninaisia haasteita ei pystytä enää ratkaisemaan vain yhden ihmisen avulla, vaan ratkaisun löytämiseen tarvitaan useiden eri ihmisen tietoja ja taitoja.

4 LUONTO LAPSEN VARHAISKASVUYMPÄRISTÖNÄ

Edellisessä luvussa esitelty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 17–18) asettavat määrityksiä varhaiskasvatuksen toteuttamisen lisäksi varhaiskasvatusympäristölle. Varhaiskasvatusympäristön määrittellään muodostuvan niistä fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta, missä lapsi toimii. Hyvän varhaiskasvatusympäristön tulee olla joustava ja mahdollistaa sen muuntaminen toiminnan tarpeiden mukaan. Hyvä varhaiskasvatusympäristö innostaa lasta oppimaan ja herättää lapsessa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta sekä kannustaa lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään.

Tällaisessa metsäryhmä Lumikoiden kaltaisessa toiminnassa, luontoympäristö toimii samalla ryhmän fyysisenä varhaiskasvatusympäristönä. Tässä luvussa tarkastellaan, minkälaisen varhaiskasvatusympäristön luontoympäristö pystyy lapselle tarjoamaan. Tarkastelu on rajattu lapsen ominaisten toimintatapojen ja oppimisen sekä hyvinvoinnin näkökulmiin.

4.1 Luonto lapsen ominaisten toimintatapojen rikastajana

Hyvä varhaiskasvatusympäristö tukee lapsen ominaisia tapoja toimia. Lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Näiden synnyttämien merkityksellisten kokemusten myötä ne vahvistavat lapsen hyvinvointia ja lapsen käsitystä itsestään sekä lisäävät lapsen osallistumismahdollisuuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17–18, 20.) Seuraavassa tarkastellaan, minkälaiset mahdollisuudet luontoympäristö tarjoaa lapselle toimia itselle merkityksellisellä tavalla.

Leikin on todettu olevan lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta tärkeää. Leikin kautta lapsi muun muassa kehittää luovaa ajatteluaan sekä ongelmanratkaisukykyään, oppii sosiaalisia taitoja ja tunteiden hallintaa samalla oppien itsestään, toisista ja ympäristöstään. Ennen kaikkea, leikki tuottaa lapselle iloa. (Järvinen ym. 2011, 66; Ojanen ym. 2011, 196, 199, 201.) Erityisesti juuri strukturoimattoman, mielikuvituksellisen ja kokeilevan leikin on Louvn (2005, 48) mukaan todettu olevan välttämätöntä lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Tälle luonnon rakentamaton ympäristö mahdollistaa hienot lähtökohdat. Se tarjoaa erinomaisen leikkiympäristön, joka on täynnä loputtomia leikkimahdollisuuksia ja tarjoaa hauskoja luontokokemuksia kaikkina vuodenaikoina. Luonto myös tarjoaa enemmän aistimuksia kuin valmiiksi rakennettu ympäristö. Luonto stimuloi lapsen mielikuvitusta ja luovuutta sekä aktivoi toimintaa. (Arjanne ym. 2000, 18; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 17–18; Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 43.)

Lapsen tulisikin saada liikkua päivittäin, sillä se on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Hyvä varhaiskasvatusympäristö vahvistaa lapsen luonnollista liikkumisen halua tarjoamalla sopivia haasteita, aktivoimalla liikkumaan ja leikkimään. Perusta liikunnalliselle elämäntavalle luodaan jo varhaislapsuudessa. Metsässä lapsi voi estoitta toteuttaa tätä luontaista liikkumisen tarvettaan. Siellä on tilaa liikkua ja mahdollisuuksia harjoittaa taitojaan monipuolisesti. Maastossa liikkuminen kehittää muun muassa lapsen kehonhallintaa sekä lapsen motorisia taitoja. Monipuolisella liikunnalla edistetään lapsen tietoisuutta omasta kehosta ja sen hallinnasta. Tämä tukee myönteisen minäkuvan kehittymistä, joka luo taas pohjaa lapsen terveen itsetunnon muodostumiselle. (Nikkinen 2000, 49; Ojanen ym. 2011, 252–254; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16, 19; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22–23.)

Liikunnalla on todettu olevan myös yhteys oppimiseen. Liikunta aktivoi aivojen toimintaa ja lisää hapensaantia. Tämä taas edistää lapsen tiedollisten toimintojen kehittymistä, kuten muistia, tarkkaavaisuutta sekä tiedonkäsittely- ja ongelmanratkaisukykyä. Myös motoristen taitojen kehittymisen on todettu kulkevan käsi kädessä tiedollisten taitojen kehittymisen kanssa. (Syvänoja, Kantomaa, Laine, Jaakkola, Pyhältö & Tammelin 2012, 5, 30; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 19.)

Leikin ja liikunnan lisäksi, varhaiskasvatusympäristön tulee tarjota lapselle mahdollisuuksia taiteellisten elämysten kokemiseen, tutustumisen erilaisiin materiaaleihin ja itsensä ilmaisuun. Luontoympäristö tarjoaa jo itsessään lapselle taide-elämyksen sekä monia tunne- ja esteettisiä kokemuksia. Rikkaana ympäristönä se tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia luovalle toiminnalle ja aktivoi lapsen mielikuvitusta. Ei ole siis ihme, että myös monet taiteilijoista ovat saaneet inspiraationsa juuri luonnosta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 24; Ojanen ym. 2011, 243; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16, 17–18.)

Luovuuden perustan voidaan nähdä olevan lapsen ihmettelystä. Lapsia tulisikin kannustaa kysymään ja pitää näin yllä heidän luontaista kykyään ihmetellä ja hämmästellä. Lapsen ihmettelyä tukevan varhaiskasvatusym-

päristön tulee olla monipuolinen, missä lapselle riittää runsaasti mielenkiintoista kosketeltavaa, maisteltavaa, haisteltavaa, katseltavaa ja kuunneltavaa sekä tilaa esittää kysymyksiään. Luontoympäristössä lapsella riittääkin ihmeteltävää ja tutkittavaa. Luonnossa toimiessaan lapsi pysähtyy, kuuntelee ja tunnustelee. Luonto herättää lapsen kiinnostuksen ja halun tietää. Näihin kysymyksiinsä hän etsii vastauksia omakohtaisesti tutkimalla ja kokeilemalla. Luonnossa lapselle tarjoutuu myös erinomaiset mahdollisuudet tutkia asioita kaikilla aisteillaan – katselemalla, kuuntelemalla, haistelemalla, tunnustelemalla ja jopa maistamalla. Näistä saaduista aistihavainnoista voi jäädä myös pysyvä muistijälki, jonka voi palauttaa mieleensä vielä myöhemminkin. Luontoympäristössä toiminen mahdollistaa lapselle ennen kaikkea elämyksiä ja kokemuksia, jotka lapsi voi muistaa vielä aikuisenakin. (Nikkinen 2000, 32; Ojanen ym. 2011, 140, 243; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 41; Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 43; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 25.)

4.2 Luonto lapsen oppimisen ilon vahvistajana

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 17–18) mukaan hyvä varhaiskasvatusympäristö vahvistaa lapsen oppimisen iloa. Lapsen oppimisen kannalta on tärkeää, että varhaiskasvatusympäristö on monipuolinen ja joustava sekä oppimaan innostava. Tällainen ympäristö onnistuu herättämään lapsen mielenkiinnon, kokeilunhalun ja uteliaisuuden sekä kannustaa lasta toimintaan ja itsensä ilmaisuun. Toimiessaan itselle mielekkäällä ja merkityksellä tavalla, lapsi voi kokea oppimisen iloa.

Lapsi oppii parhaiten oman toimintansa kautta sekä kaikkia aistejaan käyttäen. Omakohtaisten kokemusten kautta lapsi muuntaa tietoa ymmärreksi, liittäen sitä kokemuksiinsa, tunteisiinsa ja käsiterakenteisiinsa. Lapsen oppiminen tapahtuu siten kokonaisvaltaisena prosessina. Lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä tärkeämpi merkitys oppimisessa on elämyksillä ja kokemuksilla. Luonto tarjoaa mitä parhaimman mahdollisuuden elämysten kokemiseen. Elämykset syntyvätkin koko keholla ja kaikilla aisteilla koetuista kokemuksista. (Kokljuschkin 1999, 31; Ojanen ym. 2011, 243; Nikkinen 2000, 33; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 20; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

Luonnossa toimittaessa lapsen aistit pääsevät monipuoliseen käyttöön ja lapsen havainnointikyky kehittyä. Luontoympäristöllä nähdäänkin olevan korvamaaton rooli lapsen aistien terveen kehityksen kannalta ja siten lapsen oppimiselle ja luovuudelle. Luonnossa leikkiminen tarjoaa lapselle väylän kaikkien aistien kokemiseen, joiden avulla lapsi muodostaa käsitteitä kokemuksistaan. Luonto tarjoaa paljon erilaisia materiaaleja, joita voi järjestellä ja luokitella. On kiviä, käpyjä ja lehtiä, joita keräämällä, vertailemalla ja lajittelemalla lapsi oppii löytämään esineitä yhdistäviä ja erottelevia ominaisuuksia. Luonnon ilmiöiden tarkkaileminen taas kehittää lapsen havainnointikykyä, joka edistää lapsen kognitiivista kehittymistä. (Arjanne ym. 2000, 17; Lautela 2011, 50; Louv 2005, 55; Nikkinen 2000, 49; Ojanen ym. 2011, 134.) Tuomaalan ja Myyryläisen (2002, 22) mukaan havainnointikyvyn kehittymisen myötä lapsi oppii poimimaan olennai-

simmat asiat maailmassa, joka on tulvillaan erilaista tietoa. Havainnointiherkkyyden kehittymisen kautta aukeaa myös aivan uudenlainen maailma, täynnä värejä, tuoksua ja ääniä.

4.3 Luonto lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäjänä

Sen lisäksi, että luonto tarjoaa lapselle mahdollisuuden toimia itselleen merkityksellisellä tavalla ja vahvistaa lapsen oppimisen iloa, sillä on positiivisia vaikutuksia lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Luonto aktivoi liikkumaan, jonka todettiin aikaisemmassa kohdassa tukevan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja jonka vaikutuksen todetaan olevan terveydelle kiistaton. Luonnossa toimiminen mahdollistaa lisäksi raittiin ilman saannin, jota lapset tarvitsevat yllättävän paljon. Raitis ilma tekee hyvää lapsen elimistölle sekä saa aikaan hyvän ruokahalun ja luonnollisen väsymyksen. (Nikkinen 2000, 49; Ojanen ym. 2011, 243, 252; Syvänoja ym. 2012, 9.)

Luonto tarjoaa esteettisyydellään myös mielihyvän tunteita sekä antaa hoivaa. Luonto rentouttaa ja lisää stressinsietokykyä. Luonnossa liikkumisen on nimittäin todettu vaikuttavan eheyttävästi fysiologisiin toimintoihin muun muassa laskemalla sydämen sykettä, alentamalla stressihormonia ja lisäämällä vastustuskykyä. Luonnossa toimiminen myös virkistää mieltä ja parantaa keskittymiskykyä. Luonto mahdollistaa myös tilaisuuksia kokea onnistumisen kokemuksia, mikä vahvistaa lapsen itsetuntemusta ja luottamusta omiin kykyihin. (Louv 2005, 49, 51; Nikkinen 2000, 16, 50; Szczepanski 2011, 1; Tuomaala & Myyräläinen 2002, 11.)

5 SELVITYSOSUUS

Edellä käsiteltiin työn kohteena olevan metsäryhmän toiminnan taustalla olevia teoreettisia lähtökohtia. Tämän osuuden ensisijaisena tarkoituksena oli vahvistaa teoreettista ymmärrystä työn kohteena olevan metsäryhmän toiminnasta, mutta se antoi tukea myös työn selvitysosuuden toteuttamiselle. Toteutetun selvitysosuuden kautta lähdettiin tavoittamaan käytännönläheisempää ymmärrystä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta. Selvitysosuuden tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa mukana olevilla on toteutetusta toiminnasta.

Se miksi toiminnallisen opinnäytetyön tutkimuksellisesta osuudesta käytetään nimitystä selvitys, perustuu Vilkan ja Airaksisen (2003, 57) mukaan siihen, että toiminnallisessa opinnäytetyössä toteutettu tutkimusosuus nautuu usein hyvin löyhästi tai ei lainkaan teoriaan. Tämä määritelmä on linjassa Eskolan ja Suorannan (1996, 61) näkemyksen kanssa siitä, että tilanne missä kysymykset voidaan toteuttaa ilman varsinaista teoriaa, tulee nähdä tutkimuksen sijaan selvityksen tekemisenä. Toiminnallisen opinnäytetyön tutkimusosuus nähdään siten lähinnä selvityksen tekemisenä ja selvitystä pidetään yhtenä toiminnallisen opinnäytetyön tiedonhankinnan apuvälineenä (Vilka & Airaksinen 2003, 5).

Selvityssuuden toteuttaminen on hyvin epätavallista toiminnallisissa oppinäytetöissä eikä sen tekemistä usein suositella, sillä työn laajuus voi helposti kasvaa liian suureksi oppinäyteyölle tarkoitettuun työmäärään nähden. Joskus työn toteuttaminen voi kuitenkin edellyttää sitä. Tällaisia tilanteita syntyy esimerkiksi silloin, kun halutaan toteuttaa jokin tuote kohderyhmälähtöisesti, mutta ei tiedetä kohderyhmän tarpeita tai kuten tämän työn kohdalla, missä aiheesta on vain vähän julkaistua materiaalia. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57.) Tässä luvussa kuvataan toteutetun selvityssuuden toteuttamisprosessia, jonka kautta saatiin tavoitettua toiminnassa mukana olevien asiantuntijoiden näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta.

5.1 Selvityksen tavoite ja kohderyhmän valinta

Työn selvityssuuden tavoitteena oli saada käytännönläheisempää ymmärrystä siitä, minkälaista metsäryhmä Lumikoiden toiminta on. Koska esite tuotettiin kohdennetusti Ahveniston päiväkodin metsäryhmästä, oli oleellista saada tietoa juuri kyseisen ryhmän toiminnasta. Tämän vuoksi, kohderyhmää ei katsottu olevan tarpeenmukaista lähteä etsimään työn kohteena olevan päiväkotiryhmän ulkopuolelta. Kohderyhmän valinnassa käytettiin siten harkinnanvaraista otantaa (Eskola & Suoranta 1999, 18), mikä koostui kolmesta eri kohdejoukosta.

Ensimmäinen ryhmä koostui kyseisen palvelun tarjoajista ja toteuttajista, joita ovat Ahveniston päiväkodin johtaja sekä Lumikot-ryhmän henkilökunta. Lisäksi he kaikki ovat olleet mukana ryhmän toiminnassa sen aloittamisesta asti. Heidän kautta pystyttiin tavoittamaan käytännöntietoa toiminnan toteuttamisesta sekä tavoitettua varhaiskasvatuksellista näkökulmaa. Toiseksi ryhmäksi valittiin Lumikot-ryhmän, 5–6-vuotiaat lapset eli palvelun käyttäjät. Lapsilta haluttiin saada tietoa siitä, minkälaista toiminta on lapsen näkökulmasta tarkasteltuna. Alustavasta toimintasuunnitelmasta poiketen, kolmanneksi ryhmäksi valittiin päiväkodin johtajan toiveen pohjalta vielä Lumikot-ryhmän lasten vanhemmat eli kyseisen palvelun valinneet käyttäjät. Heidän kautta pystyttiin tavoittamaan tärkeää tietoa muun muassa siitä, mitkä tekijät olivat vaikuttaneet heidän päätöksensä valita lapsensa päiväkotiryhmäksi juuri metsäryhmän sekä mitä toiminta on joko tarjonnut tai pystyy tarjoamaan lapselle. Sekä lapsilta että vanhemmilta saatua aineistoa tulitaisiin käyttämään myös tuotettavan esitteen sisällöllisessä osuudessa.

Nämä kolme edellä kuvattua ryhmää muodostivat työn selvityssuuden kohderyhmän. Heidän avullaan saatiin muodostettua kokonaisvaltaisempaa kuvaa työn kohteena olevan metsäryhmän toiminnasta sekä mahdollistettiin toiminnan tarkastelu kolmen tärkeän näkökulman kautta. Valittu kohderyhmä kattoi siten kaikki toiminnassa mukana olevat henkilöt.

5.2 Haastattelu laadullisena aineistonhankintamenetelmänä

Työn selvityssuudessa tarvittavan tiedon olemuksen vuoksi, aineistonhankinta toteutettiin laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Laadullista

tutkimusmenetelmää käytetään nimittäin silloin, kun tarkoituksena on tutkittavana olevan ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen ja kun halutaan saada kirjoittamatonta faktatietoa. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.) Lisäksi laadullisella tutkimusmenetelmällä saadaan tuotua esiin tutkittavien näkökulma ja ääni (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160), mitkä olivat erittäin merkittävässä asemassa sekä selvitysosuuden että esitteen sisällön tuottamisen kannalta.

Kun toiminnallisessa opinnäytetyössä toteutetaan selvitysosuus, pyritään saadun tiedon laatu turvaamaan käyttämällä valmiita tutkimuskäytäntöjä perustasolla. Laadullisen tutkimusmenetelmän kohdalla aineiston hankinta toteutetaan tällöin joko lomake- tai teemahaastattelulla yksilöille tai ryhmille toteutettuna. (Vilka & Airaksinen 2003, 57.) Selvitysosuuden laadulliseksi tutkimusmenetelmäksi valittiin siten haastattelu.

Haastattelu on yksi yleisimmistä tavoista kerätä laadullista aineistoa ja sitä pidetään yhtenä tiedonhankinnan perusmuodoista. Lisäksi se on joustava tutkimusmenetelmä, jota voidaan sovittaa tilanteiden ja vastaajien edellyttämällä tavalla. Menetelmänä haastattelu perustuu vuorovaikutukseen, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Haastattelun käyttö on perusteltua, kun esimerkiksi halutaan tietää mitä toinen ihminen ajattelee ja tuntee tai kun kysymyksessä on vähän tunnettu asia, kuten oli tämän työn kohdalla. Haastattelulla mahdollistetaan syvällisen tiedon tavoittaminen. Haastattelun valinnalla haluttiin korostaa myös näkökulmaa, että haastateltavat ihmiset ovat subjekteja, aktiivisia ja merkityksiä luovia. (Eskola & Suoranta 1996, 64; Hirsjärvi & Hurme 2000, 11, 42; Hirsjärvi ym. 2007, 200.)

Haastattelulajeja on olemassa erilaisia. Usein nämä eri haastattelulajit jaetaan kolmeen eri ryhmään niiden niin sanotun strukturointiasteen perusteella. Strukturoiduksi haastatteluiksi, joita usein kutsutaan lomakehaastatteluiksi, luokitellaan sellaiset haastattelut, joissa kysymykset ja vastausvaihtoehdot ovat valmiiksi määriteltynä ja ovat kaikille haastateltaville samat. Myös puolistrukturoiduissa haastatteluissa kysymykset ovat pääasiallisesti kaikille haastateltaville samat, mutta niissä ei ole määritelty valmiita vastausvaihtoehtoja vaan haastateltavat saavat vastata kysymyksiin omin sanoin. Strukturoimaton haastattelu taas muistuttaa muodoltaan kaikista eniten tavallista keskustelua, missä keskustellaan vapaasti tietyistä aiheista ja kysymykset muodostetaan keskustelun aikana. (Eskola & Suoranta 1996, 65, 66.)

Vilkan ja Airaksisen (2003, 57) toiminnallisen opinnäytetyön ohjeissa mainitsema teemahaastattelu lukeutuu puolistrukturoitujen haastattelulajien alle. Teemahaastattelussa edetään yksityiskohtaisten kysymysten sijaan tiettyjen teemojen varassa ja teemat muodostetaan tutkittavana olevan ilmiön teoreettisen viitekehyksen pohjalta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47, 66). Lomakehaastattelun Vilka ja Airaksinen (2003, 57) määrittelevät puolestaan strukturoiduksi haastatteluksi, jossa kysymykset esitetään kaikille samassa järjestyksessä ja ovat muodoltaan avoimia kysymyksiä. Tämä näyttäisi olevan ristiriidassa edellä kuvattujen Eskolan ja Suorannan (1996, 65, 66) eri haastattelulajien määritelmien kanssa.

Tässä työssä käytettiin haastattelua, missä kysymykset muodostettiin teorian sijaan valmistettavan esitteen kannalta oleellisen tiedontarpeen näkökulmasta, minkä vuoksi siitä ei käytetä nimitystä teemahaastattelu. Lisäksi haastattelu toteutettiin avoimia kysymyksiä käyttäen, jotka olivat kaikille ryhmän jäsenille samat ja esitettiin samassa järjestyksessä. Tässä työssä käytettyä haastattelulaji luokitellaan siten Eskolan ja Suorannan (1996, 65) määritelmän mukaisesti puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Täten sen ei nähdä olevan ristiriidassa toiminnallisen opinnäytetyön ohjeiden kanssa, sillä myös teemahaastattelu luokitellaan puolistrukturoidun haastattelulajin alle.

Haastattelukysymysten laatimisessa kiinnitettiin huomiota sekä eri kohde-ryhmien ominaispiirteisiin että tuotettavan esitteen markkinointihenkiseen olemukseen, jonka vuoksi kysymysten asettelun tuli edesauttaa myönteisten asioiden esille tulemistä. Tämän lisäksi, haastattelukysymyksistä tuli laatia mahdollisimman avoimia ja johdattelemattomia, jotta niiden kautta saataisiin aidosti tavoitettua vastaajien oma näkökulma ja ääni. Seuraavassa kuvataan, miten selvitysosuuden aineiston hankintaprosessi suunniteltiin ja toteutettiin.

5.3 Aineiston hankinnan toteutus

Selvitysosuuden tutkimusmenetelmäksi valittua puolistrukturoitua haastattelua mukautettiin kohderyhmäkohtaisesti, jolla haluttiin taata mahdollisimman toimivan ja haastateltavien kannalta mielekkään aineistohankintaprosessin toteutuminen. Sekä tutkimusmenetelmän valinnassa että sen soveltamisella haluttiin tukea ennen kaikkea haastateltavien arjen sujuvuutta. Huomioon otettuja asioita olivat muun muassa henkilökunnan erittäin tiivis läsnäolo metsäryhmän arjessa, vanhempien mahdollisesti kiireinen arki ja jo entuudestaan hyvin lomaketäyteinen syksy sekä lasten päiväkotien arjen säilyminen mahdollisimman luonnollisena. Tässä huomioitiin Ruoppilan (1999, 36) tutkimuksen teolle antamat ohjeet, missä muistutettiin, että tutkimuksen tekeminen ei saisi liiaksi häiritä organisaation perustehtävän toteuttamista eikä liioin haastateltavienkaan normaalia arkea.

Tutkimusaineiston hankintaprosessin yksityiskohtia suunniteltaessa kiinnitettiin huomiota myös tutkimuksen eettisiin tekijöihin. Kun tutkimusta tehdään lasten parissa, on Ruoppilan (1999, 32) mukaan erityisen tärkeää kirjallisen luvan tai suostumuksen pyytäminen lasten vanhemmilta. Tätä varten vanhemmille tulee laatia kirje, missä käy ilmi muun muassa tutkimuksen tarkoitus ja tavoite, tutkimuksessa käytettävät menetelmät sekä kerrotaan, miten lasten ja perheiden anonymisuus taataan. Lisäksi lupanomuksessa on hyvä olla myöntävän vastausvaihtoehdon lisäksi kohta lapsen osallistumisen kieltämiselle. Tutkimuksen onnistumisen kannalta kirjeen laatiminen tulee tehdä huolellisesti ja vanhempien päätösvaltaa kunnioittaen. Kirje olisi hyvä luetuttaa vielä ulkopuolisella taholla ennen sen luovuttamista vanhemmille. Näiden ohjeiden mukaisesti ryhmän lasten vanhemmille laadittiin kirjallinen lupalomake (Liite 2), kasvatuskumppanuuden hengessä. Lupalomakkeen sisältö hyväksyttiin vielä päiväkodin johtajalta ja siihen tehtiin tarvittavat korjaukset sekä sovittiin lomakkeen

palauttamisjärjestelyistä ryhmän henkilökunnan kanssa ennen lupalomakkeen jakamista lasten vanhemmille.

Ennen varsinaista aineiston hankintaa toteutettiin vielä tutustumiskäynti metsäryhmä Lumikoiden toimintaan osallistuvan havainnoinnin mukaisesti, missä tutkija osallistuu mukaan tutkittavana olevan yhteisön toimintaan (Eskola & Suoranta 1996, 76). Silloin kun tutkimuskohde on tutkijalle vielä entuudestaan tuntematon, on havainnointi tärkeä osa haastatteluun valmistautumista (Aarnos 2010, 175). Havainnointi toteutettiin vapaamuotoisesti toimintaa havainnoiden, missä toimintaa peilattiin aikaisempaan kokemukseen niin sanotun tavallisen päiväkotiryhmän arjesta. Sen kautta mahdollistui omakohtaisen kokemuksen kautta saatu esiymmärrys metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta sekä vahvistettiin aineiston hankintaprosessin laatua. Sen kautta muun muassa mahdollistui laadittujen haastattelukysymysten tarkentaminen sekä ryhmän arkeen ja siinä mukana olevien henkilökunnan jäseniin ja lapsiin tutustuminen. Tämä on Aarnoksen (2010, 173) mukaan tärkeää lasten kanssa tehtävän tutkimuksen kohdalla, jolloin lasten olisi hyvä saada tottua haastattelijaan ennen aineiston hankintaa.

Vasta tämän vaiheen jälkeen lähdettiin toteuttamaan varsinainen aineiston hankinta. Ensimmäiseksi toteutettiin lasten vanhempien haastattelu. Tämän jälkeen toteutettiin päiväkodin johtajan ja metsäryhmän lasten pienryhmähaastattelut. Viimeisenä mahdollistui metsäryhmän henkilökunnan parihaastattelu. Kaikki kasvokkain toteutetut haastattelut tallennettiin nauhurille. Tällä haluttiin edistää haastattelutilanteiden sujuvuutta ja luontevuutta sekä varmistaa haastatteluaineiston säilyminen autenttisena (Hirsjärvi & Hurme 2000, 92). Lasten kohdalla lupa nauhurin käyttöön varmistettiin vanhemmille annetun lupalomakkeen yhteydessä (Liite 2/1). Asia saatettiin myös henkilökunnan tietoon hyvissä ajoin ennen haastatteluiden toteuttamista. Haastattelutilanteissa käytetty tallennin saatiin lainaan päiväkodilta. Haastatteluiden lopuksi kaikki nauhurille tallennetut äänitiedot siirrettiin välittömästi omalle henkilökohtaiselle muistitikulle tunnistetiedot peittäen ja tallenteet poistettiin nauhurilta. Aineistonhankinta toteutettiin kokonaisuudessaan syksyn 2012 aikana.

5.3.1 Haastattelulomake lasten vanhemmille

Kuten jo aikaisemmin tuotiin esille, laajennettiin aineistonhankinta kattamaan lopulta myös Lumikot-ryhmän lasten vanhemmat. Heille toteutetun aineiston hankinnan kautta haluttiin selvittää, mitkä tekijät olivat saaneet vanhemmat valitsemaan lapsensa hoitopaikaksi juuri metsäryhmän sekä minkälaisia myönteisiä vaikutuksia vanhemmat katsovat toiminnalla olevan tai olleen lapselleen. Nämä toimivat samalla vanhempien aineiston hankinnan haastattelukysymyksinä. Aineiston hankinta vanhemmilta päätettiin toteuttaa lyhyen haastattelulomakkeen muodossa ja aineiston hankinta toteutettiin syyskuun lopussa 2012.

Koska aineistonhankinta toteutettiin haastattelulomakkeen kautta, oli aineiston hankinnan onnistumisen kannalta tärkeää valmistaa mahdollisimman toimiva lomake. Hirsjärven ym. (2007, 199) mukaan toimiva lomake

on vaivaton täyttää ja siinä on riittävästi tilaa vastauksille. Lomakkeen alkuun tulee laatia kirjelmäosio, missä haastattelun tarkoitus ja sen tärkeä merkitys käyvät ilmi. Kirjelmäosion merkitys on suuri, sillä sen kautta haastateltavia pyritään saamaan osallistumaan mukaan haastatteluun. Lomakkeessa tulee käydä ilmi myös sen toivottu palautusajankohta. Lisäksi tärkeää on muistaa jo etukäteen kiittää saamistaan vastauksista. Laadittu haastattelulomake annettiin vanhemmille osana heille jaettua lupanomusta (Liite 3).

Haastattelulomakkeita valmistettiin yksi jokaista perhettä kohden eli yhteensä 14:lle lapsen vanhemmalle. Vanhempien vastaaminen tapahtui ilman tunnustetietoja. Haastattelulomakkeen vastausaika pyrittiin määrittämään siten, että se ei olisi liian lyhyt eikä toisaalta liian pitkä. Vastausaika annettiin lopulta noin kaksi viikkoa. Haastattelulomakkeeseen vastasi lopulta kahdeksan Lumikot-ryhmän lapsen vanhempaa.

5.3.2 Lasten pienryhmähaastattelu

Lasten kohdalla, aineiston hankinnan suunnittelussa tuli tutkimuseettisten tekijöiden lisäksi kiinnittää huomiota sen lapsiystävällisyyteen sekä siihen, minkälaisen kokemuksen se lapsille muodostaisi (Aarnos 2010, 172–173; Ruoppila 1999, 32). Jotta aineiston hankinnasta saataisiin muodostettua lasten kohdalla mahdollisimman toimiva, tuli huomiota kiinnittää laaja-alaisesti kaikkiin sen sisältämiin osa-alueisiin. Näitä olivat toimivan haastatteluympäristön valitseminen sekä haastattelun sovittaminen kohderyhmänä olleiden lasten kehitysvaiheisiin ja lapsuuden ominaisluonteeseen sopivaksi. Aineiston hankintaprosessista pyrittiin luomaan kaikin puolin miellyttävä ja lapsilähtöinen kokonaisuus. Apuna käytettiin omaa teoreettista tietämystä lasten kehitysvaiheista sekä omaa käytännönkokemuksen tuomaa tietoa lasten kanssa toimimisesta sekä aikaisempaa kokemusta samanikäisille lapsille toteutetusta aineiston hankintaprosessista.

Aarnoksen (2010, 175) mukaan miellyttävän haastattelutilanteen muodostumiseen vaikuttaa oikeanlaisen tunnelman lisäksi haastattelutilanteen ulkoiset puitteet. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 127, 130) mukaan haastattelu ympäristön olisi hyvä olla rauhallinen ja häiriötön sekä luoda turvallinen olo haastatteluun osallistujalle ja olla mahdollisimman neutraali. Lasten haastattelu päätettiin toteuttaa ryhmän tukikohtana toimivan kodan lämmössä. Se on lapsille tuttu ympäristö ja tarjoaa siten lapsille turvallisen ja rauhoittavan ympäristön. Lisäksi kodan sisällä palavan valkean vaikutuksen uskottiin vahvistavan vielä entisestään oikeanlaisen ilmapiirin muodostumista.

Vielä vahvistaakseen haastattelutilanteen toimivuutta, päätettiin haastattelu toteuttaa pienryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelulla voidaan nimitäin madaltaa haastateltavien mahdollista kynnystä osallistua haastatteluun, sillä se tarjoaa haastateltavalle muiden ryhmäläisten tuen saannin. Tämän lisäksi, ryhmähaastattelu on tehokas tiedonkeruun muoto, millä voidaan kerralla tavoittaa monta haastateltavaa sekä tavoittaa kattavampaa aineistoa kuin yksilöhaastattelulla. Ryhmähaastattelu tarjoaa lisäksi erinomaisen keinon päästä lähemmäksi tutkittavien maailmaan. Ryhmähaas-

tattelun valinnassa ei kuitenkaan unohdettu sen mahdollista ryhmädynamiikan vaikutusta. Ryhmädynamiikalla voi olla vaikutuksensa siihen, kuka puhuu ja mitä sanotaan. Ryhmähaastattelun kannalta toimivien pienryhmien muodostamisessa onkin hyvä hyödyntää opettajan lapsiasiantuntemusta, kuten tässä työssä tehtiin. (Aarnos 2010, 173, 174; Eskola & Suoranta 1996, 72,73; Hirsjärvi ym. 2007, 205–206; Hirsjärvi & Hurme 2000, 63.) Onnistuneen aineistonhankinnan kannalta oli tärkeää, että kaikki lapset saivat tasavertaisen mahdollisuuden tuoda oman äänensä esiin.

Näiden asioiden lisäksi, haastattelun lapsiystävällisyyttä vahvistettiin lisäämällä aineiston hankintaan leikinomaista draamaa. Ovathan juuri leikki ja mielikuviutus kiistämättä eräitä lapsuuden aikaa vahvasti luonnehtivia piirteitä. Haastattelu toteutettiin metsän nalleksi pukeutuneena, minkä ympärille luotiin leikinomainen tarina tukemaan hahmon sadunomaisuutta (Liite 4). Tarinaan sisällytettiin vielä osuus, missä lapsille annettiin taidanomaiset kultaiset männynkävyt kiitoksena haastatteluun osallistumisesta. Kaikki aineiston hankinta tilanteeseen liittynyt rekvisiitta valmistettiin itse.

Lapsille laaditut haastattelukysymykset pyrittiin asettamaan lasten ikävaiheeseen sopivaksi, joka on Aarnoksen (2010, 173) mukaan yksi aineistonhankinnan lapsiystävällisyyteen kuuluva tekijä. Kysymykset pyrittiin muodostamaan ilmaisultaan mahdollisimman helppotajuisiksi ja lasten ilmaisutyyliin sopiviksi. Toinen huomion kiinnittämistä edellyttänyt asia oli haastattelun sopivan keston huomioiminen haastateltavien näkökulmasta, joka lasten kohdalla on noin 15–20 minuuttia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 130.) Tämä asetti rajoja haastattelukysymysten määrälle, joka edellytti niiden rajaamista vain kaikista oleellisimpiin kysymyksiin selvitysosuuden kannalta. Lopulta haastattelukysymykset päätettiin rajata viiteen kysymykseen (Liite 5).

Haastattelupäivään mennessä oli varmistunut kymmenen lapsen lupa haastatteluun osallistumisesta. Tämän tiedon pohjalta Lumikot-ryhmän 14:sta lapsesta muodostettiin kolme pienryhmää henkilökunnan toimesta. Näistä kolmesta ryhmästä kaksi kattoi luvan saaneet lapset ja yksi ne lapset, joiden tutkimukseen osallistumisen lupalomaketta ei ollut palautunut. Luvan puuttumisesta huolimatta, myös näille lapsille haluttiin mahdollistaa saman elämyskokemuksen saaminen kuin muille ryhmän lapsille. Tutkimuseettisistä syistä johtuen, tämän ryhmän lasten haastattelua ei tallennettu eikä sitä otettu huomioon selvitysosuuden tuloksissa. Aineiston hankinnan aikana pääsi lisäksi tapahtumaan jokin erhe, jonka vuoksi yksi luvan saaneista lapsista osallistui ei-luvan omanneiden lasten pienryhmähaastatteluun. Näin lasten pienryhmähaastatteluiden tuottama aineisto muodostui lopulta yhdeksän Lumikot-ryhmän lapsen vastauksista. Aineiston hankinta Lumikot-ryhmän lapsilta toteutettiin lokakuun alussa 2012.

Ennen haastattelun aloittamista varmistettiin vielä lasten oma suostumus haastattelun toteuttamiselle kysymällä heiltä: ”Haluaisitteko auttaa nallea?” (Aarnos 2010, 173). Haastattelun toteuttamisessa kunnioitettiin koko sen ajan lasten itsemääräämisoikeutta eikä ketään painostettu vastaamaan esitettyihin kysymyksiin. Lasten pienryhmien haastattelut kestivät noin

10–15 minuuttia ryhmää kohden sisältäen orientoitumisen haastatteluun. Toteutettujen haastatteluiden päätteeksi otettiin vielä yhteisvalokuva muistoksi tapahtumasta. Ajatuksena oli, että kuva voitaisiin jakaa päiväkotiryhmän käytössä olevan tenavanetin kautta myös lasten vanhemmille nähtäväksi.

5.3.3 Henkilökunnan haastattelu

Henkilökunnan haastattelussa yhdistettiin elementtejä kahdesta edellä kuvattua aineiston hankintatavasta. Näitä olivat haastattelulomakkeen laatiminen henkilökunnan haastatteluun valmistautumisen tueksi sekä Lumikot-ryhmän henkilökunnan haastattelun toteuttaminen parihaastatteluna. Henkilökunnan jäsenistä koostuvan kohderyhmän haastattelu toteutettiin kaksivaiheisesti. Ensin toteutettiin aineiston hankinta päiväkodin johtajalta lokakuun alussa 2012 ja tämän jälkeen Lumikot-ryhmän henkilökunnan haastattelu marraskuun lopussa 2012. Alustavana ajatuksena oli yhteishaastattelun toteuttaminen, jolla olisi haluttu mahdollistaa eri näkökulmien vuoropuhelun tapahtuminen ja hetki yhteiselle jakamiselle. Aikataulullisista syistä johtuen tästä päätettiin kuitenkin luopua.

Henkilökunnan haastattelua varten laadittiin lomake, mistä ilmeni laaditut haastattelukysymykset ja se annettiin henkilökunnalle etukäteen nähtäväksi (Liite 6). Tällä haluttiin varmistaa, että henkilökunta saisi riittävästi aikaa vastauksiensa miettimiseen, sillä kysymykset olivat melko laajoja. Samalla pyrittiin varmistamaan, että kaikki Lumikot-ryhmän toiminnan kannalta oleelliset ja tärkeät asiat tulisi tuotua esiin. Tarkoituksena oli, että nämä henkilökunnalle annetut haastattelulomakkeet tulisi käymään vielä suullisesti yhdessä lävitse.

Ensimmäisenä toteutettiin päiväkodin johtajan haastattelu, joka toteutettiin yksilöhaastatteluna päiväkodin tiloissa ja haastattelu nauhoitettiin. Tämän jälkeen toteutettiin Lumikot-ryhmän henkilökunnan haastattelu parihaastatteluna. Parihaastattelu kuuluu ryhmähaastattelun alamuotoihin, johon liittyy silloin myös samoja myönteisiä elementtejä kuin ryhmähaastatteluunkin. (Hirsjärvi ym. 2007, 205). Lumikot-ryhmän henkilökunnan jäsenet olivat johtajan tavoin molemmat vastanneet haastattelulomakkeeseen itsenäisesti, mutta varsinainen haastattelu toteutettiin molempien läsnä ollessa yhdessä keskustellen. Näin haastattelu mahdollisti samalla Lumikot-ryhmän henkilökunnalle mahdollisuuden jakaa ajatuksiaan ja näkemyksiään yhdessä toteutetusta toiminnasta ja sen merkityksestä. Myös ryhmän henkilökunnan haastattelu toteutettiin päiväkodin tiloissa ja se nauhoitettiin.

5.4 Aineiston analyysi

Toteutetun selvitysosuuden tarkoituksena oli tavoittaa sekä käytännönläheisempää ymmärrystä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta että saada tarvittavaa tietoa esitteen sisällön tuottamiseksi. Toteutetun selvitysosuuden tuloksena syntyi laadullista eli ei-numeraalista aineistoa, joka oli ilmaisumuodoltaan joko puhetta tai tekstiä (Eskola & Suoranta 1996, 11)

riippuen aineiston hankintaan käytetystä haastattelumuodosta. Tässä luvussa kuvataan saadun aineiston analyysiprosessia.

Kun toiminnallisessa opinnäytetyössä toteutetaan laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutettu selvitysosuus, ei aineistoa ole tarkoituksenmukaisesti analysoida niin järjestelmällisesti ja tarkasti kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä (Vilka & Airaksinen 2003, 55–56). Ovathan haastatteluaineistojen kautta saadut vastaukset jo lähes sellaisenaan selvitysosuuden tuloksia. Saatua aineistoa päätettiin kuitenkin hienovaraisesti analysoida, jotta niiden sisältöä olisi helpompi jäsentää ja mahdollistaisi siten vahvemman käsityksen saamisen ryhmän toiminnasta. Analyysin tarkoituksena onkin luoda aineistoon selkeyttä ja tuottaa siten uutta tietoa lisäämällä sen informaation määrää (Eskola & Suoranta 1996, 104). Aineiston analyysi toteutettiin Vilkan ja Airaksisen (2003, 57, 64) antamien toiminnallisen opinnäytetyön ohjeiden mukaisesti sekä teemoitellen että tyyppitellen saatuja aineistoja.

Aineiston teemoittelulla tarkoitetaan aineiston tematisointia eli jäsentelyä siinä esiintyvien aihealueiden kautta. Analysointi tapahtuu perehtymällä siihen, mitä kustakin aineistosta esiin tulleista teemoista on sanottu. Tyyppittelyssä aineisto taas ryhmitellään tietyiksi tyypeiksi etsimällä aineistosta samankaltaisuuksia. Usein se on aineiston tiivistämistä ja tyyppittelyä joukkoihin samankaltaisia tarinoita. Tyyppittely edellyttää usein kuitenkin aina ensin jonkinlaista aineiston teemoittelun toteuttamista. Teemoittelu ja tyyppittely ovat molemmat perinteisiä aineiston analysoinnin tapoja. Ne ovat aineiston analyysi tekniikoita, mitkä edellyttävät ensin aineiston alustavaa käsittelyä. Näitä ovat aineiston rajaaminen tutkimustehtävän kannalta oleellisiin asioihin, aineiston litteroiminen eli puhtaaksi kirjoittaminen ja aineiston koodaaminen tunnistetiedoilla (Eskola & Suoranta 1996, 135, 141–142; Hirsjärvi & Hurme 2000, 173; Tuomi & Sarajärvi 2003, 94–95).

Selvitysosuuden aineiston analyysi aloitettiin käsittelemällä saadut aineistot analysoitavaan muotoon. Ensimmäiseksi aineistot litteroitiin sähköiseen tekstimuotoon, jotta niiden jatkokäsittely oli helpompaa. Litterointi toteutettiin kohderyhmäkohtaisesti sananasaisesti puhtaaksi kirjoittaen ja kattaen lähes koko aineiston. Aineistosta rajattiin ainoastaan muutamia kohtia pois, joiden ei katsottu enää koskettavan selvityksen kannalta oleellista tietoa. (Hirsjärvi ym. 2007, 217; Vilka 2005, 115.) Tällainen oli esimerkiksi lasten pohdinta siitä, onko nallen sisällä ihminen vai ei. Lisäksi litteroinnin aikana kaikki aineistot merkittiin tunnistetiedoilla. Tunnisteeksi valittiin kohderyhmää kuvaava kirjain sekä vastaajaa kuvaava numero yhdistelmä. Henkilökunnan aineisto merkittiin H-kirjaimella, lasten pienryhmien aineistot merkittiin R-kirjaimella ja lasten vanhempien aineistot merkittiin V-kirjaimella. Tämä mahdollisti tarvittaessa palaamisen takaisin alkuperäiseen aineistoon. Lopuksi kaikkien kohderyhmien aineistot järjesteltiin kohderyhmittäin esitettyjen haastattelukysymysten mukaisesti omiin kokonaisuuksiin.

Tämän jälkeen aloitettiin varsinainen aineistojen analysointi. Saatua aineistoa luettiin useampaan kertaan, jonka myötä aineistosta alkoi nousta esiin erilaisia ala- ja yläteemoja. Näiden pohjalta aineistoja alettiin järjes-

tellä kysymyskohtaisesti niissä esiintyvien teemojen mukaisiin ryhmiin. Aineiston lukuvaiheessa palattiin aina aika ajoin autenttisen aineiston äärelle ja tarkasteltiin kriittisesti tehdyn tulkinnan objektiivisuutta.

Lisäksi analysointivaiheessa huomattiin, että käytetyllä haastattelumuodolla oli vaikutuksensa aineiston analysointi tekniikkaan. Lasten ja Lumikotryhmän henkilökunnan aineistojen kohdalla, tuli kiinnittää huomiota ryhmämuotoisen haastattelun vaikutukseen aineiston sisältöön ja siten sen kokoon. Ryhmämuotoisessa haastattelussa haastateltavat eivät useinkaan enää toista jo muiden esiin tuomaa asiaa, vaan joko toteavat olevansa samaa mieltä tai myötäilevät keskustelua eleillään. Näin tapahtui erityisesti Lumikot-ryhmän henkilökunnan haastattelussa, missä haastattelu toteutui henkilökunnan välisenä vuoropuheluna. Lasten vanhemmille toteutettu lomakehaastattelu sen sijaan tuotti yksilöllistä aineistoa ja oli siten määrällisesti suurempi kuin muiden kohderyhmien tuottama aineisto. Tämä mahdollisti aineistoissa esiintyneiden teemojen määrällisen tyypittelyn. Tästä huolimatta, kaikkien kohderyhmien tuottamaan aineistoon suhtauduttiin asiantuntijatietona, jonka vuoksi mitään niissä esiintynyttä asiaa ei rajattu tulosten ulkopuolelle. Toisin sanoen, kaikki aineistossa esiintyvä oli tulosten kannalta yhtä merkittävää.

6 TULOKSET

Tässä luvussa kuvataan toteutetun selvitysoisuuden kautta saatuja tuloksia. Tulokset avataan kohderyhmäkohtaisesti, jotta niiden yksilöllinen näkökulma saadaan säilymään mahdollisimman autenttisenä. Ensimmäisenä käsitellään henkilökunnalle toteutetun haastattelun kautta saatuja tuloksia. Tämän jälkeen tarkastellaan metsäryhmä Lumikoiden lapsilta pienryhmähaastattelun kautta saatuja tuloksia ja viimeisenä käsitellään metsäryhmä Lumikoiden lasten vanhemmilta haastattelulomakkeen kautta saatuja tuloksia. Saatujen tulosten kautta mahdollistui toiminnan tarkasteleminen kolmen tärkeän näkökulman kautta.

6.1 Henkilökunnan näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta

Henkilökunnan jäsenistä koostuvan kohderyhmän aineiston analyysin myötä, kolmen ensimmäisen haastattelukysymyksen tuottama aineisto yhdistettiin niissä esiintyneiden neljän yläteeman mukaisiin ryhmiin. Näitä esiintyneitä yläteemoja olivat varhaiskasvatuspalvelu ja sen toimintaa ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelmat sekä outdoor education -toiminnassa yhdistyvät kolme osa-aluetta, jotka metsäryhmä Lumikoiden kohdalla ovat luontokasvatus, henkilökohtainen ja sosiaalinen kehitys sekä ulkoilma-aktiviteetit. Kysymyksiä puolestaan olivat: mikä on metsäryhmä Lumikoiden toiminnan tarkoitus ja tavoite sekä millä menetelmin tai keinoin näihin tavoitteisiin pyritään ja mitä toimintaa tarjoaa lapselle. Seuraavassa avataan, minkälaisia tuloksia henkilökunnalta saatu aineisto antoi näihin kysymyksiin.

Varhaiskasvatuspalvelun näkökulmasta tarkasteltuna, metsäryhmä Lumikoiden toiminnan tarkoituksena ja tavoitteena on ollut laajentaa metsä-

ryhmien toimintaa niiden herättäneen kiinnostuksen myötä sekä halu tarjota myös vuorohoidossa oleville lapsille ja perheille mahdollisuus erilaiseen varhaiskasvatukseen. Tähän tavoitteeseen pyritään huolehtimalla henkilökunnan koulutuksesta ja pitämällä toiminta vireänä. Toiminnan kannalta tärkeässä roolissa ovat kuitenkin metsäryhmän lapset, joita ilman kotaryhmää ei olisi olemassa. Tästä syystä myös toiminnasta tiedottaminen nähdään tärkeänä asiana.

Varhaiskasvatussuunnitelmien näkökulmasta tarkasteltuna, metsäryhmä Lumikoiden toiminnan tarkoituksena ja tavoitteena on ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan toteuttaminen. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman mukaan toiminnan tarkoituksena ja tavoitteena on opettaa lapsille luontokasvatuksen ja luovan toiminnan kautta sosiaalisia taitoja ja arjessa tarvittavia hyviä tapoja – kuuntelemista, keskittymistä, toisten huomioimista, ajatteluntaitoa ja ongelmanratkaisua sekä rohkaista lasta itsensä ilmaisuun. Toimintaa toteutetaan henkilökunnan aikuisten omaa tietämystä hyödyntäen sekä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet raamina pitäen. Erään vastaajan mukaan, myös esiopetuksen tavoitteet toteutuvat metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa ”erittäin hyvin”, mikä on tärkeää, sillä ryhmässä on mukana esiopetusikäisiä lapsia (H2).

Metsäryhmä Lumikoiden toiminnan sisältöä käsittelevät kohdat näyttivät rakentuvan outdoor education -toimintaan liittyvien osa-alueiden mukaisesti yläteemoihin. Metsäryhmä Lumikoiden kohdalla näitä osa-alueita ovat ympäristökasvatuksen sijaan luontokasvatus, lapsen henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen sekä liikuntakasvatuksellisen näkökulman sisältävä ulkoilu. Tulee kuitenkin muistaa, että näiden osa-alueiden käsitteleminen erillään on vain näennäistä, sillä käytännössä nämä kolme osa-aluetta kietoutuvat vahvasti toisiinsa ja ovat toisiaan täydentäviä.

Metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa painottuvan luontokasvatuksen tarkoituksena ja tavoitteena on aineiston mukaan opettaa lasta huolehtimaan ympäristöstään, kunnioittamaan luontoa ja sietämään vaikeita olosuhteita sekä opettaa lapselle luonnontuntemusta ja luonnon kauneutta. Lisäksi luontokasvatuksen ja luovan toiminnan kautta tavoitellaan ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman mukaisten tavoitteiden täyttymistä, joita ovat lasten sosiaalisten taitojen ja arjessa tarvittavien hyvien tapojen oppiminen sekä lapsen rohkaiseminen itsensä ilmaisuun. Luontokasvatusta toteutetaan aineiston mukaan muun muassa erilaisilla retkillä, kuten sieni- ja marjaretkien kautta. Retkien aikana lapsille opetetaan kasvien- ja eläintuntemusta sekä tutkitaan eläinten jälkiä.

Luontokasvatus ja luonto lasten pedagogisena ympäristönä ovat myös eräitä toiminnan kautta lapsille tarjottavista asioista. Toiminnan kautta lapset oppivat edellä mainittujen asioiden lisäksi muun muassa jokamiehenoikeuksien tuntemusta, erilaisten välineiden käyttöä, kuten puukon, sahan, vasaran ja taltan, kädentaitoja hyödyntäen erilaisten luonnonmateriaalien käyttöä, tulen kunnioitusta sekä kestävästä kehitystä. Yksi vastaajista

toi esiin myös sen, että luonnossa toimimisen kautta lapsen pelko luontoa kohtaan hälvenee sekä sen, että ”luonnosta saa hyvän olon.” (H3).

Eniten, toiminnan sisältöä käsittelevissä kohdissa, aineistossa tuotiin esiin lapsen henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen -osa-alueen yläteemaan liittyviä asioita. Nämä asiat puolestaan muodostivat pienempiä alateemoja, joita olivat lapsen oppimiseen liittyvät asiat, lasten omatoimisuus ja itseenäisyys, itseluottamus ja itsetunto sekä lasten yksilöllinen huomioiminen. Aineistojen perusteella huomattiin, että luontokasvatus ja lapsen persoonallinen ja sosiaalinen kehitys limittyvät vahvasti toisiinsa ja sisältävät siten asioita, jotka voitaisiin luokitella molempien osa-alueiden alle. Seuraavassa avataan, minkälaisia asioita lapsen henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen osa-alueen alle muodostui.

Case Forest -pedagogiikan mukaisesti, metsäryhmä Lumikoiden toiminnan kautta lapset oppivat ongelmanratkaisutaitoja ja tiedonetsimistä. Asioista hankitaan tietoa lasten kanssa joko tutkimalla aihetta kirjoista tai hakemalla tietoa netistä sekä keskustelemalla yhdessä lasten kanssa, jota tehdään paljon varsinkin aamupiireissä. Näiden keskusteluiden pohjalta saatetaan myös valita jokin aihe, ”mistä nyt vaan kukin osottaa mielenkiintoo ja saatetaan just siitä napata sit joku asia, mikä kiinnostaa” (H3). Toiminnan kautta lapset oppivat myös toteuttamaan omia projektejaan, josta esimerkkinä annettiin lasten majan rakennusprojekti, missä aikuiset toivat materiaaleja majan rakentamista varten ja lapset saivat rakentaa ja suunnitella sen. Kuten aineistossa tuotiin esiin, Lumikot-ryhmässä otetaan huomioon lasten ideat ja kiinnostuksen kohteet ja ne toteutetaan. Muita tällaisia asioita ovat olleet majan rakennusprojektin lisäksi esimerkiksi jousipyssyjen ja maalien valmistus. Toiminnassa painottuukin lasten oma tutkiminen ja kokemuksen tärkeys (H1), missä käytetään hyödyksi kaikkia aisteja eli haju-, maku-, näkö-, tunto- ja kuuloaistia.

--et nytki me ollaan sitä kallioimarretta katottu miltä se näyttää, niin on sitä sitte lapset maistellukki. Ja sit linturekillä eritoten sitä kuuloaistia, et mitkä linnut laulelee ja siihen ne kiinnitti pitkään huomioo sillo. (H1)

Aineistossa tuli esiin myös ryhmän tukikohtana toimivan kodan oppimista, ryhmän ryhmäytymistä ja lasten sosiaalisia taitoja edistävä puoli. Kodan nähdään olevan esimerkiksi kokonsa puolesta sellainen, että se ei houkuttele mihinkään muuhun, kuten juoksenteluun, kuin mitä kodassa ollessa on tarkoitus milloinkin tehdä. Aineiston mukaan, lapset myös jaksavat keskittyä hienosti omaan tekemiseensä koko kodassa oloajan, joka on noin puolitoista tuntia. Välillä lapset haluavat kodassa ollessaan oma-aloitteisesti harjoitella kirjoittamista omiin vihkoihinsa joko aikuisten kirjoittamia tekstejä mallintaen tai katsomalla mallia kodan seinällä olevista kirjain tai numero kuvista.

Että kyllä se niin ku jotenkin ruokkii sitä oppimista siinä niin ku huomaamatta tavallaan. Viime vuonnakin moni oppi lukeen. (H3)

Kodalla nähdään olevan myös lasten sosiaalisia taitoja ja arjessa tarvittavien hyvien tapojen oppimista sekä ryhmän ryhmäytymistä edistävä vaikutus. Kodassa korostuukin yhteishenki. Metsäryhmä Lumikoiden toiminnan kautta lapset oppivat sosiaalisia taitoja ja arjessa tarvittavia hyviä tapoja sekä toimimaan ryhmässä. Nämä nostettiin esiin myös toiminnan kautta lapselle tarjottavina asioina.

Kodassa korostuu lasten sosiaaliset taidot, toisten huomiointi, kuunteleminen, toisen kunnioitus, hyvät tavat, yhteishenki. (H3)

--lapset oppivat pienryhmätoimintaa ja toimimaan ryhmänä haastavissa olosuhteissa. Et nää sosiaaliset taidot on tullu siel esille ja se ryhmä ryhmäytyy hyvin nopeesti ja sit siel huomioidaan koko ryhmä ja lapset on niin ku hyvin, hyvin toisiaan huomioivia. (H2)

Kota aiheen myötä, aineistossa tuli esiin lasten vertaisoppiminen. Sitä tapahtuu esimerkiksi silloin, kun ryhmän nuoremmat lapset huomaavat etteivät vielä osaa kirjoittaa ja haluavat opetella sitä esikoululaisten tavoin. Silloin nuoremmat lapset katsovat mallia joko seinältä tai ottavat mallia isommilta lapsilta. Aineiston mukaan lapset myös opettavat toisiaan mielellään. Lisäksi tätä lasten yhdessä oppimista on tuettu parityöskentelyn muodossa.

--musta se on niin ihanaa, ku ne huomaa et: ”Niin joo, mä en ossakkaa viel kirjoittaa, mut mun tarviiki harjotella. Ja sitten ne kattoo joko seinästä tai sitte ne kattoo isommilta mallia et tehää jotain. Et sit siin on kans se et toiset mielellään opettaa. Et siinä tulee sitä sellastakin. (H1)

Sit meil on ollu nytki parityöskentelyä, sit parit kertoo ja siinä oppii sitä sellasta toisen kanssa toimimista.(H3)

Näiden oppimiseen liittyvien asioiden lisäksi, aineistossa käsiteltiin lapsen omatoimisuuteen ja itsenäisyyteen liittyneitä asioita. Aineiston mukaan metsäryhmä Lumikoiden toiminta edistää lapsen omatoimisuutta ja itsenäisyyttä, koska toiminnan kautta lapsi oppii muun muassa huolehtimaan omista tavaroistaan, kuten repusta ja vaatteista sekä pukeutumaan oma-toimisesti ja sään edellyttämällä tavalla. Se, että lapsi oppii huolehtimaan tavaroistaan ja kantamaan vastuuta itsestään ja toisista ihmisistä on myös yksi lapselle toiminnan kautta tarjottavista asioista. Tällä omatoimisuuden ja itsenäisyyden lisääntymisellä katsotaan olevan myös lapsen itsetuntoa ja itseluottamusta vahvistava merkitys. Lapsille annetaan myös erilaisia työtehtäviä, ”ihan kunnan hommia” (H3), joilla osoitetaan luottamusta lapseen.

--lapsi huomaa selviytyvänsä erilaisista toimista elikkä itsetunto kasvaa sitä myötä – minä osaan ja selviän. (H3)

Mun mielestä se tietenkin et meil korostuu tää oma selviytyminen tai siis oma itsenäinen toiminta. Ne ossaa jo aamusta heti katsoa et: ”Okei, nyt lähdetään vessaan”. Ja sitten ne kyllä kysyy kurahousuista aina, et tarviiko laittaa, mutta kyllä ne muuten tietää et villakerrasto ensin ja omat sukkalukonsa ja muut. (H1)

Viimeinen, lapsen henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen -osa-alueen alle muodostunut alateema oli lasten yksilöllinen huomiointi. Sen lisäksi, että toiminnassa huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet, nähdään myös itse toimintaympäristön helpottavan havainnoinnin tekoa sekä mahdollistavan useita kahdenkeskisiä hetkiä, jolloin lapsi saa aikuisen sataprosenttisen huomion. Lisäksi aineistossa nostettiin esiin lapselle osoitettavan positiivisen palautteen ja kannustuksen tärkeä merkitys. Tämän osa-alueen alle sisältyy myös jo aiemmin esiin tuotu asia eli lasten kiinnostuksen kohteiden huomioiminen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tai jos joku haluaa sitä, tai tarvii itsetunnon kohottamista, niin sit me nostatetaan positiivisella palautteella-- (H1)

--ja kannustuksella. Sehän on tärkeätä kyllä, että antaa sitä positiivista kaikessa siis mistä vaan vähänki voi tai huomaa. (H3)

Lapsen kunnioitus ja osoittaa sen, että lapsesta on niin ku iloa. (H3)

Outdoor educationin kolmannen osa-alueen eli liikuntakasvatukselliseen näkökulmaan pohjautuvan ulkoilun alle muodostui määrällisesti vähemmän asioita kuin muiden edellä kuvattujen osa-alueiden. Koska metsäryhmä Lumikoiden toiminta toteutuu lähes kokonaan luontoympäristössä toimien, kuuluu ulkoilun osa-alue siten kiinteänä osana ryhmän toimintaan ja on siten yhtä merkittävässä asemassa kuin kaksi aikaisempaa osa-aluetta. Ulkoilun osa-alueen alle ei muodostunut yhtään asiaa, kysyttäessä metsäryhmä Lumikoiden toiminnan tarkoitusta ja tavoitetta. Sen sijaan kysymykset, millä keinoin tai menetelmin tavoitteisiin pyritään ja mitkä toiminnalla tarjotaan lapsille, tuottivat. Myös tämän osa-alueen alle luokiteltuja asioita olisi voinut yhtäläillä luokitella lapsen henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen -osa-alueen alle.

Erään vastaajan mukaan liikunnalle asetetut tavoitteet täyttyvät kuin huomaamatta metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa. Sen lisäksi lapsille järjestetään myös ohjattua liikuntaa. Ryhmän lapsille opetetaan erilaisia perinneleikkejä, ”sellasia vanhoja” (H3, kuten ”polttopalloo ja tervapataa ja...sellasta” (H1) sekä erilaisia liikuntalajeja, kuten hiihtämistä, luistelua ja lumikengillä liikkumista. Toiminnan kautta lapsi oppii myös ulkoilemaan säällä kuin säällä sekä liikkumaan erilaisissa maastoissa. Aineiston mukaan toiminta tarjoaa lapselle myös paljon onnistumisen kokemuksia erilaisten ulkoilmatoimintojen kautta, kuten kiipeily kallioilla. Tällä voi olla myönteinen vaikutus lapsen itsetunnon ja itseluottamuksen vahvistumiseen.

Näiden kolmen kysymyksen kautta tavoiteltiin tietoa itse toiminnasta. Neljäs kysymys taas liittyi siihen, mitä toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta. Tämä tiedon katsottiin olevan tärkeä kohderyhmän näkökulmasta tarkasteltuna. Näin vanhemmat voivat jo ennakoon tietää esitteen kautta, mihin heidän tulee sitoutua tullessaan mukaan metsäryhmä Lumikoiden toimintaan. Näitä lasten vanhemmilta edellytettäviä asioita tuotiin aineistossa esiin neljä.

Aineiston mukaan toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta ensinnäkin sitoutumista vaatehuoltoon. Yksi vastaajista näki tämän myös kaikista tärkeimpänä asiana. Vaatehuollolla tarkoitetaan pyykinpesua, jota on aineiston mukaan paljon. Toiseksi toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta sään seuraamista ja lapsen oikeanlaisesta vaateuksesta huolehtimista sääolojen edellyttämällä tavalla. Tämä on tärkeää, jotta lapsi voi ulkoilla ja pysyä lämpimänä. Kolmanneksi toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta positiivista asennetta niin ulkoilua kuin ryhmän toimintaa kohtaan. Neljäntenä asiana tuli esiin, että toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta metsä-ryhmä Lumikoiden lapsille lainattavan repun ja sen sisällöstä huolehtimista.

6.2 Lasten näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta

Lumikot-ryhmän lapsilta haluttiin saada tietoa siitä, minkälaisena toiminta näyttäytyy lasten näkökulmasta tarkasteltuna. Lasten haastattelulla tavoiteltiin myös konkreettista aineistoa esitteen sisältöä varten, missä oli varattu oma kohtansa lasten näkemyksille. Lapsilta pienryhmähaastattelun kautta saatua aineistoa muodostui melko niukasti ja tulokset pohjautuvatkin pitkälti toisen pienryhmän tuottamaan aineistoon. Esitteen kannalta saatu aineisto oli kuitenkin riittävä.

Ensimmäisenä asiana haluttiin selvittää, mitä lapset Lumikot-ryhmässä ollessaan tekevät. Yksi vastanneista lapsista tokaisi osuvasti, että ”kaikkea” (R1). Muut aineistossa esiin nousseet asiat liittyivät pääasiassa luontokasvatukseen ja luontoympäristössä toimimiseen. Näitä olivat metsäretket, veistäminen ja erilaisten leikkivälineiden valmistus luonnonmateriaaleista sekä leikkiminen. Muita esiin nousseita asioita olivat päiväkodin toimintaan liittyvät asiat, kuten aamupiirissä oleminen ja syöminen, kodassa tehtävät asiat, kuten piirtäminen omaan vihkoon ja pelaaminen sekä puiden laittaminen, jolla todennäköisesti viitattiin henkilökunnan aineistossa esiin tuotuun lapsille annettaviin työtehtäviin.

Me veistellään. (R1)

Tehdään jousiampujoi ja nuolikoteloja. (R1)

Joo ja sitten me käydään metsäretkillä. (R1)

Aineiston perusteella lapset näyttivät olevan hyvin yksimielisiä siitä, että Lumikot-ryhmässä oleminen on kivaa. Yksi vastaajista jopa kertoi sen

olevan ”tosi hauskaa ja jännää” (R1). Kivoimmiksi asioiksi lapset kertoivat luonnossa retkeilyn, leikkimisen, majan rakentelun ja leikkivälineiden valmistamisen, erilaisten välineiden käyttämisen sekä esikoulutehtävien tekemisen. Aineiston perusteella mielekkäimmäksi koetut asiat näyttäisivät painottuvan toiminnallisiin asioihin.

Keinupolttopallo. (R1)

Tehä majaa. (R2)

Mun mielestä on kivointa toi veistäminen puukolla. (R1)

Nooo...ku saa leikkiä kavereiden kanssa ja kaikkee. (R2)

Neljännän haastattelukysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mitä lapset ovat oppineet Lumikot-ryhmässä ollessaan. Aineiston mukaan suurin osa lasten oppimista asioista näyttivät liittyvän sosiaalisiin taitoihin. Muita olivat luontoon sekä erilaisten taitojen oppimiseen liittyvät asiat, kuten erilaisten välineiden käytön oppiminen, uusien leikkien ja ulkoilmatoimintojen oppiminen sekä koulussa opeteltavien asioiden oppiminen.

Joo, mäkin oon oppinut kuuntelemaan ja olemaan kiltisti. (R1)

Minä olen oppinut leikkimään kaikkien kanssa. (R1)

Mmm...lukemaan ja kirjoittamaan. (R1)

No auttaa luontoa. (R1)

No...ei saa koskea sieniin, myrkkysieniin. (R2)

Kiipeily. (R2)

Hippaa tai sokkoa. (R2)

Viimeisenä niin sanottuna bonuskysymyksenä ryhmän lapsilta haluttiin selvittää, mitä he haluaisivat sanoa tai kertoa sellaiselle lapselle, joka miettii metsäryhmän toimintaa mukaan tulemista. Tämän kysymyksen tarkoitus oli esitteen sisällön laatimiseen liittyvä, ei niinkään toiminnan ymmärtämiseen liittyvä. Lasten vastaukset näyttivät liittyvän toiminnan mielekkyyteen.

Kannattaa tulla ku täällä voi leikkiä hippaa tuolla ylhäällä ja leikkiä kepeillä. (R1)

Tääl on kivaa sen takia et käymme metsäretkellä ja jos se lapsi tykkää sellasesta. (R1)

Saatujen vastausten perusteella voidaan katsoa, että lapset viihtyvät metsäryhmässä hyvin ja saavat toimia itselle merkityksellisellä tavalla. Ryhmäs-

sä ollessaan lapset leikkivät erilaisia pihaleikkejä, toteuttavat erilaisia projekteja, kuten rakentavat majoja ja valmistavat leikkivälineitä sekä käyvät metsäretkillä. Ryhmässä ollessaan lapset ovat oppineet erityisesti sosiaalisia taitoja ja hyviä tapoja, kuten kuuntelemista ja keskittymistä, mutta myös koulussa tarvittavia taitoja, kuten lukemaan ja kirjoittamaan sekä luontoon liittyviä asioita ja erilaisia kädentaitoja.

6.3 Vanhempien näkemyksiä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta

Lumikot-ryhmän lasten vanhemmilta haluttiin saada tietää, mitkä asiat olivat saaneet heidät valitsemaan lapsensa hoitopaikaksi juuri metsäryhmän sekä minkälaisia myönteisiä vaikutuksia vanhemmat näkevät toiminnalla olleen tai olevan lapselleen. Myös vanhempien haastattelulla tavoiteltiin konkreettista aineistoa esitteen sisältöä varten, missä vanhempien näkemykset tulitaisiin esittelemään lasten näkemyksien rinnalla.

Kysyttäessä vanhemmilta, mikä oli saanut heidät valitsemaan lapsensa hoitopaikaksi juuri metsäryhmän, näytti vastaukset rakentuvan kolmen teeman alle. Näitä olivat päiväkodin seinien ulkopuolella luontoympäristössä toimiminen, lapsen oma kiinnostus toimintaa tai luontoa kohtaan sekä uusien asioiden kokeminen ja erilaisten taitojen oppiminen. Yhteistä kaikille vastauksille näytti olevan se, että vanhempien valinnan taustalla on ollut halu tarjota lapselleen mahdollisuus oman persoonallisuuden ja kiinnostuksen kohteiden mukaiseen toimintaan sekä oman lapsen hyvinvoinnin edistämisen näkökulma.

Suurin osa vastauksista liittyi ryhmän toimintaan ulkona, joka näytti samalla olleen päällimmäinen syy valita lapsensa hoitopaikaksi juuri metsäryhmä. Aineistossa esiin tuotuja asioita olivat ulkoiluun tai päiväkodin seinien ulkopuolella toimimiseen liittyneet tekijät, mahdollisuus runsaan ulkoilman saamiseen toiminnan kautta sekä toiminnallisuus, joka mahdollistuu paremmin ulkona kuin päiväkodin sisätiloissa. Ulkona toimimisen nähtiin lisäksi tarjoavan sisätiloja rauhallisemman ympäristön lapsille sekä mahdollisuuden pysyä terveempänä.

Myös mielikuva runsaassa ulkoilmassa vietetystä hoitopäivästä lisäsi halukkuutta vanhemmilla. (V6)

Lisäplussaa oli ajatus luontokasvatuksesta sekä matalammista desibeli-tasoista ja pois pääsy muistakin suuren sisäryhmän varjopuolista: levottomuudesta, toiminnallisuuden rajoittamisesta (tiloista johtuen). (V1)

Yksi syy oli jatkuva flunssa, nyt niitä ollut vain harvoin. (V2)

Toiseksi eniten aineistossa esiintyneistä asioista liittyivät oman lapsen kiinnostukseen luontoa tai metsäryhmän toimintaa kohtaan. Muutamassa aineistossa tuotiin esille myös vanhempien oma erähenkisyys sekä suora viittaus luontokasvatuksen saamisen mahdollisuuteen. Muina perusteluina

kerrottiin olleen halu kokeilla jotakin uutta sekä mahdollistaa lapselle erilaisten asioiden oppiminen.

Lapsen kiinnostuminen luonnosta. (V2)

Olemme itse erähenkisiä ja halusimme opettaa lapsellemme luonnon arvostusta ja sen rikkautta. (V4)

Antaa lapselle mahdollisuus kokea jotakin uutta ja oppia asioita toisin. (V2)

Ryhmässä oppii muutakin kuin perus ”koulunkäyntitaidot”. (V5)

Pohdin myös saako lapsi sosiaalisille taidoille oppia paremmin kun ovat tiiviisti omana ryhmänä ja yhteisöllisyyden alku kosketuksen. (V2)

Toisena asiana lasten vanhemmilta haluttiin selvittää, minkälaisia myönteisiä vaikutuksia he näkevät toiminnalla olleen tai olevan lapselleen. Suurin osa saaduista vastauksista näytti liittyvän luontokasvatuksen osa-alueeseen. Sen alle muodostui useampia asioita, joita olivat esimerkiksi luontoon ja luonnossa toimimiseen liittyvien taitojen ja tietojen oppiminen, luonnontuntemuksen lisääntyminen, havainnointikyvyn kehittyminen ja eri aistien käyttämisen oppiminen, muutokset lapsen arvomaailmassa, kuten luonnon kunnioitus ja kiinnostuksen lisääntyminen luontoa kohtaan.

Ryhmässä saa aivan erilaisia valmiuksia ja tietoutta kuin ns. tavallisessa hoitoryhmässä. (V8)

Luontotietous ja nikkarointi taidot olleet erittäin myönteisiä taitoja ja tietoja. (V8)

Oppii käyttämään eri aistejaan ja havainnoimaan luontoa. (V3)

Lapsi oppii kunnioittamaan luontoa. (V6)

(oppii) hyödyntämään sen ”antimia” niin askartelussa kuin hyötykäytössäkin, esim. sienien ja marjojen keruu. (V6)

Hyödyntää leikeissä luontoa ja kertoo ystävilleen mitä luonnossa tapahtuu. (V2)

Toiseksi eniten aineistossa esiin tuoduista asioista liittyivät ulkoilun osa-alueen alle. Näitä olivat lapsen asenteessa tapahtunut muutos ulkoilua kohtaan ja lapsen motoristen taitojen kehittyminen luontoympäristössä toimitaessa. Tämän lisäksi aineistossa tuotiin esiin lapsen terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä myönteisiä vaikutuksia, joita olivat lapsen muuttuminen rauhallisemmaksi ja levollisemmaksi sekä sairasteluiden väheneminen. Muutamassa aineistossa tuotiin esiin lapsen reippauden eli omatoimisuutta.

den ja itsenäisyyden lisääntyminen metsäryhmän toiminnan myötä. Yhdessä aineistossa mainittiin vielä metsäryhmän yhteisöllisyys, jota metsäryhmässä on erään vastaajan mukaan enemmän kuin muissa ryhmissä.

Lapseni tasapaino ja ketteryys ovat kehittyneet entisestään. (V2)

Monesti lapseni sanonut miksi pitää mennä sisälle, nyt nauttii kun saa olla ulkona. (V2)

Itaisin hän on rauhallinen ja nukahtamisessa ei ole ongelmia. (V4)

On ollut vähemmän kipeenä, Kaikki flunssat eivät samalla tavalla kierrä metsäryhmässä kuin sisaryhmissä. (V5)

Reippaus ja omatoimisuus on entisestään kasvanut. (V4)

Lopulta kaikki aineistossa esiin tuodut myönteiset vaikutukset liittyivät tavalla tai toisella lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen sekä hyvinvointiin. Vanhempien mukaan metsäryhmä Lumikoiden toiminta on muun muassa opettanut lapsille luontokasvatuksen tavoitteisiin liittyviä arvoja, asenteita ja tietoja, muuttanut lasten ulkoiluun liittyviä asenteita myönteisemmiksi, kehittänyt lasten havainnointikykyä sekä eri aistien käyttöä, lisännyt lasten omatoimisuutta ja reippautta sekä vaikuttanut myönteisesti lasten hyvinvointiin. Näiden lisäksi neljässä aineistossa tuotiin vielä esiin suora palaute toiminnasta. Annetussa palautteessa ilmaistiin tyytyväisyyttä metsäryhmä Lumikoiden toimintaa kohtaan.

Kaiken kaikkiaan paljon myönteistä. (V8)

Myös seuraavat lapsemme tulee ehdottomasti metsäryhmään. (V4)

Lapsi ollut tyytyväinen. (V2)

(Lapsemme) ovat uusia lumikoilla, mutta ovat ainakin tähän asti viihtyneet todella hyvin. (V1)

7 METSÄRYHMÄ LUMIKOIDEN TOIMINNAN KUVAUS

Tässä luvussa kuvataan työn teoreettisten lähtökohtien perehtymisen ja toteutetun selvitysosuuden tulosten kautta saatua kokonaiskäsitystä metsäryhmä Lumikoiden toiminnasta eli varhaiskasvatuksesta, jota toteutetaan luontoympäristössä. Tarkastelua on rajattu toiminnan teoreettisten lähtökohtien mukaisesti ja siinä on tietoisesti pidättäytytty liian syvälle menevien johtopäätösten tekemisessä. Tämän prosessin kautta saavutettu kokonaiskäsitys on toiminut samalla tuotetun esitteen tekstiosuuden laatimisen tukena.

Metsäryhmä Lumikot tarjoaa Hämeenlinnan lapsiperheille ja erityisesti vuorohoidossa oleville lapsille mahdollisuuden erilaiseen varhaiskasvatukseen, jota toteutetaan luontoympäristössä. Toiminnan tavoitteena on varhaiskasvatukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden mukaisesti tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista lapsilähtöisyyttä vaalien sekä ohjata lasta ihmisenä kasvamisen kolmeen päämäärään edistämällä lapsen henkilökohtaista hyvinvointia, vahvistamalla toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen syntymistä sekä tukemalla lapsen itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä. Toiminnan tavoitteena on varhaiskasvatuksen mukaisesti lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Järvinen ym. 2011, 34, 36; Varhaiskasvatussuunnitelmana perusteet 2005, 13, 15.) Nämä varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet on otettu vahvasti huomioon metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa.

Metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa on nähtävissä outdoor education -toiminnan mukaisia osa-alueita. Metsäryhmä Lumikoiden kohdalla näitä ovat luontokasvatus, lapsen henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen tukeminen lapsilähtöisyyttä vaalien sekä tietenkin ulkoilu, sillä ryhmätoiminta tapahtuu lähes kokonaan luontoympäristössä toimien. Nämä kolme osa-aluetta yhdessä näyttävät muodostavan monipuolisesti varhaiskasvatuksen tehtäviin ja tavoitteisiin vastaavan kokonaisuuden.

Metsäryhmä Lumikoiden toiminta pohjautuu luontokasvatukseen, jonka tavoitteena on vahvistaa lapsen suhdetta luontoon omakohtaisten ja myönteisten kokemusten kautta sekä lisätä lasten luontotietoutta (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 10, 20). Lisäksi luontosuhteen muodostumisen nähdään olevan perusta kestävän elämäntavan kehittymiselle sekä sen edellyttämien oikeanlaisten arvojen, asenteiden ja toimintatapojen muodostumiselle (Higgins 1997, 12; Higgins & Loynes 1997, 8; Szczepanski 2002, 19; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 24; Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 43–44). Luontokasvatuksen kautta lapsen suhde luontoon syvenee ja lapsi oppii muun muassa kunnioittamaan luontoa ja huolehtimaan ympäristöstä samalla kun hänen luontotietoutensa ja -taitonsa kehittyvät. Lumikotryhmässä ollessaan lapsi oppii muun muassa eri kasvien ja eläinten nimiä, tunnistamaan eläinten jälkiä sekä käyttämään erilaisia välineitä ja käyttämään erilaisia luonnonmateriaaleja. Luontokasvatuksen kautta tuetaan myös lapsen havainnointikyvyn kehittymistä sekä edesautetaan aistien monipuolista käyttöä.

Luontokasvatuksen tavoitteiden täyttymistä tukee se, että metsäryhmä Lumikot toimivat luontokasvatuksen kannalta erinomaisessa eli autenttisessa ympäristössä, luontoympäristössä toimien. Tämä mahdollistaa lapsille ensikäden kokemuksen ja välittömän kosketuksen oppimisen kohteena olevaan ilmiöön. Näin lapsille mahdollistuu kielellisten käsitteiden liittäminen suoraan oppimisen kohteena olevaan ilmiöön. (Szczepanski 2010, 2, Higgins 1997, 9.) Luontoympäristössä toimiminen mahdollistaa lapsille myös tärkeiden luontokokemusten saamisen, jotka eivät ole tänä päivänä enää itsestäänselvyksiä (Arjanne ym. 2000, 23; Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 43). Näin lapset voivat yhä aikuisena muistella luontoympäristössä kokemiaan seikkailuja sekä muistaa siellä aistimiaan tuoksuja, ääniä, tunteita ja jopa makuja.

Metsäryhmä Lumikoiden toimintaa luonnehtii ennen kaikkea vahva lapsilähtöisyys, missä lapset ovat aidosti osallisina ryhmän toiminnassa. Metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa lapsen rooli näyttäytyy aktiivisena ja tasa-vertaisena toimijana, kenen ajatukset, mielipiteet ja kiinnostuksen kohteet otetaan aidosti huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa (Kinos 2011, 30, 33, 37). Tästä esimerkkeinä ovat aineistossa esiin tuodut lasten toiveiden pohjalta toteutetut erilaiset projektit, kuten majan, nuolikoteloiden ja jousipyssyjen valmistaminen. Myös lasten opettamistavassa korostuu lapsilähtöinen oppimisen näkemys, missä oppimisen on ymmärretty tapahtuvan lapsen oman toiminnan ja kokemuksen kautta tutkimalla, kokeilemalla ja itse oivaltamalla (Järvinen ym. 2011, 35; Kinos 2001, 30). Lisäksi opetuksessa käytetään hyödyksi kaikkia aisteja, joka vahvistaa lasten oppimisprosessin syvyyttä. Koko keholla ja kaikilla aisteilla koetut kokemukset taas synnyttävät elämyksiä, joiden merkitys on hyvin tärkeässä roolissa pienten lasten kanssa toimittaessa. Tämänkaltaisen oppimisprosessin mahdollistaminen tukee erinomaisesti lapsen kokonaisvaltaista oppimista. (Nikkinen 2000, 33; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 20; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

Metsäryhmä Lumikoiden toiminnassa opettaminen ei tapahdu siten vain ylhäältä alaspäin tapahtuvana prosessina, vaan lasten ajatuksista, kysymyksistä ja mielenkiinnon kohteista lähtevänä ja kollaboratiivisena eli yhteistoiminnallisena oppimisprosessina. Case Forest -pedagogiikan tavoin. (Enkenberg ym. 2010, 4; Parikka-Nihti 2011, 52–54.) Tällä edistetään lasten oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä sekä parhaimmillaan lasten kykyä arvostaa toisia ihmisiä, kykyä kuunnella ja hyväksyä erilaisuutta (Ojanen ym. 2011, 259). Toiminnan kautta lapset oppivat muun muassa tiedonetsimistä, ongelmanratkaisukykyä ja ajatteluntaitoa, toteuttamaan omia projekteja sekä ennen kaikkea ryhmässä toimimista. Ryhmässä onkin nähtävissä vahvaa me-henkisyyttä sekä aitoa vertaisoppimista, missä lapset ottavat mallia toisiltaan ja myös haluavat mielellään opettaa toisiaan.

Metsäryhmä Lumikoiden toiminta näyttää tukevan monipuolisesti lapsen omatoimisuuden ja itsenäisyyden vahvistumista sekä myönteisen minäkuvan kehittymistä. Tätä tuetaan muun muassa siten, että ryhmässä ollessaan lapset oppivat toimimaan haastavissa olosuhteissa säällä kuin säällä, huolehtimaan omista tavaroistaan, kuten repusta ja sen sisällöstä sekä huolehtimaan omasta pukeutumisestaan sään edellyttämällä tavalla. Lisäksi lapset saavat tehdä erilaisia työtehtäviä sekä käyttää niin sanottuja aikuisten työkaluja. Tämä osoittaa lapselle, että häneen luotetaan, mikä taas edesauttaa lapsen vastuuntunnon kehittymistä (Ojanen ym. 2011, 235) sekä myönteisen minäkuvan kehittymistä.

Koska Lumikot-ryhmä toimii lähes kokonaan luontoympäristössä, kuuluu ulkoilun osa-alue siten luontaisena osana ryhmän toimintaan. Luontoympäristössä toimiminen mahdollistaa lapsille sekä runsaan liikunnan että raittiin ulkoilman saannin. Luontoympäristön monipuolinen maasto tarjoaa lapsille hienot mahdollisuudet harjoittaa taitojaan, niin karkea- kuin hienomotorisia taitoja kuin käden ja silmän yhteistyötä, joka on tärkeää muun muassa kirjoitus- ja lukutaidon kehittymiselle. Liikunta myös kehittää lapsen keuhkoita, jonka nähdään luovan pohjaa lapsen terveen it-

setunnon kehittymiselle. (Nikkinen 2000, 49–50; Ojanen ym. 2011, 185, 253; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22.) Lisäksi ryhmän lapset oppivat erilaisia urheilumuotoja, kuten hiihtämistä, luistelemista ja lumikenkäilyä sekä erilaisia perinneleikkejä, kuten polttopalloa ja hippaa.

Päivittäinen liikkuminen onkin lapsen terveen kasvun ja hyvinvoinnin perusta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22), joka täyttyy metsäryhmä Lumikoilla kuin itsessään. Liikunnalla on todettu olevan myös oppimista edistävä vaikutus (Syvänoja ym. 2012, 5, 30; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 19). Näiden asioiden lisäksi, luontoympäristössä liikkuminen mahdollistaa lapsille monia onnistumisen kokemuksia ja siten vahvistaa lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä lisää lapsen itsetuntemusta ja luottamusta omiin kykyihin (Nikkinen 2000 50).

Näiden toiminnassa näyttäytyvien kolmen osa-alueen kautta pystytään onnistuneesti tavoittamaan myös esiopetukselle asetettujen tavoitteiden täyttymistä sekä tukemaan lasten kouluvalmiuksien kehittymistä (Ojanen ym. 2011, 184–185; Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 6, 7, 10–17). Toiminnan kautta lapset oppivat kouluvalmiuden kannalta tärkeitä taitoja, kuten ryhmässä toimimista, omatoimisuutta, ilmaisemaan ajatuksiaan, sietämään vastoinkäymisiä toimittaessa ryhmänä vaihtelevissa sääolosuhteissa, kykyä kuunnella ja keskittyä, sosiaalisia taitoja ja arjessa tarvittavia hyviä tapoja sekä kantamaan vastuuta niin itsestään kuin muista. Toiminta myös tukee monipuolisesti lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä ja luo pohjaa lapsen terveen itsetunnon kehittymiselle, joka on yksi esiopetukselle asetetuista tärkeistä tavoitteista. Lisäksi luontoympäristössä toimiminen ja toiminnassa painottuva luontokasvatus mahdollistavat hienot lähtökohdat tavoittaa sekä varhaiskasvatuksen ihanteellista tehtävää kehittää entistä parempaa yhteiskuntaa ja maailmaa sekä esiopetuksen tehtävää opettaa lasta muun muassa ymmärtämään omaa riippuvuuttaan ja vastuutaan ympäristöstä sekä nauttimaan sen monimuotoisuudesta ja kauneudesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8; Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 8, 15).

Metsäryhmä Lumikoiden fyysisenä varhaiskasvatusympäristönä toimiva luontoympäristö tarjoaa toiminnalle erinomaiset puitteet. Nimittäin luonto tarjoaa jo itsessään rikkaan, joustavan ja oppimaan innostavan ympäristön, joka mahdollistaa lapselle toimimisen itselle mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla. Nämä kuuluvat hyvän varhaiskasvatusympäristön vaatimuksiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17–18, 20.) Kinos (2001, 37) toteaaakin, että lapsilähtöisessä varhaiskasvatuksessa lasten leikki- ja oppimisympäristö on laajennettu päiväkodin ulkopuolelle, aivan kuten Lumikot-ryhmässä on tehty. Luontoympäristössä liikkumisen on lisäksi todettu vaikuttavan positiivisesti ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Se muun muassa mahdollistaa raittiin ulkoilman saannin, parantaa keskittymiskykyä, virkistää mieltä, tarjoaa esteettisiä elämyksiä, rentouttaa ja lievittää stressiä alentamalla stressihormonia sekä vahvistaa vastustuskykyä. (Szczepanski 2011, 1, 5–6; Tuomaala & Myyryläinen 2002, 11; Louv 2005, 49, 163; Nikkinen 2000, 16.) Tätä näyttäisi tukevan myös lasten vanhemmilta saadut vastaukset.

Metsäryhmä Lumikoiden toiminta näyttääkin pystyvän tukemaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia monipuolisesti. Metsäryhmä Lumikoilla lapset ovat aidosti osallisia, heidän yksilölliset tarpeet otetaan huomioon, heitä kannustetaan ja heille osoitetaan kunnioitusta ja luottamusta. Toiminta tukee myös monin eri tavoin lapsen terveen itsetunnon kehittymistä sekä tarjoaa hienot puitteet lapsen hyvinvoinnin edistämiseen. Nämä ovat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 15) esiin tuotuja lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia edistäviä asioita.

Yhteenvedon voidaan todeta, että metsäryhmä Lumikoiden toiminta näytetään lapsilähtöisenä varhaiskasvatustoimintana, missä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteet on huomioitu vahvasti toiminnan toteutuksessa. Lisäksi Lumikot-ryhmän fyysisenä varhaiskasvatusympäristönä toimiva luontoympäristö tarjoaa toiminnalle lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista monipuolisesti tukevan ympäristön. Sekä toiminnan teoreettiset lähtökohdat että selvitysosuuden kautta saadut tulokset näyttävät, että toiminnalla on lapsen hyvinvointia edistävä vaikutus, se edistää lapsen sosiaalisia taitoja ja arjessa tarvittavia hyviä tapoja, lisää lapsen omatoimisuutta ja itsenäisyyttä sekä vahvistaa lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Luontoympäristössä toteutettu varhaiskasvatus tarjoaa siten erinomaisen vaihtoehdon päiväkodin seinien sisäpuolella toteutettavalle varhaiskasvatukselle. Lisäksi toimintaan mukaan tuleminen ei edellytä vanhemmilta kuin hieman enemmän vaatehuoltoa ja sään seuraamista, joiden avulla lapselle mahdollistetaan mukavat lähtökohdat ulkona toimimiseen.

8 ESITTEEN TUOTTAMISPROSESSI

Toiminnallisissa opinnäytetöissä selvitysosuuden toteuttaminen on vain osa opinnäytetyön toteuttamistapaa, missä lopullisena tuotoksena syntyy aina jokin tuote tai tapahtuma (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51). Tämän työn tuotoksena syntyi Ahveniston päiväkodin käyttöön tuotettu metsäryhmä Lumikoiden toimintaa kuvaava esite, jota varten työn selvitysosuus toteutettiin. Työn kautta tuotetun esitteen tarkoituksena on vahvistaa luontokasvatukseen perustuvan varhaiskasvatuksen tietouden lisääntymistä sekä innostaa uusia lapsiperheitä mukaan metsäryhmä Lumikoiden toimintaan.

Alustava suunnitelma tuotettavasta esitteestä laadittiin jo aivan työn alkuvaiheessa, mikä hyväksyttiin päiväkodin johtajalta elokuussa 2012. Suunnitelma sisälsi hahmotelman tuotettavan esitteen muodosta, kuvituksesta ja sen sisällöllisistä edellytyksistä. Nämä suunnitellut esitteen sisällölliset edellytykset toimivat samalla teoreettisten lähtökohtien tarkastelua ja selvitysosuutta ohjaavana tekijänä. Näiden kahden vaiheen kautta saadun kokonaiskäsityksen myötä saatiin tarvittava ymmärrys esitteen tekstiosuuden laatimiseksi. Vasta tämän jälkeen aloitettiin varsinainen esitteen tuottamisprosessiin liittyvä suunnittelu- ja valmistamisprosessi. Tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa esite, joka olisi muun muassa kustannuksiltaan edullinen ja yksikön itse tuotettavissa ilman ulkopuolisia toimijoita, aikaa kestävä niin sisällöltään kuin ulkoasultaan, riittävän monipuolisesti Lumikoiden toimintaa kuvaava sekä ennen kaikkea lukijoita innostava ja toimintaa onnistuneesti markkinoiva kokonaisuus.

Tässä luvussa kuvataan, miten Ahveniston päiväkodin käyttöön tuotetun esitteen suunnittelu- ja valmistusvaiheet etenivät pääpiirteittäin. Esitteen tuottamisessa on hyödynnetty omaa aikaisempaa asiakaspalvelualan työhistorian saatossa kertynyttä hiljaista tietoa sekä omaa persoonallista näkemystä. Esitteen tuottamisprosessissa apuna toimi oma sisar, jolla on sekä muotoilijan (YAMK) -tutkinto että tarvittavaa teknistä osaamista esitteen laatimiseen edellyttäen Adobe Photoshop -ohjelman käytöstä. Esitteen suunnittelu- ja valmistamisvaihe toteutettiin itsenäisesti, mutta sisaren ammatillista näkemystä kuunnellen sekä teknistä osaamista hyödyntäen.

8.1 Esitteen tuottamisen lähtökohdat ja tavoitteet

Toiminnallisen opinnäytetyönä tuotetun produktin toteutustapaa valittaessa tulee miettiä, missä muodossa tuote olisi kannattavinta toteuttaa, jotta se palvelisi parhaiten kohderyhmää (Vilka & Airaksinen 2003, 51). Tämän työn kohdalla toimivimman muodon katsottiin olevan vanhemmille jaettava esite. Esite määritellään julkaisuksi, jonka tarkoituksena on usein juuri jonkin asian, kuten toiminnan tai palvelun esitleminen kohderyhmälle. Lisäksi se ymmärretään markkinointihenkisenä julkaisuna, joka jaetaan yhteisön ulkopuolisille tahoille. (Ikävalko 1995, 203.) Nämä määritelmät vahvistivat päätöstä tuottaa produkti esitteen muodossa, sillä ne vastasivat tuotteen tavoitteisiin saattaa metsäryhmä Lumikoiden toimintaa ihmisten tietouteen samalla markkinoiden sitä potentiaalisille asiakkaille eli 5–6-vuotaiden lasten vanhemmille.

Esitteen toteuttamistavalle ei voida antaa valmiita ohjeita, sillä sen rakenne, sisältö ja esitystyyli määräytyvät aina julkaisun tavoitteiden, kohderyhmän ja julkaisun edustajana toimivan yhteisön toiveiden perusteella (Ikävalko 1995, 203–206). Toisin sanoen, esitteen toteuttamisessa saa toimia melko vapaasti oman näkemyksensä pohjalta, mutta samalla konkreettisten ohjenuorien vähyys tekee siitä haasteellisen. Tässä työssä tuettiin sekä omaan tietämykseen että ulkopuolisen toimijan tarjoamaan asemaan, mikä edesauttoi asettumista asiakkaan asemaan ja tarkastelemaan esitettä heidän näkökulmastaan. Tuli myös muistaa, että kaikkia miellyttävää esitettä ei ollut edes mahdollista tuottaa. Oli luotettava vain itseensä ja omaan näkemykseensä.

Yksi vahvimmin esitteen suunnittelua ohjannut tekijä oli kustannustekijöiden huomioon ottaminen. Kun toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotetaan jokin tuote, on kustannuskysymysten pohtiminen tärkeää. Ensimmäisenä tulee selvittää, kuka kustantaa tuotteen, opiskelija vai työelämä. Tämä vaikuttaa muun muassa siihen, minkälainen paperin laatu valitaan, minkälaisia kuvia voidaan käyttää ja tuotetaanko värillinen vai mustavalkoinen tuotos. (Vilka & Airaksinen 2003, 53.) Koska idea esitteen valmistamisesta tuli opiskelijalta itseltään eikä toimeksiantona työelämältä, pidettiin henkilökohtaisesti tärkeänä, että esite ei tuottaisi kustannuksia työelämäyhteistyökumppanille. Tämä asetti vaatimuksia ja siten haasteita valmistettavalle esitteelle. Esitteestä tuli valmistaa sellainen, että työelämän olisi mahdollista tuottaa sitä vähillä kustannuksilla ja oman yksikkönsä laitteilla. Esitteen muotoa valittaessa tuli huomioida, että sitä ei tarvitsisi sitoa esimerkiksi niiteillä. Lisäksi esitteen värien käytössä tuli olla maltti-

linen, jotta sen tuottamiseen ei kuluisi liiaksi mustetta. Tämä asetti puolestaan haasteen esitteen visuaaliselle suunnittelulle, sillä esite on julkaisu-
muotona sellainen, joka napataan nopeasti mukaan ja nopean katsauksen
perusteella tehdään myös päätös luetaanko se vai ei (Ikävalko 1995, 206).
Olisi siis löydettävä keino tuottaa houkutteleva esite ilman liiallista värien
käyttöä.

8.2 Esitteen alustava mallintaminen

Näiden lähtökohtien ja tavoitteiden pohjalta lähdettiin tammikuussa 2013 toteuttamaan esitteen alustavaa mallintamista työn alussa luodun hahmotelman pohjalta. Esitteen mallintaminen aloitettiin konkreettisesti hahmottelemalla ja sommittelemalla esitettä yhdessä oman sisaren kanssa sekä ottamalla sommittelussa huomioon prosessin aikana tulleet asiasisällölliset muutokset. Mallintamisen aikana kokeiltiin esitteen erilaisia hahmomalli variaatioita paperista taitellen. Tämän tuloksena päädyttiin A3-kokoiseen paperiin, josta puolittamalla ja taittelemalla muodostui miellyttäväksi ja tyylikkääksi koettu esite malli. Samalla valitun muotoinen esite ei edellyttäisi sidontaa ja olisi helppo muun muassa asettaa pöydän päälle pystyyn tai narun päälle roikkumaan kodan seinälle. Tämän lisäksi sommitelimme esitteen sisällöllisten asioiden asetelua, kuten mihin sivulle olisi toimivinta asettaa kukin suunniteltu aihe osa-alue. Samalla käytiin läpi suunnitelmia esitteen lumikko-hahmon kuvittamisesta ja siihen liittyvistä toiveista.

Esitteen hahmomalli ja sen sisällöllisen sommittelun suunnitelma (Liite 7) käytiin läpi vielä yhdessä henkilökunnan kanssa tammikuun 2013 lopussa. Tarkoituksena oli kartoittaa vielä viime hetken toiveita työelämältä esitteen asiasisällön ja visuaalisen ilmeen suhteen, kuten mitä asioita työelämä kokisi tärkeäksi tuoda esiin esitteessä sekä millaisia värejä siinä haluttaisiin käytettävän. Samalla haluttiin kuulla selvitysosuuteen osallistuneiden henkilökunnan jäsenten mielipiteitä siitä, mitkä lasten ja vanhempien aineistoissa esiintyneistä virkkeistä olisivat toimivimmat esitteen tavoitteiden kannalta. Lapsilta ja vanhemmilta saaduista aineistoista oli poistettu kaikki tunnistetiedot ja ne oli irrotettu autenttisesta aineistosta vastanneiden yksityisyysuojaa vaaliakseen.

Työelämä ei esittänyt minkäänlaisia muutostoiveita, mutta heiltä saatiin muutama hyvin tärkeä ohjeistus tuotettavan esitteen kannalta. Ensimmäinen asia oli, että valkoisesta paperista ei ole järkevää tehdä värillistä, vaan siinä tapauksessa kannattaa mustetta säästämällä tuottaa esite suoraan värilliselle paperille. Tämä asetti haasteen houkuttelevan esitteen suunnittelemiselle, joka haluttiin toteuttaa valkoiselle paperille. Toinen tärkeä tieto oli, että lumikoilla ei ole mustaa hännänpäätä, kuten olimme luulleet. Tämä tieto esti virheellisen asian joutumista esitteeseen ja opetti samalla eläinten tuntemusta.

Lisäksi esitteelle valmistettiin sisaren toimesta niin kutsuttu taittopohja eli pinta, jolle esitettä lähdettiin rakentamaan (Pesonen & Tarvainen 2001, 14). Taittopohja rakennettiin Adobe Photoshop -ohjelmalla, jonka avulla esite tuotettiin lopulliseen muotoonsa. Tämä esitteen taittopohjan luominen oli yksi esitteen valmistamisen kannalta suurimmista haasteista ja

edellytti avaruudellista hahmottamiskykyä. Nimittäin tuotettavasta esitteestä haluttiin tuottaa sähköinen tiedosto, jonka kautta esite olisi mahdollista suoraan tulostaa A3-kokoiselle paperille kaksipuoleisena ja sisältäen kaksi esitettä, jotta paperia ei kuluisi hukkaan. Tämän lisäksi itse esite koostui kolmesta eri osa-alueesta, johon esitteen sisältöä lähdettiin muodostamaan. Tässä vaiheessa päätimme muodostaa vain alustavan taittopohja (Liite 8). Se, miten näistä kahdesta erillisestä tiedostosta saataisiin lopulta tulostumaan tarvittava kaksipuoleinen A3-kokoinen tuloste, päätettiin jättää myöhempään ajankohtaan ratkaistavaksi.

8.3 Esitteen tekstiosuuden laatiminen

Vaikka esitteen valmistamiselle ei voida antaa yleisiä ohjeita, aloitetaan sen suunnittelu usein tekstin laatimisesta, sillä sen merkitys on viestin perille menemisen kannalta tärkeä. Aivan kuten julkaisunkin, myös tekstin laatiminen aloitetaan sen pohtimisella, kenelle julkaisu on suunnattu ja mitä sillä tavoitellaan. Näiden tavoitteiden pohjalta luodaan myös tekstin sisältö ja tyyli. Tavoitteita voi olla useampia, kuten tässä työssä tuotettavalla esitteellä oli. (Ikävalko 1995, 71–72.) Metsäryhmä Lumikoiden toimintaa kuvaavan esitteen tavoitteena oli sekä toiminnan tunnettavuuden lisääminen että sen markkinointi valitulle kohderyhmälle, joka on 5–6-vuotiaiden lasten vanhemmat.

Kun tavoitteena on jonkin asian tunnettavuuden lisääminen, rakennetaan julkaisulla samalla mielikuvaa ja profiilia, joka siitä halutaan muodostuvan kohderyhmälle. Toisena tavoitteena oli toiminnan markkinoiminen potentiaalisille asiakasperheille. Markkinointi taas kuuluu markkinointiviestinnän alle, jonka tarkoituksena on kertoa tuotteesta tai palvelusta myönteiseen ja kiinnostavaan sävyyn. (Ikävalko 1995, 72–73.) Esitteen kautta haluttiin välittää sitä erittäin myönteistä mielikuvaa, joka itselle oli prosessin aikana muodostunut. Tätä ei haluttu tehdä kuitenkaan menemällä liiallisuksiin. Nimittäin, kuten Ikävalko (1995, 206) muistuttaa, on julkaisijan otettava vastuu julkaisemansa tekstin paikkansapitävyydestä, vaikka omassa julkaisussa saakin tuottaa haluamaansa tekstiä. Tämä oli yksi niistä perusteluista, minkä vuoksi tässä työssä haluttiin toteuttaa sekä perehtyminen toiminnan teoreettisiin lähtökohtiin että toteuttaa selvitysosuus käytännön asiantuntijatiedon saavuttamiseksi ja näiden kautta vahvistaa omaa ymmärrystä toiminnasta. Näin pystyttiin varmistamaan kirjoitettujen asioiden paikkansa pitävyys ja toiminnan markkinoiminen asiakkaille rehelliseen sävyyn.

Seuraavana tehtävänä oli miettiä, mitkä asiat olisivat tärkeimpiä tuoda esiin esitteen tekstiosuudessa ja samalla onnistua kuvaamaan toimintaa riittävän monipuolisesti. Tämä on yksi julkaisun tekemisen haasteista. Uimonen (2005, 210) ohjeistaa, että tekstin laatimiselle tulee muistaa asettaa realistinen tavoite. Tarkoituksena ei ole, että julkaisun kautta lukija saa tietoonsa koko maailmankaikeuden. Se, mikä on tekstiosuuden pääasiallinen tavoite, on pyrkimys saada aikaan sen avulla jokin vaikutus lukijassa. Tämän työn kohdalla tavoitteena oli esitteen kautta herättää lukijoiden mielenkiinto luontokasvatukseen pohjautuvan varhaiskasvatustoiminnan tarjoamia mahdollisuuksia kohtaan ja saada heidät tutustumaan tarkemmin

metsäryhmä Lumikoiden toimintaan sekä siten onnistua innostamaan uusia lapsiperheitä mukaan toimintaan.

Varsinainen tekstin suunnittelu tulee aloittaa asettumalla lukijan rooliin ja miettimällä, minkälaisia kysymyksiä heidän ajatuksissaan pyörii pidellesään julkaisua käsissään. Osa näistä lukijan mielessä heräämistä kysymyksistä saattaa tuntua julkaisun tekijästä ehkä turhilta, mutta tulisi muistaa, että tehtävänä on kirjoittaa lukijoita varten, ei itselle. Teksti osuuden laatijan tulisikin pystyä irrottautumaan omassa mielessään pyörivistä kysymyksistä ja todella miettiä, mitä lukijat haluavat tietää. Samalla näitä lukijalla herääviä kysymyksiä ennakoiden pystytään rakentamaan sujuvasti etenevä teksti, jossa aina seuraavassa kohdassa vastataan lukijan mielessä edellisessä kohdassa heränneeseen kysymykseen. (Uimonen 2005, 220.)

Näitä lukijan mielessä herääviä kysymyksiä oli mietitty jo esitteen ensimmäistä suunnitelmaa tehtäessä. Tekstiosuuden sisällöllä katsottiin olevan tärkeää vastata muun muassa siihen, mistä tällaisessa toiminnasta on kyse ja mihin sillä pyritään, mitä toiminta pystyy tarjoamaan lapselle sekä mitä se edellyttää lasten vanhemmilta. Näiden kysymysten katsottiin olevan niitä, joihin vanhemmat haluaisivat saada vastauksia. Näiden asioiden lisäksi ja markkinoivuutta hieman lisätäkseen, haluttiin esitteessä tuoda näkyviin myös luontoympäristön tarjoamat hienot mahdollisuudet lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta sekä tuoda esitteeseen ripaus läheisyyden ja lämmön tuntua Lumikot-ryhmän lasten ja heidän vanhempiensa äänen kautta.

Tämän vaiheen jälkeen alkaa varsinainen tekstin kirjoittaminen. Mutta mistä sen kirjoittaminen tulisi aloittaa? Uimonen (2005, 256–257) mukaan kirjoittaminen tulee aloittaa menemällä suoraan asiaan ja jättämällä kaikki turha pois. Tämän vuoksi esitteestä päädyttiin jättämään pois esimerkiksi ryhmän aloittamisvuosi, vaikka se olisi saattanut tuoda toiminnalle uutuu- den tuomaa viehätystä.

Koska julkaisuissa on tilaa vain rajallisesti, on tekstin kirjoittamisen haasteena usein myös se, että kaikkien tarvittavien informaatioiden mahdolluttaminen julkaisuun ei ole mahdollista. Tämä voi vaatia sekä sisällön karsimista että asioiden ilmaisemista lyhyemmin. Tämä saatiin huomata erityisesti esitteen ensimmäinen sivun tekstiosuuden laatimisessa. Tekstiosuudessa ei kuitenkaan haluttu joutua liiaksi luopumaan kerronnallisesta kirjoittamistyylistä, jolla esitteeseen katsottiin pystyvän tuomaan tarvittavaa lämminhenkisyyttä ja asiakasläheisyyttä. Toiminnasta kertominen päätettiin rajata ensimmäisellä sivulla toiminnan faktatietoihin, ryhmän toiminnan erityispiirteiden esiin tuomiseen sekä siihen, mitä toiminta pystyy tarjoamaan lapsille. Myös asioiden ilmaisutapaa jouduttiin lyhentämään, joka loi haastetta sille, että tekstiosuudessa saataisiin säilymään oikeanlaisen hengen säilyminen eikä se alkaisi kuulostamaan liian etäiseltä ja viileältä. Näiden kahden asian välillä käytiin jatkuvaa tasapainoilua tekstiosuutta tiivistäessä. Tilan rajallisuuden vuoksi, myös lasten niin kutsutun bonuskysymyksen tuottaman aineiston käytöstä esitteessä päätettiin luopua, sillä sen ei katsottu tuovan mitään uutta, mitä muut kysymykset eivät olisi jo tuottaneet.

Esitteen tekstin laatimisessa tulee muistaa, että ilmaisu tulee sovittaa lukijakunnan mukaiseksi. Hyvän kielen tunnuspiirteitä ovat lukijalle tuttujen sanojen käyttäminen, tekstin ymmärrettävyys ja selkokielisyys, ilmaisu-rikkaan kielen käyttö sekä selkeät virkkeet. Lukijoiden lisäksi julkaisun tekstin ilmaisutyylissä tulee ottaa huomioon myös julkaisulle asetetut tavoitteet. (Vilka & Airaksinen 2003, 51, 65; Uimonen 2005, 257.) Esitteen tekstiosuuden laatimisessa otettiin huomioon esitteen ominaispiirre, minkä kautta tieto tulee olla nopeasti luettavissa. Tämä edellytti, että sivujen tuli olla helppolukuiset, mistä tieto olisi mahdollisimman helposti löydettävissä. Tekstiosuuden sanamuotojen valinnassa kiinnitettiin huomiota ilmaisutyyliin eli varottiin liian monimutkaisten ja ammattisanastoa sisältävien virkkeiden tekemistä. Lisäksi tekstin laatimisessa on hyvä muistaa, että se jättää aina jälkeensä jonkin tunteen (Uimonen 2005, 259). Esitteeseen laaditulla tekstillä haluttiin välittää sitä lämmintä ja miellyttävää tunnetta, joka itselle oli opinnäytetyöprosessin saatossa välittynyt Lumikotryhmän toiminnasta.

Tekstiosuuden sisällön laadinnassa otettiin huomioon myös se, että esitteen tarkoituksena oli saada lukijat tutustumaan aiheeseen tarkemmin joko tiedustelemalla siitä päiväkodin henkilökunnalta tai tutustumalla Lumikoiden toimintaan päiväkodin verkkosivujen kautta. Esitteen tarkoitus oli toimia siten lukijoita johdattavana välineenä ja verkkosivuja täydentävänä tietopakettina. Esitteen takakanteen laadittiin siten ohjeistus lisätietoja varten. Päiväkodin verkkosivun osoite osoittautui kuitenkin niin pitkäksi, että sen ei katsottu enää ajavan sille tarkoitettua tehtävää paperisessa esitteessä. Verko-osoite päätettiin korvata hakusanoilla, joiden toimivuus varmistettiin.

8.4 Esitteen visuaalinen suunnittelu

Julkaisun tavoitteeseen pääsemiseksi ei riitä vain hyvin kirjoitettu teksti. Se edellyttää myös hyvin suunniteltua, selkeää ja johdonmukaista ulkoasua. Visuaalisen suunnittelun avulla pyritään herättämään lukijan mielenkiinto sekä motivoimaan lukijaa lukemaan viesti. Visuaalisuus ei ole vain julkaisun esteettistä koristelua värien, kirjainten ja kuvitusten avulla, vaan se on asioiden tietoista järjestelyä, jolla pyritään luomaan kokonaisuus joka on suurempi kuin sen yksittäiset osat yhteensä. Visuaalisen ilmeen asema on hyvin tärkeä myös siksi, että valmistettu julkaisu joutuu kilpailemaan monien muiden julkaisujen kanssa. Tämä ei edellytä, että julkaisun tarvitsisi olla kalleimmalla tekniikalla toteutettu. Tärkeintä on, että se on suunniteltu huolella. (Pesonen & Tarvainen 2001, 12, 14; Söderlund 2005, 271.) Söderlundin (2005, 294) mukaan huolella suunniteltu visuaalinen ilme vahvistaa samalla myös julkaisun taustalla olevan yhteisön antamaa mielikuvaa.

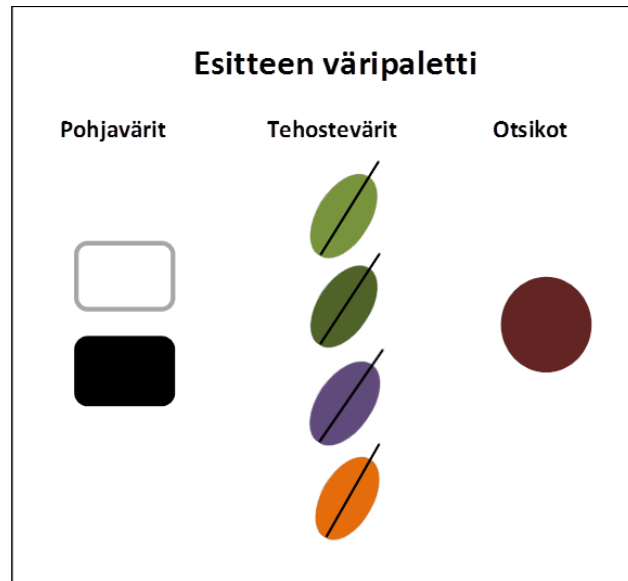
Sekä Ikävalko (1995, 206) että Pesonen ja Tarvainen (2001, 10) toteavat, että visuaalisen ilmeen suunnittelu on koko julkaisun kivijalka ja on julkaisun tärkeimmän elementin eli viestin palveluksessa. Julkaisun visuaalinen ilme antaa viestille muun muassa äänen ja luonteen sekä muodon sen tavoittelemille päämäärille. Visuaalinen suunnittelu on näkyvien, tiedos-

tettuja ja tiedostamattomien elementtien järjestelyä niin, että ulkoasu palvelee sanoman välittymistä. Visuaalisten tekijöiden perusteella lukija myös tekee hyvin nopeasti päätöksensä lukeeko julkaisun vai ei. Tässä piilee myös visuaalisen suunnittelun suurin haaste eli se, miten saada lyhyessä ajassa lukija vangittua lukemaan julkaisu. (Söderlund 2005, 272.)

Jotta edellä kuvattu tekstiosuus olisi helppolukuista ja ymmärrettävää, tulee huomioita kiinnittää myös tekstin typografiaan. Typografialla tarkoitetaan tekstin visuaalista ilmettä, kuten kirjasintyyppin valintaa ja palstan leveyttä, jolla edesautetaan viestin vastaanottamista ja ymmärtämistä (Söderlund 2005, 285). Esitteessä käytettyjen kirjainten fontin valinnalla haluttiin aikaansaada hieman vanhan ajan tuntua, Mauri Kunnaksen kirjoissa käytetyn kirjasintyyliä mukaillen. Tämän fontin rinnalle valittiin hieman modernimpi kirjasintyyli, jotta eri tekstiosuudet erottuisivat toisistaan ja toisi tarvittavaa ilmavuutta esitteen visuaalisuuteen. Tekstin kohdalla pidättäydyttiin värillisten kirjainten käyttämiseen vain otsikkotasolla, sillä leipätekstin kohdalla se saattaa haitata viestin perille menemistä (Söderlund 2005, 280). Lisäksi virkkeiden riviväliä ja fontin kokoa mukautettiin tarpeen mukaan lukemisen helpottamiseksi.

Esitteeseen haluttiin myös kuvittaa ryhmän tunnuseläimenä oleva lumikko, jonka kautta esitteelle luotaisiin vahvaa yksilöllistä profiilia. Alustavan suunnitelmana oli kuvittaa erilaisia lumikko-hahmoja seikkailemaan esitteen eri sivuille. Lumikko-hahmon kuvittaminen osoittautui käytännössä kuitenkin liian haasteelliseksi, joten esitteessä päädyttiin käyttämään vain yhtä hahmoa. Lumikko-hahmosta tehtiin useampia versioita (Liite 9), joiden kautta haettiin kaikista toimivinta hahmoa esitteen muuhun tyyliin sopivaksi ja sen herättämän oikeanlaisen mielikuvan takaamiseksi. Hahmon haluttiin antavan reippaan ja iloisen vaikutelman sekä olevan ulkonäöltään mahdollisimman sukupuolineutraali. Lisäksi sen tuli piirtämistekniikaltaan sopia esitteen muuhun visuaaliseen tyyliin. Lopulta päädyttiin valitsemaan sellainen lumikko-hahmo, joka oli kuvitettu ohuemmalla viivalla ja missä oli käytetty varjostuksia. Lumikko-hahmon kuvitti oma sisar.

Haastavimpana tehtävänä oli pohtia esitteen väritys huomioiden kustannustehokkuuden tavoite. Ratkaisu löytyi erään lapsille suunnatun laulukirjan kuvituksen kautta saadusta inspiraatiosta. Siitä saatiin idea käyttää lehtiä, joiden kautta esitteeseen saatiin tuotua kaivattua väriä ilman liiallista musteen käyttämisen edellytystä. Esitteen värimaailmaa rakentamista varten laadittiin väripaletti (Kuva 1), jonka kautta haettiin sopivaa värikokonaisuuutta. Tuotetun esitteen värin valinta tapahtui oman visuaalisen näkemyksen pohjalta, missä haettiin mahdollisimman rauhallista ja harmonista väriyhdistelmää. Valitulla värimaailmalla ja kuvituksella haluttiin tukea myös esitteen ajattomuutta, jotta se ei olisi liian sidottu tiettyyn vuoden aikaan.

Kuva 1. Esitteen väripaletti

Näiden osatekijöiden kautta esitteen visuaalisesta ilmeestä pyrittiin luomaan harmoninen, selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus. Sommittelussa kiinnitettiin huomiota yksittäisten asioiden lisäksi kokonaisuuteen tarkastelemalla sivujen toimivuutta suhteessa toisiinsa ja niiden johdonmukaisuuteen esitteen kannesta aina esitteen takakanteen asti. Esitteen visuaalisesta ilmeestä haluttiin luoda tyylikäs ja päiväkotimaailmaan sopiva, mutta varoen liian lapsenomaisen ilmeen muodostumista, sillä esitteen kohdeyryhmänä olivat lasten vanhemmat ja tavoitteena saada tehtyä vaikutus juuri heihin. Esitteestä haluttiin luoda visuaalisesti ilmava ja rauhallinen, mutta sopivalla tavalla eloisa kokonaisuus. Tätä tuettiin esimerkiksi asettelemalla lehdet siten, että ne ikään kuin liikkuisivat pitkin esitettä. Tällä taas pyrittiin luomaan liikkuvuuden ja seikkailun tuntua, mitkä luonnehtivat metsäryhmä Lumikoiden toimintaa.

Julkaisun visuaaliseen ilmeeseen vaikuttaa myös valitun paperin ominaisuudet. Kiiltävöpintainen paperi toistaa parhaiten kuvia, mutta tekstin luetavuus saattaa taas kärsiä sen valoa heijastavan ominaisuuden vuoksi. Parhain valinta kuvien ja tekstien toimivuuden kannalta on päällystetty mattapintainen paperi. Sillä saadaan aikaan korkealaatuinen ja tyylikäs vaikutelma. (Söderlund 2005, 292.) Paperin laadun valinta on kuitenkin työelämän itsensä päätettävissä.

8.5 Esitteen saattaminen konkreettiseksi tuotteeksi

Kaikki edellä kuvatut suunnittelu- ja valmistustyöt tehtiin Microsoft PowerPoint -ohjelmalla, josta ne siirrettiin osa osalta Adobe Photoshop -ohjelmalla luodulle taittopohjalle sisären osaamista hyödyntäen. Kun esitteen sisältö ja ulkoasu oli saatu luotua, alkoi esitteen saattaminen tuotettavaan muotoon. Tässä vaiheessa tehtiin myös ensimmäiset koevedokset.

Koevedos tehtiin tiedostosta, jossa esitteen molemmat puolet oli asetettu samalle tiedostolle. Tehdyn koevedoksen kautta mahdollistui ensimmäistä kertaa esitteen toimivuuden varmistaminen autenttisessa muodossaan. Tietokoneen ruutu nimittäin vääristää mielikuvaa siitä, minkälaisena julkaisu todellisuudessa paperille tulostettuna näyttäytyy. Tehdyssä koevedoksessa ei esiintynyt nopeasti tarkasteluna kuin muutama korjaustarve visuaaliseen ilmeeseen liittyen. Tässä vaiheessa esite lähetettiin myös työelämälle kommentoitavaksi ja samalla sovittiin tapaaminen, missä tultaisiin käymään yhdessä läpi esitettä ja sen mahdollisia korjaus tarpeita. Tarkoituksena oli, että laadittu esite olisi visuaalisesti työelämän mieleen ja erityisesti tekstiosuudeltaan sellainen, että myös työelämä voi kokea pystyvänsä seisomaan laaditun tekstiosuuden takana.

Tässä vaiheessa eteen tuli viimein sen asian miettiminen, miten kahdesta eri tiedostosta saataisiin tulostumaan suoraan kaksipuoleinen tuloste. Tämä näytti aluksi osoittautuvan ylitseppäsemättömäksi tehtäväksi ja siten uhkasi koko opinnäytetyön tavoitteen epäonnistumista aivan työn viime metreillä. Nimittäin tällöin todella ymmärrettiin, että esitteen tuottaminen tulisi edellyttämään kahden tiedoston muuttamista yhdeksi tiedostoksi, joka taas edellytti tietynlaista tietokone-ohjelmaa eikä sellaista ollut käytettävissä. Oli haettava pikaisesti neuvoja muilta tahoilta. Tämä kannatti, sillä pian löytyi henkilö, jolla oli tarvittava osaaminen sekä ohjelmisto kahden tiedoston liittämiseen yhdeksi tiedostoksi. Tämä oli ehdottomasti suurin kaikista työssä kohdatuista haasteista ja sen ratkaiseminen mahdollisti työn saattamisen loppuun.

Esite käytiin vielä läpi päiväkodin johtajan kanssa, joka toi esiin muutamia korjausehdotuksia pääasiassa kirjoitusvirheisiin ja luettavuuden parantamiseen liittyen. Esitteestä tehtiin vielä koevedokset yksikön omalla tulostimella, jonka kautta pystyttiin varmistamaan esitteen lopullinen laatu juuri työelämän laitteilla tuotettuna. Tämän tapaamisen myötä valmistetulle esitteelle saatiin työelämän hyväksyntä. Esitteen edellyttämien korjausten teon jälkeen, esite käytettiin vielä kieliasun tarkistuksessa oman koulutusohjelman viestinnän opettajalla. Tekstin oikeinkirjoituksen varmistaminen on julkaisun kannalta tärkeää, sillä kirjoitusvirheet vaikuttavat siitä saatavaan mielikuvaan (Uimonen 2005, 258). Tämän jälkeen, esitteen sähköinen pdf-tiedosto luovutettiin työelämän käyttöön. Lopullisen esitteen sisä- ja ulkopuolen kannet ovat nähtävissä raportin liitteenä (Liite 10).

9 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI JA POHDINTA

Tässä toiminnallisen opinnäytetyön kirjallisessa raportissa on pyritty kuvamaan mahdollisimman tarkasti työn tavoitteena olleen esitteen tuottamiseksi toteutettuja vaiheita ja siinä vastaan tulleiden haasteiden ratkaisemista. Tämä tie on ollut pitkä ja haasteellinen, täynnä monia mutkia ja esteitä, mutta sen kulkeminen on ollut edellytys onnistuneen esitteen tuottamiselle. Tässä luvussa arvioidaan ja pohditaan toteutettua opinnäytetyöprosessia ja sen tuloksena valmistunutta produktia eli esitettä.

Toteutetun opinnäytetyön kaltainen tilanne, missä aihe oli itselle entuudestaan melko tuntematon, asetti jo itsessään haasteelliset lähtökohdat tuottaa

toimintaa kuvaava esite. Lisäksi työn haasteellisuutta lisäsi se, että opinnäytetyöprosessin edetessä saatiin huomata, että myös aihetta käsittelevää teoreettista lähdekirjallisuutta, joka täyttää lähdemateriaalin vaatimukset oli vaikea tavoittaa. Työn teoreettinen osuus olikin koottava hyvin pienistä tiedon murusista, joka näkyy ajoittain myös kappaletasolla lähdeviittausten runsautena.

Toinen työn haasteellisista elementeistä liittyi aiheen kokonaisvaltaisen tarkastelun edellytykseen, joka asetti suuria vaikeuksia työn rajaamiselle. Koko prosessin ajan tuli muistuttaa itseään, että kyseessä ei ole tutkimuksellinen opinnäytetyö, vaan tarkoituksena oli tuottaa produkti eli esite. Käytännössä työssä kuitenkin liikuttiin jo vahvasti kahden eri opinnäytetyön elementeissä.

Työprosessi muistuttikin tuhannen palan palapelin kokoamista, missä hyvin hitaasti pienistä osaryppäistä alkoi muodostua suurempia kokonaisuksia etsien paikkaansa aivan työn loppumetreille saakka. Tämä edellytti kykyä sietää epätietoisuutta. Prosessin aikana saatiinkin huomata Vilkan ja Airaksisen (2003, 83) toteaman asian paikkansapitävyys, että toiminnallisen opinnäytetyön toteuttajat eivät todellakaan pääse yhtään sen helpommalla kuin tutkimuksellisen opinnäytetyön laatijat.

Vaikka työllä ei ehkä onnistuttu alkuperäisen suunnitelman mukaisesti tarjoamaan monipuolista ja laadukasta tutkimuksellista lähdemateriaalia, uskotaan sen onnistuvan tarjoamaan uudenlaisia näkökulmia ja luomaan työelämälle hyvää pohjaa kattavamman materiaalin muodostamiselle. Työn kautta metsäryhmä Lumikoiden toimintaa on samalla saatettu sanalliseen muotoon, joka edesauttaa toiminnan tarkastelemista ja siten sen mahdollista kehittämistä. Onhan kyseessä vielä melko uusi ryhmä, jonka toiminta etsii vielä muotoaan ja laajenemismahdollisuuksia.

On selvää, että tuotetun esitteen olisi voinut toteuttaa hyvin monella eri tavalla, kuten pyytämällä työelämältä valmista tekstiosuutta ja laatimalla esitteelle vain sen visuaalinen ilme. Tämä tuntui kuitenkin liian helpolta ratkaisulta ja koin tärkeäksi, että tiesin itse mistä esitteessä puhuisin. Katson, että ainoa oikea ratkaisu oli selvitysosuuden toteuttaminen, vaikka se laajensikin työtä hyvin suureksi. Ilman sitä ei olisi onnistuttu tuottamaan niin onnistunutta esitteen sisältöä kuin sen avulla pystyttiin. Sen kautta myös toiminnassa mukana oleville mahdollistettiin osallistuminen esitteen tuottamiseen. Lisäksi selvitysosuus tarjosi itselle uudenlaisen ja mielenkiintoisen haasteen, missä toimintaa ja saatua aineistoa tuli tarkastella objektiivisesti, kun taas esitteen tuottaminen edellytti aitoa omakohtaista innostumista aiheesta. Tämä vaati oman näkemyksensä jatkuvaa kriittistä kyseenalaistamista, missä katson onnistuneen kiitettävästi ja saadut tulokset pohjautuvat vahvasti teoriaan ja aineistoissa esiin tuotuihin asioihin. Työn kannalta onnistunut päätös oli myös vanhempien valitseminen mukaan selvitysosuuden kohderyhmään. Vanhemmilta saadut vastaukset tuottivat todella hienoa, monipuolista ja vahvaa aineistoa henkilökunnan ja teoreettisen aineiston tuottaman tiedon vahvistukseksi.

Esitteen tuottaminen ulkopuolisena toimijana, puhuen itselle vieraasta aiheesta, tuotti monia epävarmuuden hetkiä. Olikin suuri helpotus ja onnistumisen kokemus, kun työelämä hyväksyi esitteen lähes sellaisenaan ilman suurempia muutostoiveita. Työn tuloksena syntynyt esite on myös omasta mielestä onnistunut sen tavoitteisiin nähden. Se muun muassa kuvaa toimintaa riittävän monipuolisesti, jättää miellyttävän tunteen ja antaa myönteisen kuvan ryhmän toiminnasta. Se, että onnistuuko esite innostamaan uusia lapsiperheitä mukaan toimintaan, ratkeaa vasta tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeisenä aikana. Esitteestä saatu palaute kuitenkin näyttäisi tukevan tämän tavoitteen täyttymistä.

Tällaisten lähtökohtien pohjalle rakentunut opinnäytetyö tarjosi mahdollisuuden aivan uudelle seikkailulle, jossa pääsi tutustumaan hyvin kiehtovaan ja itselle uuteen varhaiskasvatusmuotoon. Työn kautta mahdollistui oman ammatillisuuden vahvistuminen, osaamisen monipuolinen kehittäminen sekä kyky tehdä itsenäisiä päätöksiä. Kehitettäviksi osa-alueiksi jäivät työn aikataulutuksen realistinen arvioiminen ja aikatauluun sitoutuminen jo aivan työn alku metreiltä lähtien. Toisaalta aikataulussa oli riittävästi joustavuutta muutoksille, joita prosessin aikana tapahtui. Työssä on myös yhdistetty monipuolisesti eri alojen tarjoamaa laajaa näkökulmaa, tietoutta ja osaamista. Yhteistyötä tehtiin monen eri henkilön kanssa, joka vaati työprosessista oman panoksensa ja siinä onnistuttiin kiittävästi. Prosessin aikana tapahtui yhteistä jakamista ja yhdessä oppimista, joka oli yksi työn rikkauksista.

Toivon, että tuotetulla esitteellä onnistutaan herättämään ihmisten kiinnostus luontoympäristössä toteutettua varhaiskasvatusta kohtaan ja näkemään sen tarjoamat merkittävät hyvinvoinnilliset mahdollisuudet. Ainakin se sai itseni näkemään asioita aivan uudessa valossa ja innostumaan luontoympäristöstä tärkeänä hyvinvointia edistävänä keinona. Tämä työ on myös osoitus siitä, kuinka villeimmätkin ajatukset on mahdollista toteuttaa, kun sitä tehdään yhteistyössä, hyödyntäen ja vaalien eri ihmisten osaamista ja tietoa.

LÄHTEET

Aarnos, E. 2010. Kouluun lapsia tutkimaan: Havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 3. uud. ja täyd. p. Jyväskylä: PS-Kustannus, 172–188.

Ahveniston päiväkodin johtaja. 2012. Hämeenlinna. Suullinen tiedonanto 7.3.2012.

Ahveniston päiväkodin johtaja. 2012. Hämeenlinna. Suullinen tiedonanto 25.4.2012.

Ahveniston päiväkoti – vuorohoito ja metsäryhmä. 2012. Viitattu 15.3.2013. <http://www.hameenlinna.fi/Lapsiperheidenpalvelut/Varhaiskasvatuspalvelut/Varhaiskasvatuskeskukset/Lantinen-alue/Ahveniston---varhaiskasvatuskeskus/Vuorohoito/>

Arjanne, S., Huldén, P., Leinonen, M., Liimola, A., Lähdesmäki, S. & Pirttilä, I. 2000. Metsän oppimispolku. Helsinki: Suomen Metsäyhdistys ry.

Bartunek, D., Brügge, B., Fenoughty, S., Fowler, D., Hensler, M., Higgins, P., Laschinski, H., Löhrmann, I., Neißl, M., Neuman, J., Nicol, R., Seyfried, C. & Szczepanski, A. 2002. What is outdoor education? Teoksessa Outdoor education: Authentic learning in the context of landscapes, 1–2. Viitattu 22.2.2013. <http://www.tidersrum.se/download/18.6e89e88e12e7bcdeae0800049550/booklet2.pdf#page=10>

Enkenberg, J., Liljeström, A. & Vartiainen, H. 2009. Oppiminen oppimisaihioita rakentamalla – Teoreettinen johdanto. Viitattu 18.1.2013. <http://www.skogsstyrelsen.se/Global/myndigheten/Projekt/Internationella%20projekt/Case%20Forest/Teacher%20manuals/Finland%20Teacher%20manual%201.pdf>

Enkenberg, J., Liljeström, A., Vartiainen, H., Myllyntausta, S. & Peuhkuri, T. 2010. Oppiminen oppimisaihioita rakentamalla – Case Forest -pedagogiikka. Viitattu 18.1.2013. <http://www.skogsstyrelsen.se/Global/myndigheten/Projekt/Internationella%20projekt/Case%20Forest/Teacher%20manuals/Finland%20Teacher%20manual%202.pdf>

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2010. Opetushallitus. Viitattu 12.1.2013. http://www.oph.fi/download/131115_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf

Eskola, J. & Suoranta, J. 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Higgins, P. 1997. Why educate out of doors? Teoksessa Higgins, P., Loynes, C. & Crowther, N. (toim.) A guide for Outdoor educators in Scotland, 9–13. Viitattu 6.1.2013. http://www.education.ed.ac.uk/outdoored/research/guide_for_oe_in_scotland.pdf

Higgins, P. & Loynes, C. 1997, On the nature of outdoor education. Teoksessa Higgins, P., Loynes, C. & Crowther, N. (toim.) A guide for Outdoor educators in Scotland, 6–8. Viitattu 6.1.2013. http://www.education.ed.ac.uk/outdoored/research/guide_for_oe_in_scotland.pdf

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu, Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsingin University Press.

Hirjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutkia ja kirjoita. 13., osin uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hämeenlinnan kaupunki. 2012a. Metsäryhmä, Hämeenlinnan kaupungin intranet. Viitattu 27.11.2012. <http://intra/konserni/Palvelutuotanto/Lasten-ja-nuorten-palvelut/Varhaiskasvatuspalvelut/Metsaryhma/>

Hämeenlinnan kaupunki. 2012b. Metsäeskaritoiminta palkittiin. Viitattu 10.3.2013. <http://www.hameenlinna.fi/Menuissa-nakymattomat-sivut/Tiedotteet/Metsaeskaritoiminta-palkittiin/>

Ikävalko, E. 1995. Painotuotteen tekijän käsikirja. Helsinki: Tietopaketti Oy.

Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatus. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 6–11.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2011. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. 2. muut. p. Helsinki: Kirjapaja.

Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Teoksessa Hujala, E. (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy, 1–57.

Kokljuschkin, M. 1999. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. 1. painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Laki lasten päivähoidosta 1973/36. 19.1.1973. Finlex. Viitattu 26.1.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L1P2>

Lautela, R. 2011. Kuusi kuvaa. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 36–53.

Louv, R. 2005. Last Child in the Woods. London: Atlantic Books.

Lumikot – metsäryhmä. 2013. Hämeenlinnan kaupunki. Viitattu 9.2.2013.
<http://www.hameenlinna.fi/Lapsiperheiden-palvelut/Varhaiskasvatuspalvelut/Varhaiskasvatuskeskukset/Lantinen-alue/Ahveniston---varhaiskasvatuskeskus/Vuorohoito/Lumikot---metsaryhma/>

Nikkinen, I. 2000. Metsämörri. Helsinki: Rakennusalan Kustantajat RAK.

Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2011. Lapsen aika. 12.–14. p. Helsinki: WSOY pro Oy.

Parikka-Nihti, M. 2011. Pieniä puroja. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Perusopetuslaki 1998/628. 21.8.1998. Finlex. Viitattu 26.1.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Pesonen, S. & Tarvainen, J. 2001. Julkaisun tekeminen. Jyväskylä: Docendo Finland Oy.

Rauste-Von Wright, M. L., Von Wright, J. & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. 9. uud. p. Helsinki: WSOY.

Rekiaro, I. & Robinson, D. 1998. Suomi englantia suomi sanakirja. 2. p. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: PS-Kustannus, 26–51.

Suomen Metsäyhdistys. n.d. Case Forest -pedagogiikka. Viitattu 18.1.2013.
<http://www.smy.fi/smy/kouluyhteistyodeve.nsf/allbyid/7D20E3FA983F7AE5C225777D00396103?Opendocument>

Syvönoja, H., Kantomaa, M., Laine, K., Jaakkola, T., Pyhältö, K. & Tammelin, T. 2012. Liikunta ja oppiminen: Tilannekatsaus – Lokakuu 2012. Muistiot 2012:5. Helsinki: Opetushallitus.

Szczepanski, A. 2002. Environmental Education: An overview of the area from a Swedish/Nordic perspective. Teoksessa Outdoor education: Authentic learning in the context of landscapes, 18–24. Viitattu 22.2.2013.
<http://www.tidersrum.se/download/18.6e89e88e12e7bcdeae0800049550/b ooklet2.pdf#page=10>

Szczepanski, A. 2010. Outdoor Education – Authentic Learning in the Context of Landscape Literary education and sensory experience. Viitattu 16.2.2013.
http://www.ymparistokasvatus.fi/pages/documents/Article_OutdoorEd.pdf

Söderlund, L. 2005. Asiantuntija visuaalista. Teoksessa Karhu, M., Salo-Lee, L., Sipilä, J., Selänne, M., Söderlund, L., Uimonen, T. & Yli-Kokko, P. Asiantuntija viestii: ajatuksesta vaikutukseen. Helsinki: Inforviestintä Oy, 271–295.

Tuomaala, T. & Myyryläinen, M. 2002. Luonto tutuksi. Helsinki: Rakenusalan Kustantajat RAK.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.–2. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Uimonen, T. 2005. Asiantuntija kirjoittaa. Teoksessa Karhu, M., Salo-Lee, L., Sipilä, J., Selänne, M., Söderlund, L., Uimonen, T. & Yli-Kokko, P. Asiantuntija viestii: ajatuksesta vaikutukseen. Helsinki: Inforviestintä Oy, 208–270.

Varhaiskasvatussuunnitelma. 2005. Hämeenlinnan kaupunki. Viitattu 8.3.2013.

<http://www.hameenlinna.fi/pages/380217/310505%20%20Hml%20Vasu%20-1.pdf>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Helsinki: Stakes.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Wolff, L.-A. 2004. Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys: 1960-luvulta nykypäivään. Teoksessa Cantell, H. (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 18–29.

ESITTEEN ALUSTAVA HAHMOTELMA

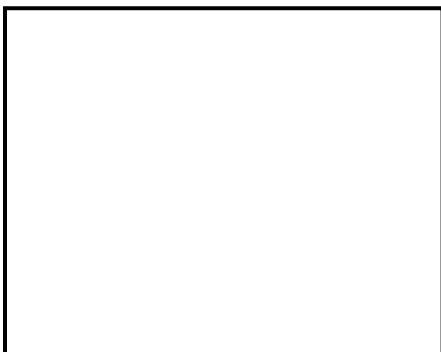
Esitteen sisältö:

- Kansi: ”Tervetuloa tutustumaan Lumikoiden maailmaan!”
- Ryhmän toiminnan kuvaus
 - Toiminnan tarkoitus ja tavoite
 - Käytänteet
 - Henkilökunta
- Teoreettinen osuus
 - Luonnon merkitys lapsen hyvinvoinnille
- Mitä toiminta edellyttää lasten vanhemmilta
 - Repun lainaus, vaatteet ym.
- (Lapset) Lumikot kertovat
- Takakansi: ”Tervetuloa matkaamme!”
 - Yksikön yhteistiedot lisätietoja varten

Esitteen kuvitus:

Esitteessä seikkailee lumikko-hahmo

Esitteen muoto:

LUPALOMAKE

Hei Lumikoiden kotiväki!

Olen Hämeen ammattikorkeakoulun, viimeisen vuoden sosionomi opiskelija ja olen parhailani tekemässä opinnäytetyötäni Lumikot-ryhmästä. Tarkoitukseni on saattaa ryhmän toimintaa näkyväksi ja tällä tavoin osaltaan edistää luontokasvatustoiminnan tietouden leviämistä. Tämän mielenkiintoisen tutkimusretken päätteeksi tulen valmistamaan esitteen Lumikotryhmän toiminnasta Ahveniston päiväkodin käyttöön.

Tässä sekä teidän että lastenne apu olisi minulle kultaakin arvokkaampaa. Toiminnan tutkimisen kannalta on erityisen tärkeää tuoda esiin siinä mukana olevien ajatukset ja näkemykset. Näille lasten ja teidän vanhempien ajatuksille on varattu myös aivan oma ja arvoisensa paikka tulevassa esitteessä. Tässä tarkempaa tietoa aineistonkeruusta:

Ryhmän lapsilta on tarkoitus kerätä heidän ajatuksiaan toiminnasta; mikä toiminnassa on heidän mielestään kivointa? Kyselyt toteutetaan haastattelulla lapsia pienryhmissä (n.3-5 lasta/ryhmä). Haastattelun tulee toteutua läheisessä metsässä asusteleva, kiltti ja lämminsydäminen Nalle tyttönen (minä). Haastattelun tukena Nalle tulee tarvitsemaan pientä nauhuria, jotta kaikkien Lumikoiden ajatukset saadaan tallennettua oikein. Lopulta, kun Nalle on saanut haastattelut kirjattua ylös pienillä tassuillaan, tulee Nalle hävittämään kaikki tallennetut nauhoitteet nauhurista.

Lisäksi Nalle halusi kuulla kovasti myös teidän Lumikoiden, Isien ja Äitien, ajatuksia toiminnasta muutaman kysymyksen tiimoilta. Olen laittanut tämän kirjeen mukaan kyselylomakkeen, johon toivon, että teiltä kaikilta löytyisi pieni hetki sen täyttämiseen.

Kaikkien tutkimukseen osallistuvien ja kyselyyn vastanneiden yksityisyyttä vaalitaan ja kaikki saatu aineisto tullaan käsittelemään luottamuksellisesti. Lisätietoja voi tiedustella joko Lumikot-ryhmän henkilökunnalta tai suoraan minulta:

Milla Hokkanen

p. XXX-XXXXXX

s-posti: xxxxxxx@xxxxxx.fi

----- leikkaa viivaa pitkin -----

Lapseni _____

saa osallistua haastatteluun.

ei saa osallistua haastatteluun.

Paikka ja aika

Huoltajan allekirjoitus sekä nimenselvennys

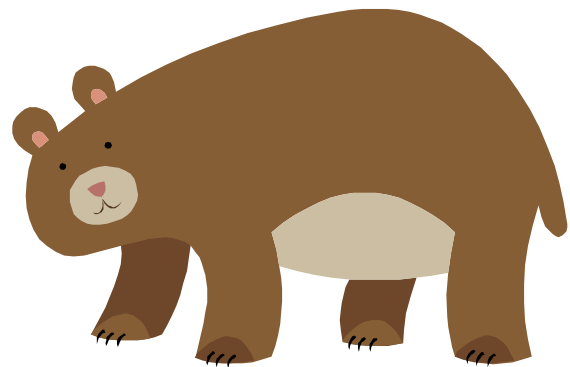
Lupalomake tulisi palauttaa Lumikot-ryhmän henkilökunnalle viimeistään perjantaina 28.9.2012.

HAASTATTELULOMAKE LASTEN VANHEMMILLE

1. Mikä sai teidät valitsemaan lapsellenne hoitopaikaksi juuri metsäryhmän?

2. Millaisia myönteisiä vaikutuksia katsotte toiminnalla olevan/olleen lapsellenne?

*Lämmin kiitos
vastauksesta!*

- Toivon, että palauttaisitte kyselylomakkeen Lumikoiden henkilökunnalle **viimeistään perjantaina 28.9.2012.** Tulen käsittelemään kaikki saamani vastaukset luottamuksellisesti, karhun tassuvalan vannomana.

NALLE-HAHMON TARINA

Luodun tarinan mukaan metsän eläimet olivat jo pidemmän aikaa kummastelleet, mitä ihmettä lapset oikein tekivät ulkosalla. Tähän ei edes metsän viisain eläin pöllö tiennyt vastausta. Lopulta pöllö päätti lähettää jonkun rohkean eläimen tiedustelemaan asiaa suoraan lapsilta. Tähän tehtävään valittiin nalle, jonka nimi oli Lempi.

Nalle oli saanut pöllöltä mukaansa muutaman kysymyksen, mihin lapsilta haluttiin saada vastauksia. Toteutetun haastattelun kautta saadut vastaukset tulitisiin lopulta tiedottamaan kaikille metsän eläimille metsän oman radion välityksellä. Metsän niin kutsuttuna radiona toimivat linnut. Lintujen viserrysten kuullessaan lapset tietäisivät metsän radion välittävän heidän kertomaansa.

Haastatteluun osallistumisesta pöllö halusi vielä kiittää lapsia antamalla heille taianomaiset, kultaiset männynkävyt, jotka eivät tavallisesti ole ihmisten silmillä nähtävissä. Pöllö oli kuitenkin tämän kerran päättänyt saattaa muutaman kultakävyyn lasten silmille nähtäväksi.

LASTEN PIENRYHMIEN HAASTATTELURUNKO

1. Mitä lapset kertovat tekevänsä Lumikot-ryhmässä ollessaan?
2. Minkälaista Lumikot-ryhmässä oleminen on?
3. Mikä Lumikot-ryhmän toiminnassa on kivaa tai kivointa?
4. Mitä lapset ovat oppineet Lumikot-ryhmässä ollessaan?
5. Mitä lapset haluaisivat kertoa sellaiselle lapselle, joka pohtii Lumikot-ryhmän toimintaan mukaan tulemistä?

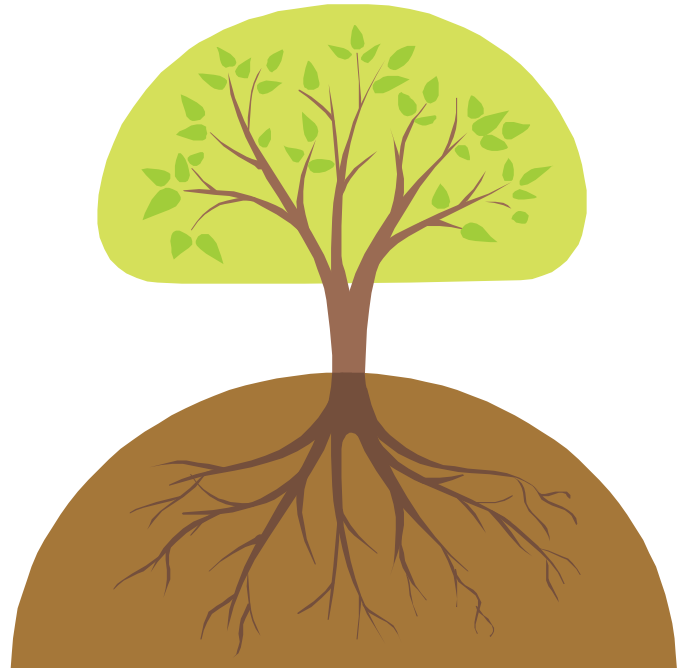
HENKILÖKUNNAN HAASTATTELULOMAKE

Hei!

Tässä suunnittelemani haastattelun kysymykset etukäteen mietittäväksi. Näin voidaan samalla varmistaa, että kaikki toiminnan kannalta oleellinen ja tärkeä tulee tuotua esiin. Haastattelun tarkoituksena on, että vastaatte kysymyksiin vapaasti, omin sanoin. Lähdemateriaalia ei tarvitse etsiä, sillä olette kyseisen luontokasvatusryhmän toiminnan asiantuntija. Haastattelun tavoitteena on saada kerättyä mahdollisimman rikas ja moniääninen asiantuntijoiden kuvaus toiminnasta.

Tulen käymään haastattelulomakkeen vielä jokaisen kanssa henkilökohtaisesti läpi. Haastattelun apuna tullaan käyttämään nauhuria.

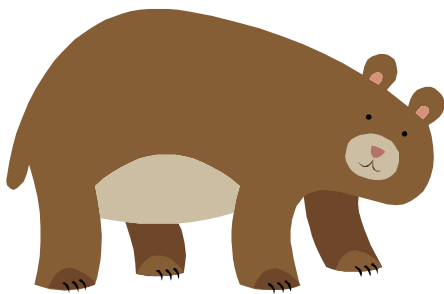
Lopuksi haastatteluista tullaan tekemään vielä yhteenveto, jonka sisältö tarkistetaan kaikilta haastatteluun osallistuneilta mahdollisten lisäysten varalta.

- Kerro aluksi koulutus- ja harrastustaustasi, mistä katsot olevan hyötyä toiminnan toteuttamisessa (peruskoulutuksesi ja muu, kuten partio, Metsämörri-koulutus ym.)?

3) Mitä toiminta tarjoaa lapsille? (Millaisia taitoja lapset oppivat jne.)

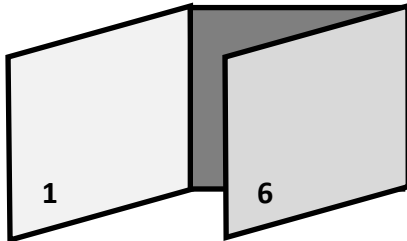
4) Mitä toiminta edellyttää lasten vanhemmilta (repun vuokraus, vaatehuolto ym.)?

Suuret kiitokset ajastasi!

ESITTEEN MUODON MALLINTAMINEN

Esitteen muoto

- A3-kokoisen paperin puolikas, pituussuunnassa leikattuna
- Sivu 1 taitetaan sivun 6 päälle, jolloin sivu 4 eli etukansi jää päällimmäiseksi.

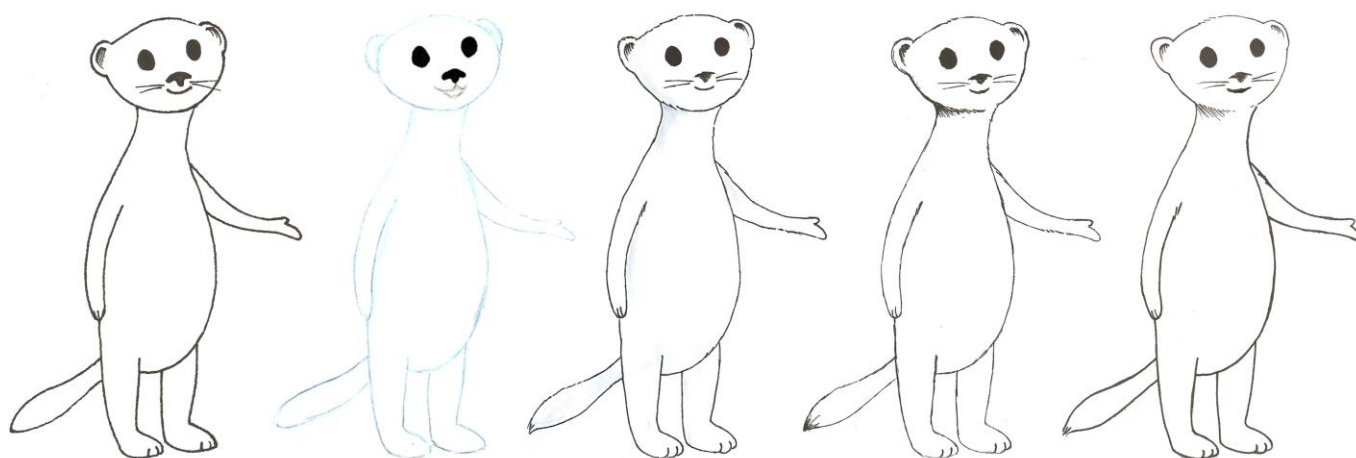
<p>Metsäryhmä Lumikoiden toiminnan esittely</p> <ul style="list-style-type: none">- Faktatietoa toiminnasta- Toiminnan tarkoitus ja tavoite <p>1</p>	<p>Lumikoiden ja vanhempien kertomaa</p> <ul style="list-style-type: none">- Lasten ja vanhempien haastattelusta saatuja vastauksia <p>2</p>	<p>Mitä toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta?</p> <p>3</p>
<p>4 Etukansi</p>	<p>5 Takakansi - Yhteystiedot lisätietoja varten</p>	<p>6 Luonnon tarjoama varhaiskasvu ympäristö</p>

ESITTEEN TAITTOPOHJAT

Luonto tai Lumikoiden kertomaa...	Takakansi	Kansi
Luonto tai Lumikoiden kertomaa...	Takakansi	Kansi

Tietoa metsäryhmä Lumikoista	Luonto tai Lumikoiden kertomaa...	Mitä toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta?
Tietoa metsäryhmä Lumikoista	Luonto tai Lumikoiden kertomaa...	Mitä toimintaan mukaan tuleminen edellyttää lasten vanhemmilta?

LUMIKKO-HAHMON MALLINNUKSIA

TUOTETUN ESITTEEN SISÄ- JA ULKOPUOLI

Metsäryhmä LUMIKOT

5–6-vuotiaille suunnattu luontopainotteinen päiväkotiryhmä

Tervetuloa Lumikoiden matkaan!

Lisätietoja voi tiedustella joko suoraan Lumikot-ryhmän henkilönumeralta p. XX-XXXXXX tai Ahveniston varhaiskasvatukseen johtajalta, XXXXX-XXXXXX p. XX-XXXXXX.

Lisää Lumikot-ryhmän toiminnasta verkossa hakusanoilla 'Ahveniston päiväkotit Lumikot'.

Ahveniston varhaiskasvatustakeskus
Ahveniston päiväkoti
Hämeenlinna

Esitte: Milla Hökkanen, sosionomi (AMK), HAMK 2013
Kuvitus: Milla Hökkanen & Henna Hökkanen

Kurkistua Lumikoiden maailmaan

Metsäryhmä Lumikot on luontopainotteinen päiväkotiryhmä, joka on suunnattu pääasiassa vuorohoidossa oleville, 5–6-vuotiaille lapsille. Myös päivähoitossa olevat lapset ovat tervetulleita mukaan me jos vain tilaa on!

Toimintamme lähtökohdana on, että päivä vietetään ulkona toiminnaa kuin sitäkin. Tulkittamamme toimii omissa puulämmitteisissä kotoja, jota ympäröi kauniit Ahveniston luonnonsuojelumaisemat. Näin lapsille tarjoutuvat erinomaiset mahdollisuudet tutkia, kokea ja rehellä ympäristössä luonnossa. Lisäksi esopetusikäisille lapsille järjestetään esioptetusta.

Luonnokasvatukseen ja luonnon toiminnan kautta lapset oppivat sosiaalisia taitoja ja arjessa tarvittavia hyviä tapoja – kuntoilemista, keskittymistä, toisten huomioon otamista, ajattelun taitoja ja ongelman ratkaisua, omaoimisuutta, luontotietoutta, erilaisten välineiden ja luonnonmateriaalien käyttöä sekä toimimaan luonnon ja sen komeutta. Ja voit, tulla istua voin jatketaan loputtomiin!

Toiminnassa korostuu elämyksellisyys ja kokemukseisuus – oppimisessa hyödynnetään kaikkia aisteja ja lasten oman toiminnan merkitystä vaalitaan. Lasten mielellään kohteet ja ajatukset otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä oppimisympäristön kehittämisessä.

Mitä toimintaan mukaan tuleminen edellyttää Lumikoiden kotiväliltä?

- Sään seuraamista eli lapsen sopivasta vaateuksesta huolehtimista.
- Sitoutumista vaatehuoltoon.
- Lapselle lainattavan repun ja sen sisällöistä huolehtimista.
- Ja ennen kaikkea, positiivista asennetta ulkoiluun!

Lumikoiden ja vanhempien kertomaa

"Aviaa lapsella mahdollisuus kokea jotakin uutta." "Ryhmässä oppii muutamia kun perus koulukäyttäytymistä."

"Lisäpussaa oli ajatus luontokasvatuksesta sekä matkailusta disabiliteetillä." "Metsäryhmässä lapsilla on enemmän yhteisöllisyyttä."

"Yksi syy oli myös jatkuva flunssa, nyt niitä ollut vähän." "Myös seuraavat lapsemme tulevat ehdottomasti meikäryhmään."

"Miltä Lumikot-ryhmässä on?" "Kiitos!" "No, tosi hauskaa ja jännää."

"Miltä olette oppineet?" "Minä olen oppinut veistämään." "No auttaa luontoa." "Lukemaan ja kirjoittamaan." "Kokemaan kaikkien lasten." "Olen oppinut kuuntelemaan." "Jos ei lumen jouta marjaa, niin sitä ei saa syödä."

"Miksi Lumikot-ryhmässä tehdään?" "Me veistetään, leikataan, tehdään jousiamputoja ja nuolikelejä." "Leikataan kaikkee uikokseja." "Luo ja sään me käytetään metsäretkellä."

Siinä kaikki!

